

PRIJEVOD - VERZIJA 2.0

Za korištenje ovog prijevoda izvan potreba projekta "Pilot plan upravljanja rijekom Savom" potrebno je dobiti prethodnu saglasnost konsultantskog tima (info@savariver.net)

Aneks II – Primjeri ucestvovanja javnosti u projektima vezanim uz upravu vode

Novembar 2002.

Uvod

Ovaj Aneks:

- Ima za cilj da pruži i razjasni primjere ucestvovanja javnosti u projektima vezanim uz upravu vode u nekim Državama Clanicama i Istocnoj Evropi;
- Prikazuje raspon mogucih pristupa vezanih uz ucestvovanje javnosti na razlicitim nivoima i u pogledu raznovrsnih pitanja;
- Ima za cilj motivisati nadležna tijela da isprobaju nova sredstva i metode.

Matrica na stranici 5 pomoci ce vam u pronalasku vama najzanimljivijih primjera.

Primjeri su uglavnom iz prošlosti i ne odnose se izricito na Okvirnu Direktivu o Vodama (WFD). Ostalo su tekuci primjeri vezani uz implementaciju WFD-e, ali oni, naravno, nisu još dovršeni.

Primjeri su uglavnom pozitivni, ali neki od njih takoder prikazuju teškoce i greške koje se mogu pojaviti. Stoga su to primjeri o “naucenim lekcijama”!

Lista primjera ni na koji nacin nije iskluciva, postoji puno više primjera; naravno i izvan Evrope. U ovom kontekstu treba spomenuti da postoje istraživacki projekti koji su trenutno u toku ili su upravo dovršeni, koji pružaju još više primjera i pristupa vezanih uz ucestvovanje javnosti i WFD-u:

- Francuska studija koja uporeduje sredstva i tehnike vezane uz ucestvovanje javnosti u Nizozemskoj, Danskoj i Kanadi (dovršena). Za više informacija kontaktirati: Ministarstvo za ekologiju i održivi razvoj, Odjel za vode – 20 avenue de Ségur – 75 302 PARIS Cedex 07, Madame Coralie NO?L – Bureau de l’économie de l’eau et de la programmation, telefon: (00 33) 1 42 19 13 76 – Fax: (00 33) 1 42 19 12 94, e-mail: coralie.noel@environnement.gouv.fr
- Trenutno u toku - projekt SLIM (Društveno obrazovanje za Integrisano upravljanje i održivo korištenje vode na nivou porjecja) u Engleskoj/Škotskoj, Francuskoj, Italiji i Nizozemskoj. Za više informacija kontaktirati: <http://www.slim.open.ac.uk/>
- Trenutno u toku - projekt HARMONICOP (priprema “Prirucnika o metodologijama vezanim uz ucestvovanje javnosti” (WFD), poredenej i ocjena nacionalnih iskustava vezanih uz ucestvovanje javnosti (UJ) i njihova pozadina). Za više informacija kontaktirati: www.usf.uni-osnabrueck.de/~pahl/projekte/harmonicop

Lista primjera po Državama

1.	Belgija	Planovi upravljanja za rijecni pod-sliv u Flandriji	7
2.	Danska	Regionalni sistem planiranja	9
3.	Danska	Potok Tubaek	11
4.	Danska	Smanjenje potrošnje vode u Grafickom korporativnom sektoru	13

Engleska (pogledati i pod Škotsku)			
5.	Engleska	Rijecna zaklada Westcountry	15
6.	Engleska	Odbor interesnih grupa DEFRA	17
7.	Engleska	Projekat o razboritom korištenju plavnih ravnica u Somersetu	19
8.	Engleska	Projekat vezan uz mocvarne nizine u istocnoj Engleskoj	23
9.	Estonija	Razvoj opštinskog plana vezan uz vodu za ruralni okrug N?o	25
10.	Finska	Jezero Pyhäjärvi, lokalna uprava vode	27
11.	Francuska	Državno vijece za vodu	29
12.	Francuska	SDAGE	31
13.	Francuska	Projekti SAGE	35
14.	Francuska	SAGE, rijeka Drôme	38
15.	Francuska	Državna komisija za javne rasprave	40
16.	Njemacka	Informativna pisma o implementaciji WFD-e u Thuringenu	43
17.	Njemacka	Plan upravljanja rijecnim slivom za Maas/pod-sliv Niers/ konsultacijski forumi	45
18.	Irska	Održiva mocvarna podrucja Erne na granici Irske i Sjeverne Irske	47
19.	Nizozemska	Integrisano preliminarno ispitivanje rijeke Rhine; Rijeke Waal i Ijssel	51
20.	Nizozemska	IIVR integrisano planiranje jezera Veluwe	54
21.	Nizozemska	Plan za vodu za opštinu Hilversum	58
22.	Škotska	Ucestvovanje, konsultacije i capacity building (izgradnja kapaciteta, tj. strucno osposobljavanje i ulaganje sredstava) u transpozicijskim procesima WFD-e	60
23.	Škotska	Projekt obnove naplavne ravnice Ettrick	64
24.	Škotska	Konsultacije o tehnickim aneksima WFD-e (takoder i Engleska + Wales)	67
25.	Španija	Globalni plan za odbranu od poplava za rijeku Júcar	70
26.	Španija	Alcobendas – grad vode za 21. stoljece	72
27.	Španija	Forum o vodi na Balearskim otocima, Helcom	74
28.	Švedska	Rijeka Emå	76
29.	Švedska	Plan upravljanja vodom za opštinu Örebro	79
30.	Švedska	Udruženje za vodu vezano uz rijeku Fyrisån	81
Istacna Evropa:			
31.	Helcom	Helcom MLW, Region Baltickog mora	83
32.	Dunav	Rijecna komisija za Dunav/Forum za okoliš	85
33.	Dunav	Zeleni koridor donjeg Dunava, Bugarska, Rumunija, Ukrajina, Moldavija	87

Lista primjera i stepen ucestvovanja javnosti

Nivoa/UJ	Aktivno ukljucivanje	Konsultacije	Informacije
Medunarodna	Komisija za rijeku Dunav (32.)	Komisija za rijeku Dunav (32.)	Komisija za rijeku Dunav (32.)
Nacionalna	Plan upravljanja za rijecni sliv u Flandriji (1.)		Plan upravljanja za rijecni sliv, Flandrija (1.)
	Odbor interesnih grupa DEFRA (6.)	Odbor interesnih grupa DEFRA (6.)	
		Nacionalno vijece za vodu (11.)	
	Nacionalna komisija za javne rasprave (15.)	Nacionalna komisija za javne rasprave (15.)	Nacionalna komisija za javne rasprave(15.)
			Informativna pisma u Thuringenu (16.)
	Aktivnosti SEPA-e (22.)	Aktivnosti SEPA-e (22.)	Aktivnosti SEPA-e (22.)
		Globalni plan odbrane od poplava za Júcar (25.)	
	Rijeka Emå (28.)	Rijeka Emå (28.)	Rijeka Emå (28.)
		Udruženje voda, rijeka Fyrisån (30.)	
Regionalna		Regionalni sistem planiranja (2.)	Regionalni sistem planiranja (2.)
	Rijecna zaklada Westcountry (5.)	Rijecna zaklada Westcountry (5.)	
	SDAGE (12.)	SDAGE (12.)	
	Regionalni forumi Niers (17.)	Regionalni forumi Niers (17.)	Regionalni forumi Niers (17.)
		Integrisano preliminarno ispitivanje (19.)	Integrisano preliminarno ispitivanje (19.)
	Projekat IIVR (20.)		Projekat IIVR (20.)
		Tehnicki aneksi II i V WFD-e (24.)	Tehnicki aneksi II i V WFD-e (24.)

Balearski Otoci (27.)

Nivo/UJ	Aktivno ukljucivanje	Konsultacije	Informacije
Lokalni	Potok Tubaek (3.)		
	Redukcija potrošnje vode u Grafickom korporativnom sektoru (4.)		
	Projekt razboritog korištenja, Somerset (7.)		
	Projekt mocvarnih nizina, Istocna Engleska (8.)		
		Ruralni okrug Nõo - razvoj opštinskog plana vodosnabdijevanja i sistema kanalizacije (9.)	
	Jezero Pyhäjärvi (10.)		
	Projekti SAGE (13.)	Projekti SAGE (13.)	
	Rijeka Drôme, SAGE (14.)	Rijeka Drôme, SAGE (14.)	
	Projekat održivih Mocvarnih podrucja (18.)		
	Opštinski plan vode Hilversum (21.)	Projekat Ettrick (23.)	Projekat Ettrick (23.)
	Alcobendas – grad vode (26.)	Alcobendas – grad vode (26.)	Alcobendas – grad vode (26.)
	Rijeka Emå (28.)	Rijeka Emå (28.)	
		Opštinski plan za vodu, Örebro (29.)	Opštinski plan za vodu, Örebro (29.)
	Udruženje voda za rijeku Fyrisån (30.)		Udruženje voda za rijeku Fyrisån (30.)
	Helcom MLW (31.)	Helcom MLW (31.)	Helcom MLW (31.)
	Zeleni koridor donjeg Dunava (33.)		

1. Planovi upravljanja za rijecni pod-sliv u Flandriji, Belgija

Inspiracijske tacke/kljucne tacke

Integralno upravljanje vodom, planiranje na nivou rijecnog sliva, ucestvovanje u razlicitim fazama procesa, interesne grupe, ukljucene radne grupe, intervjui, ankete, ...

Cilj/Vodic projekta

Nekoliko lokalnih tijela (pokrajina, zajednica) i regionalnih (flandrijskih) upravlja sistemom vode u Flandriji. Zbog razlicitih preokupacija i interesa tih tijela sa jedne strane, te zbog uloge koju igraju interesne grupe u upotrebi sistema vode, 11 planova upravljanja rijecnim slivom bice izradeno uz ukljucivanje razlicitih ucesnika. Ti planovi upravljanja ukljucivace:

- Opis sistema vode i njegovog okruzenja;
- Opis potreba interesnih grupa;
- Analizu tih opisa, prepreka i ocekivanja;
- Viziju o razvoju sistema vode (ukljucujuci i ciljeve);
- Program mjera.

Konacni cilj je stvoriti prakticniji nivo za prikupljanje i analizu informacija, te osigurati što vece ucestvovanje svih interesnih grupa. Ti planovi za pod-sliv upotrijebice se kao ulazne informacije za izradu (medunarodnih) planova upravljanja rijecnim slivom.

Nivo/jedinica planiranja

11 rijecnih (pod) slivova u Flandriji

Period: 2001-2006.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Ukljuciti sva javna tijela i postici sporazum o razvoju sistema vode;
Ukljuciti sve interesne grupe i javnost uopšte;
Obavijestiti javnost, kako bi se razvilo održivo upravljanje vodom.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Opis sistema vode i njegovog okruzenja: konsultiranje sa svim tijelima, univerzitetima i (nekim) interesnim grupama u radnoj grupi;
Opis potreba interesnih grupa: aktivno ukljucivanje interesnih grupa, uglavnom kroz intervju sa predstavnicima 12 doznacenih sektora (pismeni upiti nisu efikasni);
Analiza tih opisa, prepreka i ocekivanja: aktivno ukljucivanje javnih tijela i interesnih grupa (provedeno putem nekoliko radionica i intervju sa kljucnim osobama);
Vizija o razvoju sistema vode (ukljucujuci i ciljeve): aktivno ukljucivanje nadležnih tijela i interesnih grupa;

Program mjera: aktivno ukljucivanje nadležnih tijela i interesnih grupa.

Upotrijebljene metode i sredstva

Konsultacije sa interesnim grupama (sa kljucnim osobama) putem pismenih upita, intervjua, radionica;
Osnovana je po jedna radna grupa za svaki pod-sliv sa predstavnicima iz svih nadležnih tijela za procjenu rezultata;
Web stranica za komunikaciju sa svim interesnim grupama: www.bekkenwerking.be

Glavni doprinos interesnih grupa

Znanje; ukazivanje na specificne probleme i rješenja; povratne informacije o predloženim tekstovima (podrška ili neslaganje).

Opipljiv rezultat

UJ je neophodno kao znacajno sredstvo za prihvacanje regionalnog procesa planiranja. Nakon što su svi kontaktirani i razuvjereni, puno ih je lakše usmjeriti na (važnost) izrade regionalnih planova upravljanja.

Naucene lekcije

Vrlo je važan licni kontakt s kljucnim osobama iz interesnih grupa jer on stvara dodatnu vrijednost procesu planiranja. Licni kontakt osigurava trajnu zainteresovanost. Stoga je najbolje provoditi kvalitetno informisanje o svim fazama procesa.

Službene procedure za UJ

Za sada ne postoje službene procedure. Medutim, radi se na prirucniku (kontinuirano se nadopunjava).

Trošak projekta

Potrebne su minimalno 4 osobe za svaki pod-sliv. Za sektorsku analizu korisna je podrška vanjskog partnera (trošak: približno 75,000 eura po pod-slivu).

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Didier D'hont
Ministarstvo Flandrije
Aminal, OdUJek za vodu (E. Jacquainlaan 20 box 5, 1000 Brisel)
Didier.dhont@lin.vlaanderen.be

Dostupni izvještaji:

www.bekkenwerking.be

2. Regionalni sistem planiranja, Danska

Tacke inspiracije

Integracija korištenja zemlje i korištenja vode; procedure konsultiranja javnosti.

Cilj/Vodic projekta

Regionalno planiranje u Danskoj spaja korištenje zemlje i upravljanje vodom, te pruža okvir za poljoprivredu, šumarstvo, utvrđivanje područja osjetljivih na podzemne vode, područja naznacena za prirodne koridore, lociranje velike infrastrukture i urbanog razvoja.

Sistem je usko povezan sa zahtjevima EIA, kao i sa svim aktivnostima vezanim uz planiranje tretiranja otpadnih voda, zalihe pitke vode i obnovu prirode.

Stoga snaga sistema leži u njegovom visokom nivou integrisanosti između upravljanja korištenjem zemlje i upravljanja vodom.

Nivo/jedinica planiranja

Regionalni sistem planiranja, Danska, do 5 000 km².

Period: Od 1970-ih.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

UJ osigurano je na nivou konsultacija kroz procedure javnih saslušanja.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Broj ljudi koji prosustvuju javnim sastancima nije vrlo velik. Interesne grupe – organizacije, industrije, poljoprivrednici, itd. – iznose svoje mišljenje putem pisama, te na bilateralnim sastancima sa Županijom.

Upotrijebljene metode i sredstva

Službene serije javnih saslušanja putem elektronskih medija, lokalna i regionalna štampa, objave dostupne u javnim institucijama, itd.

Glavni doprinos interesnih grupa

Znanje. Pružanje podrške ili neslaganje.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Prilika pružena širokoj javnosti i interesnim grupama da uticu na proces. Prihvatanje sistema regionalnog planiranja kao najkorisnijeg pristupa povezanom korištenju zemlje i vode.

Naucene lekcije

Naucene lekcije: uklapanje priobalnih voda u regionalno planiranje mora se odvijati širom granica rijecnog podrucja; to je organizovano kroz županijske kooperativne strukture, ali mjere mogu varirati od županije do županije; danski Plan djelovanja vezan uz vode provodi se kroz županije, ali još uvijek ima poteškoca kod pristupanja sporednim izvorima.

Službene procedure za UJ

Opisano u Zakonu o regionalnom planiranju.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Dansko Ministarstvo okoliša
Henrik Dissing, WWF Danska, h.dissing@wwf.dk

Dostupni izvještaji:

www.mem.dk

3. Potok Tubaek, Danska

Tacke inspiracije

Ukljucivanje poljoprivrednika kao partnera u upravljanju vodom.

Cilj/Vodic projekta

Trogodišnji projekat koji ukljucuje jednu osobu iz županije i jednu iz udruženja poljoprivrednika, te ima za cilj ukljucivanje svih poljoprivrednika (otprilike 50) na podrucju od 15 km Potoka Tubaek u dobrovoljne dogovore vezane uz smanjenje pretjerane upotrebe hranjivih tvari i pesticida. Kroz pažljivo planiran dijalog, uspostavljena je pozitivna i konstruktivna saradnja sa poljoprivrednicima, koja je rezultirala znatnim smanjenjem otjecanja dušika, ukidanjem pretjerane upotrebe fosfora i pesticida. Osnova za dobrovoljne sporazume bila je postojeca okosnica za podršku obradivanja zemlje koje ne šteti okolišu, a ona se temelji na drugom stubu programa djelovanja vezanog uz sliv.

Nivo/jedinica planiranja

15-kilometarski potok i njegov sliv unutar županije Storstroem.

Period: 1998 – 2001.

Vodic o ucestvovanju javnosti (Zašto UJ?)

Ostvarivanje situacije koja odgovara svim stranama, tj. koja ukljucuje poljoprivrednike kao partnere u upravljanju vodom.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Poljoprivrednici sa podrucja lokalnog sliva zajedno sa predstavnicima iz županije i savjetodavnom službom poljoprivrednika.

Upotrijebljene metode i sredstva

Kljuc konstruktivnog dijaloga bio je organizacija javnih sastanaka putem udruženja poljoprivrednika, te održavanje sastanaka na gospodarstvu - model "kuhinjskog stola".

Glavni doprinos interesnih grupa

Upucenost u lokalna pitanja, sredstva u pogledu proaktivnog ucestvovanja i obavezivanja.

Spremnost uvođenja promjena u njihove proizvodne aktivnosti kako bi se osigurao kvalitet okoliša.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Prihvatanje smjernica vezanih uz okoliš od strane lokanih poljoprivrednika, njihov proaktivni doprinos u implementaciji programa koji je pozitivan za sve strane, uspostavljanje odnosa izgrađenih na povjerenju između poljoprivrednika i županije.

Naucene lekcije

Naucene lekcije: Poljoprivrednici mogu biti ukljuceni u implementaciju aktivnosti koje nisu štetne za okoliš, uz uvjet da izabrani službenik poštuje poljoprivrednike i sastaje se s njima na njihovom podrucju. Takav pristup zahtijeva puno vremena ali sprjecava sukobe. Rezultati su uklopljeni u dnevne poljoprivredne aktivnosti, uspostavljavuci na taj nacin dobitnu kombinaciju. Pristup se temelji na postojećim kooperativnim strukturama unutar zajednice poljoprivrednika.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Županija Storstroems, Annette Larsen, ajl@npk.stam.dk
Henrik Dissing, WWF Danska, h.dissing@wwf.dk

Dostupni izvještaji:

Tek predstoje.

4. Redukcija potrošnje vode u Grafickom korporativnom sektoru, Danska

Tacke inspiracije

Saradnja sa poslovnim firmama. Upucenost u svakodnevne poslovne aktivnosti. Su-finansiranje u pogledu vremena zaposlenika koje je određeno za demonstrativne aktivnosti. Razmjena znanja sa ostalim firmama iz sektora, koje su ustvari takoder njihova konkurencija. Čišće aktivnosti u Grafickom sektoru.

Cilj/Vodic projekta

Cilj: smanjenje potrošnje vode i uticaja na okoliš od strane firmi u Grafickom korporativnom sektoru, kroz demonstracijske aktivnosti – rezultat je bila impresivna redukcija potrošnje vode od 70-90%.

Nivo/jedinica planiranja

Firma/poslovni sektor.

Period: 2000.

Vodic ucestvovanja javnosti (Zašto UJ?)

Da bi se korporativni sektor kao takav ukljucio u ulaganja u čišće aktivnosti, mora se preci nekoliko prepreka: nedostatak informacija o problemima vezanim uz njihov okoliš i uz to vezanim mogucnostima unaprijedenja (saznanja o koristima), nedostatak interesa/motivacije (poticaja), te nedostatak pristupa finansiranju. Demonstriranje konkretnih mogucnosti i pružanje pozitivnih primjera omogucava širenje nove paradigme poslovanja. Nadalje, nadležna tijela dobivaju kroz ovakvu saradnju informacije o postojećim nacinima utvrđivanja moguće okosnice za planiranje i poticaje.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Jedinica za čišću proizvodnju Danske agencije za zaštitu okoliša (EPA), konsultantska firma, odabrane firme iz grafickog sektora, Udruženje grafickog poslovnog sektora. UJ: nekoliko firmi zajedno sa organizacijom grafickog korporativnog sektora sveobuhvatno su bile ukljucene tokom cijelog procesa, unoseći poboljšanja u svakodnevne aktivnosti firmi i testiranje nove opreme, uz ekonomsku podršku projektu.

Upotrijebljene metode i sredstva

Direktno ukljucivanje odabranih firmi u konkretne aktivnosti, razrada glavnih podataka u izvještaju o procjeni, obavještavanje putem danske mreže EPA (Agencije za zaštitu okoliša) i grafickog poslovnog sektora.

Glavni doprinos interesnih grupa

Upucenost u svakodnevne poslovne aktivnosti. Sufinansiranje u pogledu radnog vremena osoblja dodijeljenog za aktivnosti demonstriranja. Razmjenjivanje znanja sa ostalim firmama iz sektora, koje su takoder ustvari njihova konkurencija.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Znacajna poboljšanja vezana uz okoliš, pozitivan stav poslovnog sektora prema provođenju čistih aktivnosti.

Naucene lekcije

Uz prilicno ogranicene šeme finansiranja, uspješno se mogu provoditi aktivnosti demonstriranja, uz izuzimanje rezultata za kasnije ukljucivanje u reviziju regulisanja efekta sektora na okoliš. Kroz taj pristup, nove su odredbe potpuno u skladu sa onim što je moguće u sektoru, dok u isto vrijeme organizacija unaprijed može obavijestiti svoje članove o rezultatima i buducim zakonodavnim promjenama. Ulaganja iz državnog budžeta kasnije su uštedena na troškovima za postrojenja za tretiranje otpadnih voda.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Danski EPA, +45 32660100, Danski Tehnološki fakultet, Christian Poll, cpv@wwf.dk

5. Rijecna zaklada Westcountry, Engleska

Tacke inspiracije

Dobrotvorna zaklada za okoliš. Razvoj aktivnosti vezanih uz upravljanje porjecjem.

Cilj/Vodic projekta

Rijecna zaklada Westcountry (WRT) dobrotvorna je zaklada za okoliš, osnovana 1994/5. kako bi ocuvala, održala i unaprijedila prirodnu ljepotu i ekološki integritet rijeka, potoka i mocvarnih podrucja. WRT smatra primjereno upravljanje zemljom i obnovu pozitivnih režima tokova glavnim za obnovu biološkog diverziteta. WRT djeluje i kao voda i kao pomocnik u regionu kako bi uticao na promjenu kroz razvoj i implementaciju akcije vezane uz porjecje.

WWF-UK sklopio je partnerstvo sa WRT-om 2000.godine. Partnerstvo, koje je još uvijek u ranoj fazi, ima za namjeru demonstriranje kljucnih politickih poruka na terenu, te prenošenje nekih lekcija stecenih iz rada WRT-a na politicka poprišta nacionalnog i evropskog nivoa. Rad je prvenstveno usmjeren prema ocuvanju slatkovodnih voda,

održivom ruralnom razvoju i ostalim ključnim područjima politike vezane uz korištenje zemlje.

Nivo/jedinica planiranja

Rijecna zaklada Westcountry usmjerila je svoje aktivnosti na jugozapad Engleske (na okruge Devon i Cornwall). Posebni projekti usmjereni su na nivo porječja (npr. projekat Tamar 2000. bio je usmjeren na porječje rijeke Tamar).

Period

Rijecna zaklada Westcountry postoji od 1995. Od njenog osnivanja pokrenuto je nekoliko projekata različitih trajanja. Projekat Tamar 2000. finansirala je EU u sklopu šeme Vodic 5b – i trajao je tri godine.

Vodic o ucestvovanju javnosti (Zašto UJ?)

- podizanje svjesnosti;
- upotreba znanja i iskustava interesnih grupa u održivom razvoju područja rijecnog sliva;
- poboljšanje kvaliteta vode kroz sveobuhvatno uključivanje poljoprivrednika.

Ko je ucestvovao i na koji način (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Ucestvovanje je uveliko usredsređeno na poljoprivrednike i ključne regionalne interesne grupe (npr. statutarne agencije za okoliš, lokalna firma za vodu, ostala nevladina udruženja).

WRT djeluje i kao voda i kao pomoćnik u regionu, kako bi uticao na promjenu kroz razvoj i implementaciju akcije.

WRT je, na primjer, nedavno upotrijebio finansije WWF –UK-a za okupljanje ključnih regionalnih interesnih grupa u radionicu kako bi započeo proces uskladjivanja dugoročne vizije za krajolik jugozapada. Nakon radionice uslijedio je upitnik koji je zahtijevao od ucesnika (interesnih grupa) utvrđivanje njihovih prioriteta vezanih uz korištenje ruralne zemlje. Planiraju se i daljnje dodatne aktivnosti.

Glavni doprinos interesnih grupa

Vizija o dugoročnom razvoju krajolika.

Prioriteti u korištenju ruralne zemlje.

Upućenost u lokalna pitanja, sredstva vezana uz proaktivno ucestvovanje i obavezivanje. Spremnost na unošenje promjena u svoje proizvodne aktivnosti kako bi se osigurao kvalitet okoliša.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Projekti WRT-a rezultirali su :

- poboljšanim kvalitetom riječne vode kroz smanjenu upotrebu poljoprivrednih hemikalija (gnojiva, pesticida, itd.). To će s vremenom doprinijeti poboljšanim vodenim ekološkim sistemima.
- Povećanim poljoprivrednim prihodima: efikasnije korištenje vode, unaprijeđene poljoprivredne aktivnosti i smanjena upotreba hemikalija rezultirali su direktnim neto profitom od otprilike 2,700 funti po gazdinstvu godišnje u dva porjecja. Indirektni profit tek treba ustanoviti.
- Implementacijom predloženih aktivnosti uz opipljive rezultate. Npr. vratio se losos buduci da mu je omogućeno da pliva u rijeci, itd.

Naucene lekcije

Jedna od najvažnijih lekcija koje su naucene je ta da su zemljoradnici najbolje osobe za prenošenje poruka ostalim zemljoradnicima. Uz to, poruke vezane uz nacine unaprijeđivanja rijeka i okoliša imaju vecu vrijednost ako u njima postoje jasne koristi za zemljoradnike.

Za detaljnije informacije molimo kontaktirati:

WWF UK, Dave Tickner
Henrik Dissing, WWF Danska, h.dissing@wwf.dk

Dostupni izvještaji:

www.wwf.uk

6. Odbor interesnih grupa DEFRA, Engleska

Kljucne rijeci

Ukljucivanje nacionalnih interesnih grupa.

Cilj/Vodic projekta

Referentni termin za Odbor interesnih grupa kaže da je to forum za interesne grupe na kojem će one:

- pružiti doprinos DEFRA-i (Ministarstvo poljoprivrede, hrane i ruralnih poslova), razmišljajući o transpoziciji i vezanim politickim pitanjima, o Okvirnoj Direktivi o Vodama (WFD);
- otvoriti ona pitanja vezana uz WFD-u koja su važna za grupu;
- pružiti doprinos u razvoju dugorocne strategije za kvalitet vode vezanu uz okoliš – šta bi se trebalo ukljuciti, do koje mjere, koji su rizici i mogucnosti.

Nivo/jedinica planiranja

Nacionalni - Odbor interesnih grupa razmatra pitanja vezana uz WFD-u za cijelu Englesku. Do danas nisu osnovane slicne grupe u Škotskoj, Walesu ili Sjevernoj Irskoj.

Period

Odbor interesnih grupa osnovan je pocetkom 2001. nakon zahtjeva grupe organizacija ucesnika (ukljucujuci i WWF-UK). Ne postoji odredeni rok postojanja grupe.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik javnog ucestvovanja); u kojoj fazi planiranja?

Organizacije koje su zastupljene u Odboru interesnih grupa:

Vlada
DEFRA (Ministarstvo poljoprivrede, hrane i ruralnih poslova)

Statutarne agencije
Agencija za okoliš (vladina statutarne agencija za zaštitu okoliša u Engleskoj i Walesu)
Engleska Priroda (vladin statutarne savjetnik i agencija za zaštitu prirode u Engleskoj)

Privatni sektor
Savez britanske industrije (CBI)
Udruženje hemijske industrije (CIA)
Udruženje za zaštitu usjeva (CPA)
Udruženje za zemlju i poslovanje (CLA)
Nacionalno udruženje poljoprivrednika (NFU)
Voda UK (trgovacko udruženje za firme i organe Ujedinjenog Kraljevstva vezane uz vodu)
Nevladina udruženja
Kraljevsko društvo za zaštitu ptica (RSPB)
WWF-UK

Ostale interesne grupe
Centar UK za Ekonomski i okolišni razvoj (UKCEED)
Ured nacionalnog vijeca potrošaca (ONCC)

Ucestvovanje se odvija kroz redovne sastanke (otprilike 3 ili 4 puta godišnje), koje vode clanovi odbora interesnih grupa. Sastancima predsjedava viši dužnosnik DEFRA-e. DEFRA takoder preuzima funkciju sekretarijata.

Glavni doprinos interesnih grupa

Individualne organizacije interesnih grupa ili male grupe organizacija interesnih grupa mogu iznijeti pitanja na raspravu. Nakon toga ih Odbor interesnih grupa pozove da pripreme spis o pokrenutom pitanju. O njemu se raspravlja na slijedecim sastancima. DEFRA takoder može pokrenuti pitanja sa dnevnog reda.

Stoga su WWF I UKCEED pripremili dokument o ucestvovanju javnosti; RSPB i ostali pripremili su dokument o mocvarnim podrucjima i o Okvirnoj Direktivi o Vodama; RSPB, WWF, Vode UK i NFU trenutno pripremaju dokument o difuznom zagadenju.

Neriješena pitanja

Nije jasno određeno kakav je status tih dokumenata unutar vlade. Iako oni uključuju preporuke za djelovanje od strane vlade i ostalih interesnih grupa, DEFRA nije razjasnila da li ce oni djelovati po pitanju tih preporuka, cak i ako se sve interesne grupe slažu sa njima.

Tek se treba razjasniti odnos između Odbora interesnih grupa i unutrašnje tehnicke savjetodavne grupe vlade UK-a za implementaciju WFD-e.

Naucene lekcije

Nacionalni forum koji omogućuje interesnim grupama da daju direktan doprinos toj politici vrlo je koristan. On pruža direktan pristup vladinim službenicima i osigurava mehanizam kroz koji vlada može ocijeniti najvažnija pitanja. Uz relativno male troškove i napore, to potice tradicionalne metode konsultiranja, te individualne sastanke sa svakom organizacijom interesnih grupa.

Medutim, važno je da postoji potpuna transparentnost kako bi interesne grupe uvidjele na koji nacin vlada razmatra njihove ideje i kako na osnovu njih djeluje (i da li djeluje). Trenutno još na tome radimo u Odboru interesnih grupa.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

WWF UK, David Tickner, Dtickner@wwf.org.uk

7. Projekat razboritog korištenja plavnih ravnica u Somersetu u Engleskoj

Naš rad omogućen je putem subvencije od 50% koju je dodijelio program EU LIFE fonda za okoliš.

Tacke inspiracije – ovaj primjer je inspirativan iz razloga što je:

U partnerstvu sa ostalim inicijativama potpomogao kreativan i pozitivan dijalog o buducem upravljanju događajima vezanim uz poplave u porjecju, gdje su prethodna stajališta interesnih grupa desetljecima bila polarizirana do razmjera u kojima je sukob postao ozloglašen u nacionalnim krugovima koji se bave okolišem.

Cilj/Vodic projekta

Cilj projekta WUF-a bio je poticanje razborite upotrebe vodenih dobara u rijecnim slivovima u korist ljudi, njihovih života i okoliša. To namjeravamo postići:

1. Stvaranjem novih opcija za održivo upravljanje događajima vezanim uz poplave u cijelom porječju, te godišnjim nivoima vode u plavnoj ravnici;
2. Testiranjem metoda ucestvovanja javnosti kako bi saznali koje su ekonomski, socijalni i uz okoliš vezani troškovi i koristi od različitih opcija upravljanja događajima vezanim uz plavljenja, te vodenim nivoima plavnih ravnica.

Projekt je kroz pristup ucestvovanja pomogao da bi se saznalo na koji način treba promijeniti politiku vlade i Evropske Zajednice kako bi se potaknulo održivo upravljanje porječja i plavne ravnice. Saznanja su prenesena upraviteljima rijecnih slivova širom Evrope, kako bi se omogućilo njihovim vladama da implementiraju WFD.

Nivo/jedinica planiranja

Porječje rijeke Parrett u okrugu Somerset, Jugozapadna Engleska. To je najveći rijecni sistem u Somersetu, koji pokriva 1665 km² – otprilike pola područja okruga na kojem se nalazi pet glavnih rijeka: Parrett, Isle, Tone, Yeo i Cary. Plavna ravnica čini značajan dio visoravni i vriština Somerseta: područja koje je od međunarodne važnosti za netaknutu prirodu.

Period: Od januara 2000. do marta 2002.

Vodic o ucestvovanju javnosti (Zašto UJ?)

Projekat WUF u Somersetu razvio je nove načine kako pomoći interesnim grupama u slivu rijeke Parrett da kroz ucestvovanje pronađu održiva rješenja za upravljanje vodom, i u slučajevima poplava i tokom godine.

Ko je ucestvovao i na koji način (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Projekat je imao za cilj uključivanje interesnih grupa – bilo koga ili bilo koje organizacije, na bilo kojem nivou, zainteresovane za upravljanje vodenim dobrima u slivu rijeke Parrett. Iznad svega, pružio je priliku da se čuju lokalni problemi. Budući da su prve zajedničke radionice započele 2000. godine, ucestvovao je citav niz predstavnika zajednica, lokalnih interesa i organizacija, od lokalnog nivoa do nivoa državne vlade.

Upotrijebljene metode i sredstva

Projekt WUF reagovao je na potrebe zajednica i pojedinaca. Uz blisku saradnju sa postojećim i (u Ujedinjenom Kraljevstvu) jedinstvenim forumom za lokalnu demokratiju, Partnerstvom za visoravni i vrištine*, održavali smo radionice zasnovane na ucestvovanju kako bismo potakli interesne grupe na razmjenu stavova i iznošenje problema u partnerstvu. Radionice su se odvijale uz vodstvo koje je uključivalo i asistencije: uz pomoć tehnika upravljanja grupom, učesnicima je pružena podrška da zajednički rade u prijateljskom okruženju. Službenik projekta WUF bio je pomoćnik u svim radionicama. Kontekstualne informacije poput novog istraživanja o efikasnosti postojećih aktivnosti

vezanih uz upravljanje plavljenjem pružene su kako bi pomogle svim interesnim grupama u razvijanju zajednickog razumijevanja problema.

Rad zasnovan na ukljucivanju više ucesnika mora biti usmjeren prema proizvodu kako bi se isplatio. Ako proces nije predvoden potrebom za postizanjem zajednickog cilja, razvodnice se i malo je vjerovatno da ce ostvariti rezultate.

Ucesnici su se složili da je za rješavanje problema upravljanja vodom i poplavom potreban sveobuhvatan paket mjera. Olakšavanje dijaloga pružilo je prenosnicu da bi se omogućilo zajednicko djelovanje širokog podrucja interesa u svrhu postizanja zajednickog cilja.

Da bi se postigao željeni cilj integrisanog upravljanja poplavom i vodom, proizvedena su raznovrsna rješenja u nizu radionica zasnovanih na zajednickom ucestvovanju. Ta su rješenja ugrađena u Strategiju djelovanja za porjecje Parrett-a, koja iznosi šta bi zajednica i organizacijske interesne grupe željele ostvariti do 2050.

Buduci da se između lokalnih inicijativa razvilo kooperativno djelovanje, projekt WUF i LAMP upravljali su radionicama pod zajednickom inicijativom – projektom sliva rijeke Parrett.

Procjenjuje se da približni troškovi pokretanja dijaloga tokom dvije godine iznose 30,000,00 eura (place službenika/pomocnika projekta). Dodatni troškovi radionice bili su niski – otprilike 150-180 eura za svako okupljanje (unajmljivanje prostora i catering za otprilike 40 ucesnika). Teško je tacno procijeniti ukupne troškove, jer su zaposlenici mnogih organizacija dobrovoljno saradivali na inicijativama. Sredstva utrošena na provodenje novog istraživanja u Somersetu iznosila su otprilike 75,000,00 eura, a partnerske organizacije osigurale su oko 36,000 eura kao podršku projektu Razboritog korištenja plavnih ravnica. (Komentar: sve ove cifre su provizorne). Zakljucak je da su ukupni troškovi potpomaganja takvog složenog dijaloga tokom perioda od dvije godine bili zacudjuce niski, te da su postignuca puno veca nego što su finansijske investicije.

*LAMP pruža usluge za 86 župnih administrativnih tijela sa mocvarnim staništima u visoravnima i vrištinama Somersetu, a oni zauzvrat zastupaju sve organizacijske interese, te interese lokalne zajednice.

Glavni doprinos interesnih grupa u zajednickim okupljanjima

Pozvali smo 85 predstavnika lokalnih zajednica i organizacija na naše radionice, od kojih je na svakom okupljanju redovno ucestvovalo 30 – 40 ljudi.

Organizacije su varirale od glavnih vladinih agencija do lobistickih grupa. Bilo je to prvi put da se u Somersetu odvijalo djelovanje koje je ukljucivalo toliki raspon ucesnika na takvom nivou.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Niz od 27 radionica sa velikim brojem ucesnika, koje su zapocele u maju 2000, rezultirao je:

- Izjavom o konsenzusu između interesa svih ucesnika, koji stvara osnovu vizije o budućem upravljanju porječjem i plavnom ravnicom;
- Jednakaest “komponentata” ili potencijalnih rješenja za upravljanje pojavom poplava, a njihova će kombinacija utvrditi pristup Integrisanom upravljanju poplavama;
- Detaljnom analizom politickih, finansijskih, administrativnih i tehnickih prepreka i prilika koje uključuje implementacija tih 11 komponenti;
- Procjenom društvenih, ekonomskih i uz okoliš vezanih troškova i koristi od svake komponente;
- Pobjljšanim razumijevanjem među interesnim grupama implikacija smjernica vezanih uz upravljanje ocuvanjem, koje su potrebne za postizanje “pogodnog stanja” posebno zašticenog područja (Direktiva o pticama);
- Inicijativom produktivnog dijaloga o pronalasku nove ravnoteže između poljoprivrede i interesa vezanih uz okoliš, kako bi se postiglo željeno stanje posebno zašticenog područja i Ramsar lokaliteta, pomažuci usput poljoprivredi i ostalim ruralnim industrijama u radu usmjerenom prema održivom upravljanju mocvarnim područjima od medunarodnog znacaja;
- Utvrđivanjem prakticnih indikatora održivosti u svrhu vršenja monitoringa efikasnosti promjena u upravljanju vodom i zemljom.

Mnogi od ovih ishoda nastavljaju se provoditi nakon završetka projekta Life, te rezultiraju prakticnim upravljanjem zemljom i integrisanim upravljanjem porječjem vezanim uz to područje.

Naucene lekcije

Pozitivne lekcije:

- Dijalog bi trebao postati znacajan za život ljudi.
U Somersetu se projekat usredsredio na glavni problem vezan uz okoliš, koji je uticao na širok raspon interesnih grupa.
- Dijalog bi se trebao odvijati postupno i cesto.
Ucestali dijalozi na maloj osnovi bolji su od velikih jednokratnih dogadaja. Fleksibilniji procesi bolji su za prilagodavanje promjenama u nacinu poimanja stvari i razvoju konsenzusa. Kontinuirani dijalog bolji je za uspostavljanje i održavanje povjerenja, te pomaže u realisticnijem savladavanju ocekivanja ucesnika vezanih uz ishode.
- Trebalo bi održati momentum procesa.

Trebalo bi osigurati mogucnost nadogradivanja slijedece faze na prethodnu. Također je potrebno raspravljati o problemima, proizvesti rješenja, ocijeniti ih, testirati ih na održivost, te procijeniti njihovu efikasnost nakon što su provedena.

- Treba uspostaviti povjerenje kroz nepristrasnost.
To je bilo klucno za uspjeh procesa u Somersetu. Bilo je to prvi put da se o upravljanju vodom raspravljalo na neutralnom javnom forumu. Projekt WUF postojao je između njegovih sponzorskih organizacija (partnera projekta LIFE): nisu ga smatrali njihovim dijelom. Uloga službenika projekta WUF kao nepristrasnog asistenta usadila je

interesnim grupama pouzdanje da ucestvuju u procesu koji je istinski zasnovan na ucestvovanju i koji je neovisan.

- Treba raditi na ulaganju vremena.

Konstantno podsjećati ucesnike ili potencijalne ucesnike na potrebu ulaganja vremena: bez predanosti rasplinuce se energija procesa. Ucesnici su bili vrlo predani procesu u Somersetu: trideset do cetdeset kljucnih predstavnika interesnih grupa redovno su prisustvovali radionicama.

Negativne lekcije:

- Skupi jednokratni dogadaji mogu blokirati dijalog donošenjem “presude”, te mogu biti neprikladni u ostvarivanju napretka u određenom pitanju u određenom kontekstu;
- Ne smije se dozvoliti da se na forumu razvija rasprava bez cilja – treba usmjeriti ocekivanja;
- Treba izbjegavati vodenje procesa od strane samo jedne organizacije, inace nece postojati nepristrasnost neophodna za uspostavljanje povjerenja medu interesnim grupama.

Kontakti za detaljnije informacije:

Barry Phillips, Ruralna pomocna služba za okoliš, b.phillips@tiscali.co.uk,
+44 (01934) 713864

Takoder pogledajte www.floodplains.org

8. Projekat mocvarnih nizina – Istok Engleske

Tacke inspiracije

Aktivno ukljucivanje može se efikasno provesti ukljucivanjem zajednica nekoliko sela unutar rijecnog sliva.

Cilj/Vodic projekta

Ukljucivanje zajednice u odredivanje opcija za obnovu plavnih ravnica i integrisano upravljanje.

Nivo/jedinica planiranja

Pod-regionalni – 2 sela unutar rijecnog bazena.

Period: 1999-2002.

Vodic o ucestvovanju javnosti (Zasto UJ?)

Ukljucivanje lokalnih ljudi direktno u izradu prijedloga za obnovu plavne ravnice na njihovom mjesnom podrucju, te isprobavanje novih metoda ucestvovanja i procjene u nekoliko sela kako bi se ocijenilo u kojoj su mjeri odrazile šire probleme na podrucju citavog porjecja. Ucestvovanje je pomoglo u postizanju šireg razumijevanja nacina na koji javnost želi da se razvija njihova plavna ravnica, bez ulaganja troškova na konsultiranje velikog broja ljudi. Rezultati ucestvovanja zajednice upoređeni su sa stajalištima ostalih interesnih grupa, koja su izražena kroz ostale tehnike vezane uz ucestvovanje (npr. radionice, seminare), kako bi se ocijenilo do koje se mjere prijedlozi javnosti poklapaju sa prijedlozima glavnih organizacija.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Širok raspon lokalnih ljudi, od školaraca do odraslih i umirovljenih osoba u dva reprezentativna sela. Pozvani su da iznesu sve svoje prijedloge koji bi plavnu ravnicu učinili održivijom u društvenom i ekonomskom pogledu, te u pogledu okoliša.

Upotrijebljene metode i pomagala, plus sredstva

Razvijena je metoda zvana “planiranje za plavne ravnice”. Lokalni ljudi stavljali su na maketu simbole kojima su pokazivali koje projekte obnove plavne ravnice žele, npr. nove prirodne rezervate mocvarnih podrucja, biciklisticke staze uz rijeku, više vezova, tj. sidrišta za turiste. U oba sela izdvojene su tri glavne serije prijedloga iz grupa simbola na maketi, kao što su:

- Uspostavljanje prirodnog mocvarnog rezervata;
- Više vezova za camce - za turiste;
- Izgradnja biciklistickih staza uz rijeku.

Obuka za službenika projekta i asistenta koji bi vodio vježbu “planiranje za plavnu ravnicu” košta 800 eura po osobi. 20 dana asistentovog vremena za pripremu, provođenje i vodenje zapisnika na zasjedanjima zajednice košta 5500 eura. Materijali koštaju oko 620 eura. 6 dana satnice službenika projekta vec je uracunato u budžetu projekta. Ova metoda pretpostavlja postojanje službenika koji ce voditi proces i upravljati njim.

Glavni doprinos interesnih grupa

2% stanovništva u dva reprezentativna sela iznijelo je 200 prijedloga. Ljudima je bila dostupna maketa svakog sela i njegove plavne ravnice na javnim mjestima poput biblioteka i škola, na koju su mogli postaviti svoje prijedloge tokom 2 dana.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

U svakom selu izneseno je 200 razlicitih prijedloga za doprinos održivom razvoju plavne ravnice. Vecina je prijedloga grupisana u 3 glavna prijedloga u svakom selu. Rezultati su podržali prijedloge za obnovu plavne ravnice kroz postojeci projekat, zvan “Mocvarne

nizine u buducnosti”. To je bila vrijedna potvrda vrijednosti projekta “Mocvarne nizine u buducnosti” organizacijama koje su uložile u njegov razvoj.

Potvrda vrijednosti projekta “Mocvarnih nizina” potakla je ukljucene organizacije na nastavak projekata prakticne obnove plavnih nizina, planiranih za 15,000 hektara tokom 50 godina uz trošak od 15,600,000 eura. Sa stajališta UK-a, to je program obnove na širokoj osnovi.

Naucene lekcije:

Pozitivne:

- Da cak i samo ucestvovanje u prikupljanju informacija u 2 sela u pod-regionu može rezultirati korisnim podacima za potvrđivanje postojećih prijedloga ili za ocjenu vrijedi li ulagati u proces ucestvovanja na široj osnovi;
- Metodologija “Planiranje za plavne ravnice” pruža priliku svim članovima javnosti da na jednostavan i brz način naznače prijedloge o upravljanju plavnim ravninama koje bi željeli ostvariti na svom području;
- Metoda planiranja za plavne ravnice omogućava relativno brzo i finansijski povoljno saznanje o mišljenju javnosti.

Negativne:

- Treba uložiti puno vremena i truda u odabir sela koja su reprezentativna ili tipicna za zajednice u rijecnom slivu, npr. u pogledu velicine, položaja i karakteristika. Uvijek postoji mogucnost kritike da odabrana sela nisu dovoljno karakteristicna. Projekt bi idealno trebao sadržavati koliko je god “uzoraka” moguće;
- Nedostatak korištenja uzoraka je da se, statisticki gledano, radi o malom broju ljudi koji stoga možda ne odražavaju šire stavove širom rijecnog bazena. Rezultati se trebaju potvrditi rezultatima ostalih metoda vezanih uz ucestvovanje u istom porjecju (radionice/seminari).

Za detaljnije informacije kontaktirati:

www.floodplains.org ili kroz jac.cuff@virgin.net za Europski zavod za okoliš.

9. Razvoj plana opštinskog vodosnabdijevanja i odvodnog sistema za ruralni okrug Nõo u Estoniji

Tacke inspiracije

Efikasne tehnike konsultiranja javnosti vezane uz pripremu opštinskih planova upravljanja vodom u ruralnim područjima pomažu u razvoju ekonomski ostvarivih planova, te ujedinjavanju socijalnih i ekonomskih smjernica lokalnog razvoja sa smjericama vezanim uz zaštitu okoliša.

Cilj i nivo projekta

Vlada ruralnog okruga Nõo radila je na razvoju plana vodosnabdijevanja i odvodnog sistema korištenjem razlicitih tehnika konsultiranja javnosti u vezi pripreme i razvoja plana. Plan je ukljucao dva dijela – jedan za razvoj centraliziranog sistema vodosnabdijevanja i odvoda (50% stanovnika koriste centralizirani sistem vode) i drugi za korištenje vode i za sistem odvoda za podrucja koja nisu prikljucena na centralne sisteme vode.

Ruralni okrug zauzima 170 km², obuhvaca 20 sela i smješten je u županiji Tartu u Estoniji. U ruralnom okrugu Nõo živi 4000 ljudi.

Period: 1998-2001.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Lokalna opština organizovala je konsultacije sa stanovnicima ruralnog okruga koristeći razlicite tehnike tokom pripreme plana razvoja sistema vodosnabdijevanja i odvoda.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Mjesni službenici; lokalne interesne grupe, uglavnom poljoprivrednici, te opšta javnost – stanovnici ruralnog okruga. Informacije opštoj javnosti pružene su kroz objave u lokalnim novinama, pa su ljudi dobili priliku za iznošenje reakcija i komentara lokalnoj vladi. Održavani su sastanci/konsultacije sa lokalnim interesnim grupama i javnosti, koji su uključivali licne sastanke strucnjaka sa poljoprivrednicima na gazdinstvima, te grupne sastanke sa stanovnicima koje je redovno organizovala lokalna vlada.

Upotrijebljene metode i sredstva

Na pocetku je lokalna vlada:

- Pružila informacije u lokalnim (okružnim) novinama o pocetku priprema plana upravljanja vodom;
- Studenti sociologije provodili su dugacke nestrukturirane intervjue sa interesnim grupama, te intervjue sa predstavnicima javnosti koristeći upitnike otvorenog tipa. Studija je pomogla u razjašnjavanju percepcija lokalnih stanovnika vezanih uz situaciju s pitkom vodom i otpadnim vodama;
- Rezultati studije nadopunili su procjenu stanja pitke vode i otpadnih voda, koju su izvršili inženjeri za vodu.

Nakon što je izvršena pocetna procjena, lokalna je vlada:

- Objavila rezultate studije u lokalnim novinama i zatražila komentare na nju, također putem novina. Stanovnici su prilicno pasivno reagovali na objavljene tekstove. Medutim, objavljivanje karte podrucja sa posebnim informacijama o kvalitetu vode u bunarima (izvorima) i lokacijama izvora izazvalo je puno vece zanimanje za pitanja vezana uz kvalitet vode od strane zemljoposjednika na cijim se posjedima nalaze

izvori. Kao rezultat objavljenih materijala, odjel za okoliš okružne vlade primio je upite o detaljima o kvalitetu vode u nekim od izvora;

- Lokalna vlada je organizovala seriju sastanaka sa lokalnim stanovnicima kako bi se raspravilo o kvalitetu vode u izvorima (bunarima) i o ostalim pitanjima koja se ticu razvoja opštinskog plana upravljanja vodom.

Glavni doprinos interesnih grupa

Konsultiranja su omogucila detaljnije i preciznije utvrdivanje problema vezanih uz pitku vodu i otpadne vode u tom ruralnom okrugu, koji inace ne bi bili uoceni bez konsultiranja javnosti, koje je pomoglo u razradi detaljnijeg, realisticnijeg i ekonomski izvedivog plana upravljanja vodom.

Rezultat (efekat) UJ?

Estonsko zakonodavstvo o državnim vodama nalaže da se nakon 31.12.2007. tretira 95% otpadnih voda u selima povezanim sa centralnim odvodnim sistemom ruralnog okruga. Istraživanje je pokazalo da ovaj cilj nije realan obzirom na niske prihode stanovnika tog podrucja, te specificne probleme sa infrastrukturuom vezanom uz vode u razlicitim dijelovima ruralnog okruga. Razvija se primjeren investicijski plan kako bi se osiguralo da opštinski plan upravljanja vodom za okrug Nõo bude ekonomski ostvariv i realan. Komunikacija sa lokalnim interesnim grupama takoder je potakla razvoj economicnog rješavanja posebnih problema vezanih uz upravljanje vodom.

Naucene lekcije

Lokalne interesne grupe postaju osviještene o lokalnim pitanjima vezanim uz okoliš kroz prakticna iskustva korištenja prirodnih dobara, ali ta svjesnost djelomicno proizilazi iz masovnih medija. Na primjer, svakodnevno iskustvo korištenja vode iz lokalnog izvora, te saznanje informacija iz medija o njenom kvalitetu podiže svjesnost i potice na ucestvovanje. Lokalne novine glavno su sredstvo pružanja informacija o lokalnim problemima. Lokalni sastanci pokazali su se znacajnim za razvoj dijaloga izmedu lokalnih tijela i stanovnika.

Ankete i aktivne konsultacije sa lokalnim stanovništvom, uz korištenje razlicitih primjerenih pristupa, od kljucne su važnosti za proces razvoja ekonomski izvodljivih i realisticnih opštinskih planova upravljanja vodom, narocito u tranzicijskim zemljama, u kojima je opštinski budžet vrlo ogranicen te se moraju odrediti prioriteti prema socijalnim i ekonomskim potrebama stanovništva.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Slucaj je pripremila:

Gea Järvela, savjetnica za okoliš za ruralnu opštinu Nõo
Tel.372 50 88 359, e-mail gea@nvv.ee, www.nvv.ee

Slucaj prevela i obradila

Gulnara Roll, Centar za prekogranicnu saradnju Peipsi
Tel. 372 7 421 001, e-mail Gulnara.Roll@ctc.ee, www.ctc.ee

10. Jezero Pyhäjärvi: lokalno upravljanje vodom, Finska

Tacke inspiracije

Bliska saradnja i ucestvovanje lokalnih tijela i stanovnika kao osnova za obnovu jezera.

Nivo/jedinica planiranja

Lokalni.

Period: 1990 – 2000.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Poticanje stanovnika na ucestvovanje u razvoju i planiranju njihovog lokalnog okoliša, te usmjeravanje pažnje na zaštitu vode i okoliša kako bi se reduciralo nagomilavanje nutrijenata iz tla (eutrofikacija) i poboljšao kvalitet vode jezera Pyhäjärvi i rijeka Yläneenjoki i Pyhäjoki.

Ko je ucestvovao i na koji nacin?

Lokalne zajednice, organizacije i industrija zajedno sa lokalnim i državnim tijelima osnovale su Fond za zaštitu Pyhäjärvi-ja (PPF) kako bi osigurale sredstva za zaštitu jezera. Od 1996. do 2000. implementirano je 7 planova vezanih uz sela na drenažnom (slivnom) podrucju jezera Pyhäjärvi. Planovi su zasnovani na vlastitim zamislama stanovnika, koji su zaslužni za njihovu implementaciju.

Korištene metode i sredstva

Planiranje je zapocelo kontaktiranjem lokalnih seoskih udruženja i organizacijom informativnih sastanaka za stanovnike. Nakon što je seosko udruženje odlucilo voditi plan, svi stanovnici sela aktivno su o tome obaviješteni. Stanovnici su odabrali tim za planiranje (5-6 osoba) koji je osmislio i unaprijedio plan. Sastanci tima za planiranje bili su, medutim, otvoreni za sve zainteresovane stanovnike. Predstavnik projekta uglavnom je djelovao kao pomocnik i sekretar.

Glavni doprinos interesnih grupa

Planovi su zasnovani na vlastitim idejama stanovnika, koji su sami odgovorni za njihovu implementaciju.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ

Buduci da vanjsko nagomilavanje nutrijenata proizilazi iz poljoprivrede, ruralnih otpadnih voda i zaganjenja zraka, u odvodnom slivu proveden je od 1990-ih niz mjera za

zaštitu vode, što je rezultiralo smanjenjem nagomilavanja, ali efekat vezan uz kvalitet vode u jezeru još se ne primjećuje. Kvalitet vode jaraka koji uticu u rijeke Yläneejoki i Pyhäjoki poboljšao se tokom projekta. Neka od seoskih udruženja spremna su izraditi nove planove za selo.

Naucene lekcije

Seosko planiranje donosi korist i stalnim i privremenim stanovnicima sela, kao i vlastima, budući da se povećava interakcija i komunikacija između stanovnika, vlasti i planera, te se olakšava pretvaranje postojećih ideja u konkretne inicijative i primjena sredstava na daljnje projekte. Povećava se svjesnost o okolišu stanovnika, te individualni stanovnici i cijelo selo dobivaju bolju priliku da se čuje i njihov glas. Iz planiranja usmjerenog prema stanovnicima proizilazi priručnik ličnih ideja stanovnika, koji će se ozbiljno uzeti u obzir.

Za detaljnije informacije molimo kontaktirati:

Ventelä, Anne-Mari, Fond za zaštitu jezera Pyhäjärvi, Ruukinpuisto FIN-27500 Kauttua, Finska, fax +358-2-838 0660, e-mail: anne-mari.ventela@pyhajarvi-instituutti.fi.

11. Nacionalni odbor za vodu, “Comité National de l’Eau”, Francuska

Elementi inspiracije

Raznolikost članova Nacionalnog odbora za vodu otvara mogućnost temeljite i bogate rasprave. Na osnovu pristupa učestvovanja, nakon postizanja konsenzusa utvrđuje se konačni savjet. Raspravljanjem o važnim pitanjima vezanim uz vodu povećava se transparentnost nacionalne politike o vodi.

Ključne riječi

Nacionalni nivo; savjetodavno tijelo; interesne grupe; diskusije; konsenzus; transparentnost.

Pozadina

Nacionalni odbor za vodu osnovan je na osnovu Zakona o vodi iz 1964., a njegova struktura utvrđena je dekretom iz 1965. Savjet Nacionalnog odbora za vodu neophodan je za razradivanje Zakona o vodi, aplikacijske tekstove za Zakon o vodi i za pravilnike koji određuju popise aktivnosti uz prethodno odobrenje ili proglašenje.

Nivo/jedinica planiranja

Nacionalni – 550 000 km² – 77 Članova za 60 000 000 stanovnika.

Period

Postoji od 1965. Održana su 43 plenarna sastanka u posljednjih 10 godina (nekoliko sastanaka godišnje).

Vodic o ucestvovanju javnosti

- Pružanje savjeta o planiranju rijecnog sliva, o velikim projektima razvoja i distributivnim šemama za vodu, o zajedničkim problemima dva ili više sliva, te o pitanjima vezanim uz zakone ili pravilnike o vodi;
- Rasprava o preliminarnom određenju nacionalne politike vezane uz vodu;
- Predlaganje rješenja pitanja vezanih uz zakone o vodi iz 1964. i 1992.

Ko je ucestvovao i na koji nacin

Pod odgovornošću premijera, Nacionalno vijeće za vodu sastoji se od 77 članova, podijeljenih na 5 grupa:

- 23 korisnika vode (poljoprivredne komore, udruženja ribara, industrijalci, udruženja potrošača ili za zaštitu okoliša, turističke zajednice, snabdjevaci vodom, itd.);
- predsjedavajući odbora za porjecje;
- kompetentne osobe (naucnici, strucnjaci, specijalisti, itd.);
- 18 državnih predstavnika (predstavnika ministara koji su zaduženi za pitanja vezana uz vodu);
- 22 izabrana službenika (zamjenici, regionalni vijećnici ili vijećnici iz ministarstava, itd.).

Korištene metode i sredstva

Odborni ured, kojeg vodi Odjel za vodu pri Ministarstvu ekologije, prije sastanaka priprema informativne dokumente i šalje ih članovima Odbora.

Tokom sastanaka odvija se rasprava o svakoj tacki dnevnog reda i svaki član Odbora može iznijeti svoje stajalište. Konsenzus se smatra poželjnijim od glasanja.

Nakon sastanaka, članovi Odbora mogu poslati naknadne komentare Uredu, koji ih dodaje zapisniku sa sastanka. Zabilješke se razmatraju i prihvataju na slijedecem sastanku.

Glavni doprinos interesnih grupa

Na primjer: Nacionalni odbor za vodu nedavno je pružio informacije za nacрте planova upravljanja rijecnim slivom za područja *Guayana*, *Martinique* i *Renuion*, te za transpoziciju Direktive o pitkoj vodi. Bice konsultirano o transpoziciji Okvirne Direktive o Vodi.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Velika zastupljenost interesnih grupa u Nacionalnom odboru za vodu unaprijeduje dijalog između zainteresovanih strana i osigurava centralnu funkciju za savjete ili prijedloge ministru. Komentari na tekstove vrlo su korisni, te omogućavaju njihovo unaprijedivanje.

Ali iznad svega, najvažniji rezultat sastoji se u mogućnosti organizovanja stvarne rasprave o pitanjima vezanim uz vodu

Naucene lekcije

Pozitivne tacke

- Nacionalni odbor za vodu postao je znacajno sredstvo u transparentnosti politike vezane uz vodu;
- Pronašao je pravo mjesto i igra glavnu ulogu u odlukama o vezanim uz politiku o vodi. On nema pravosudne ovlasti, ali njegova je uloga esencijalna: pri donošenju konacne odluke uzima se u obzir njegov savjet;
- Vezano uz nacрте zakona, prethodne rasprave unutar Odbora pomažu u unaprjeđivanju tekstova i donošenju konsenzusa prije predstavljanja pred zakonodavnim skupštinama;
- Komplementarnost između koordinacije mjera na nacionalnom nivou i procesa planiranja na nivou okruga.

Negativne tacke

- Glavni je naglasak na ekonomskom iskorištenju i interesima vezanim uz vodu, nasuprot zaštiti okoliša.

Kontakti za detaljnije informacije:

Ministarstvo ekologije i održivog razvoja – Odjel za vodu

20 avenue de Ségur 75 302 PARIS Cedex 07

Gospoda Coralie NOEL – Bureau de l'économie de l'eau et de la programmation

Tel: (00 33) 1 42 19 13 76 – Fax: (00 33) 1 42 19 12 94

E-mail: coralie.noel@environnement.gouv.fr

Gospoda Nelly BOBLIN-COLLET – Bureau de la co-ordination interministérielle

Tel: (00 33) 1 42 19 12 63 – Fax: (00 33) 1 42 19 12 69

E-mail: nelly.boblin-collet@environnement.gouv.fr

Web stranica: <http://web/ministere/organismes/old/CNE.htm>

12. Planovi upravljanja rijecnim slivom (S.D.A.G.E., “Schémas Directeurs d'Aménagement et de Gestion des Eaux”), Francuska

Elementi inspiracije

- Aktivno uključivanje interesnih grupa na nivou sliva/pod-sliva;
- Iterativni proces planiranja (izmjenjivanje izrade nacрта plana i konsultiranja sa interesnim grupama);

- Proces izvještavanja o komentarima interesnih grupa i odgovori nadležnih tijela.

Uspjeh dijaloga i ucestvovanja zainteresovanih strana osigurace i uspjeh SDAGE-a. Kako bi ga državne službe, opštine i korisnici upotrijebili kao referentni dokument, o sadržaju SDAGE-a mora se detaljno raspraviti i pregovarati, te ga pravilno razumjeti i prihvatiti.

Ključne riječi

Nivo riječnog bazena (sliva); dugorocno planiranje; aktivno uključivanje; interesne grupe; iterativni proces (ucestali); izvještavanje; pocetni status; smjernice i mjere; referentni dokument; informisanje javnosti.

Pozadina

Francuski Zakon o vodi od 02. januara 1992. Uveo je decentralizirana sredstva planiranja vezana uz vodu: Planove upravljanja riječnim slivom (takozvani SDAGE) na nivou 6 velikih metropolitanskih riječnih bazena i lokalne planove upravljanja vodom (takozvane SAGE) na nivou pod-bazena.

Cilj/Vodic projekta

Procjena inicijalnog statusa i glavnih problema, utvrđivanje kvalitativnih i kvantitativnih smjernica, vodilja i prioriternih mjera. Elaboriranje plana upravljanja riječnim slivom (SDAGE) određivanjem glavnih usmjerenja integrisanog i uravnoteženog upravljanja vodenim okolišem i njegovim korištenjem, te predstavljanjem okosnice za proces planiranja u cijelom riječnom bazenu.

Nivo/jedinica planiranja

“Regionalni”, na nivou riječnog sliva (oko 100.000 km² – 5 do 15 000 000 stanovnika – uz 800 do 1500 uključenih interesnih grupa).

Period: 1992 – 1997.

Vodic o ucestvovanju javnosti

- Dobivanje referentnog dokumenta za sva pitanja širom porjecja (od poplava do kvaliteta vode...), utvrđivanjem smjernica, strategije i akcija planiranja;
- Postizanje konsenzusa između svih kategorija korisnika/interesnih grupa;
- Upotreba faze elaboracije kako bi se postiglo zajednicko razumijevanje, zajednicka vizija na nivou riječnog sliva između državnih službi, zajednica i korisnika;
- Uključivanje ljudi u određivanje pravila igre: što je više ljudi uključeno u proces, to su veće šanse da se ta pravila poštuju.

Stepen UJ i uključenih interesnih grupa

Odbor za porjecje sastoji se od predstavnika svih interesnih grupa i korisnika na podrucju porjecja (oko 100 članova): 1/3 izabranih lokalnih službenika (npr. gradonacelnika, lokalnih zajednica), 1/3 korisnika, potrošaca, nevladinih udruženja i 1/3 predstavnika države. Odbor za porjecje utvrđuje plan upravljanja porjecjem (SDAGE) i koordinira dosljednost sa lokalnim planovima upravljanja vodom (SAGE). On donosi arbitražne

odluke o sukobima vezanim uz vodu, odlucuje o porezima koje ce korisnici placati i određuje programe djelovanja.

Korištene metode i sredstva: iterativno planiranje i procesi izvještavanja:

Svaki Odbor za porjecje odredio je Komisiju za planiranje i nekoliko Geografskih komisija (osnovanih na nivou pod-bazena ili za posebna pitanja: medu-regionalni *aquifer* ili obalna podrucja) koje organizuju određeni broj rasprava i sastanaka. Stotinama zainteresovanih strana pružila se prilika da na sastancima tih geografskih komisija iznesu svoje mišljenje.

Možemo, na primjer, opisati proces planiranja koji se koristio za elaboraciju plana upravljanja za porjecje Adour Garonne, kako bi prikazali ukljucenost interesnih grupa i izvještavanje o rezultatima konsultiranja.

Nivo porjecja:	Nivo pod-bazena (8 u okrugu Adour Garonne):
Upravni koordinator	Geografske komisije
Odbor za porjecje (120 interesnih grupa)	(otprilike 1000 interesnih grupa
Odbor za planiranje (36 interesnih grupa)	ukupno)
Operativni odbor (okružne javne službe)	

1. korak: Operativni odbor pripremio je Nacrt V0 za SDAGE, na temelju znanja strucnjaka. Dijagnoza, glavni problemi, smjernice i mjere opisani su na svakom nivou pod-sliva u "knjižicu pod-sliva" (zapisnik), zajedno sa sintezom za nivo cijelog sliva.
2. korak: Nacrt V0 poslan je svim ucesnicima geografskih komisija, koji su mogli iznositi svoje komentare tokom sastanka u svakom pod-slivu. Konsultanti su izradili sintezu tih komentara i poslali je Operativnom odboru.
3. korak: Operativni odbor unaprijedio je Nacrt V0 uzimajuci u obzir te komentare. Nacrt V1, koji sadržava SDAGE (70 str.) i "8 knjižica pod-slivova" (25 str. uz veliki broj karata, tj. mapa) prihvacen je od strane Odbora za planiranje.
4. korak: SDAGE i knjižice pod-slivova poslani su svim ucesnicima i predstavljeni tokom drugog sastanka u svakom pod-slivu. Ucesnici su bili zamoljeni da pošalju svoje komentare u roku od 2 mjeseca, uz svoje ime i funkciju, te objašnjenje tacaka Nacrta. Isti postupak proveden je i sa svim javnim službama koje se bave politikom vezanom uz vodu.
5. korak: Svi komentari tretirani su na isti nacin:
  - a) Operativni odbor pripremio je nacrt odgovora;
  - b) Usvojio ga je ili izmijenio Odbor za planiranje;
  - c) sve su informacije zabilježene u "registru komentara" sa stranicom za svaki raspravljeni dio Nacrta, na kojoj je opisan: problem o kojem se raspravljalo, svi komentari ucesnika i civilnih službenika vezani uz problem, odgovor Operativnog odbora i konacna odluka Odbora za planiranje;
  - d) Svi registri bili su dostupni javnosti u Uredu javne službe, a ukljucivali su sve geografske komisije.

6. korak: Uzevši u obzir komentare od oko 600 ucesnika i civilnih službenika, izraden je novi Nacrt (V2: SDAGE i knjižice pod-slivova) s novom iteracijom konsultacija i izvještavanja o komentarima interesnih grupa (bilo je manje reakcija tokom ove trece konsultacije).
7. korak: O nacrtu V3, predstavljenom kao Nacrt SDAGE-a, kojeg je odobrio Odbor za planiranje, konsultiran je citav niz ostalih interesnih grupa (regionalne i ministarske skupštine, vijeca glavnih gradova...) tokom 50 javnih sastanaka. Tokom ovog koraka bilo je vrlo malo zahtijeva za promjene u projektu.
8. korak: Nacrt je odobrio Odbor za sliv i potpisao upravni koordinator.

U svrhu informisanja javnosti, objavljena su tri dokumenta: cijeli SDAGE (110 str.), izvršni rezime (25 str.) i letak od 4 stranice. Izradena je web stranica, sa koje svi mogu "skinuti" sve te dokumente. Knjižice pod-slivova dostupne su na zahtjev.

Operativni odbor objavljuje godišnji izvještaj (plus izvršni rezime i letak koji su dostupni na web-u), koji opisuje u kakvom je stanju porjecje, u poredenju sa inicijalnim smjernicama. Javnost ima mogucnost postavljanja pitanja ili reagovanja putem e-mail-a.

Glavni doprinos interesnih grupa

- Sve su interesne grupe u detalje raspravile sve komponente plana, preliminarne izvještaje i konacni izvještaj, koji su kao posljedica bili izmijenjeni i prihvaceni od svih strana;
- Stvarno ukljucivanje korisnika vode u proces donošenja odluka, ukljucujuci i "zagadivace";
- Puno razmjenjivanja iskustava i znanja izmedu ucesnika, tj. pružanje "društvenih lekcija" o upravljanju vodom (razumijevanje raznovrsnih rizika, bolje prihvacanje razlicitih ocekivanja i korištenja vode);
- Na primjer – udruženja za zaštitu okoliša potaknula su razlicita pitanja: upravljanje aluvijalnim ravninama, hidroelektrika, ekstrakcija zrnaca iz rijeka, itd.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

- Plan upravljanja rijecnim slivom (SDAGE) elaboriran je i raspravljen izmedu svih kategorija interesnih grupa unutar Odbora za sliv i Geografskih komisija;
- Decentralizacija Odbora za porjecje kroz geografske komisije, korisnike i komisije potrošaca omogucuje ukljucivanje lokalnih stanovnika;
- Udruženja su bila "cuvari uloga" u razmišljanju i donošenju odluka, što je ključna stvar. Ostvarili su, na primjer, veliki napredak u zaštiti mocvarnih podrucja, podrucja sklonih poplavama, obalnih šuma, aluvijalnih podzemnih voda, itd.;
- Društveno prihvatljivije mjere.

Naucene lekcije:

Pozitivne tacke:

- Neophodnost provodenja strucne obuke i informisanja tokom cijelog procesa;
- Konsultiranje i efikasno ucestvovanje korisnika zahtjeva odgođe kako bi se omogucilo aktivno odvijanje razlicitih konsultacija;

- Vrijeme je neophodno za upoznavanje i postizanje razumijevanja između interesnih grupa, za zajedničke razgovore, za zajedničku ratifikaciju dijagnoze statusa riječnog sliva i zajedničko razmišljanje o mogućim rješenjima utvrđenih problema.

Negativne tacke:

- SDAGE je elaboriran i raspravljen od strane predstavnika: radi se, dakle, o reprezentativnom, a ne direktnom ucestvovanju opšte javnosti;
- Dokument SDAGE postao je dostupan opštoj javnosti tek nakon što je usvojen;
- Teško je procijeniti trošak projekta, ali za svaki je sliv određeno osoblje od dvije do pet osoba za pitanja vezana uz uključivanje interesnih grupa i informisanje javnosti tokom dvije godine.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Ministarstvo ekologije i održivog razvoja – Odjel za vodu
20 avenue de Ségur – 75 302 PARIS Cedex 07
Gospoda Coralie NOËL – Bureau de l'économie de l'eau et de la programmation
Tel: (00 33) 1 42 19 13 76 – Fax: (00 33) 1 42 19 12 94
E-mail: coralie.noel@environnement.gouv.fr
Web stranice: <http://www.environnement.gouv.fr/ministere/sdage.htm>
http://www.oieau.fr/anglais/gest_eau/index.htm
<http://www.eaufrance.tm.fr/>
<http://www.eau-adour-garonne.fr/>

13. Lokalni planovi za upravljanje vodom (S.A.G.E., “Schémas d'aménagement et de gestion des eaux”), Francuska

Elementi inspiracije:

Aktivno uključivanje interesnih grupa na lokalnom nivou – capacity building.
Raspon ovih lokalnih planova za upravljanje (oko 1000 km²) omogućava im veću bliskost sa ljudima i konkretnim problemima. Pruža više mogućnosti ucestvovanja nego planovi na širim nivoima. Ovaj primjer pokazuje da je za postizanje konsenzusa između zainteresovanih strana potrebno vrijeme i određena pedagogija. Ovisno o slučaju, zainteresovane strane mogu u konačnom dokumentu odluciti da li će primjenjivati samo postojeći zakon o vodi ili će ći malo dalje.

Ključne riječi

Lokalni nivo, lokalne želje; dugoročno planiranje; aktivno uključivanje; interesne grupe; početni status; smjernice i mjere; referentni dokument; konsultiranje javnosti.

Pozadina

Francuski Zakon o vodi iz 02. januara 1992. utvrdio je decentralizirana sredstva planiranja vezana uz vodu: planovi upravljanja riječnim slivom (takozvani SDAGE) na

nivou 6 velikih metropolitanskih porjecja i lokalni planovi upravljanja vodom (takozvani SAGE) na nivou pod-sliva. Lokalna komisija za vodu izradila je SAGE, koji su zatim predani na konsultacije Odboru za sliv, institucijama lokalne vlade, trgovackim i poljoprivrednim komorama i opštoj javnosti, prije glasanja Lokalne komisije za vodu i konacnog službenog usvajanja od strane državnog upravitelja.

Nivo/jedinica planiranja

‘Lokalni’, na nivou pod-sliva - oko 1 000 km² – ukljuceno je oko 100 ucesnika na 100 000 stanovnika

Cilj/Vodic projekta

- Zapoceti od lokalne želje i napredovati prema opštem konsenzusu između korisnika;
- Ukljuciti lokalne ljude;
- Razraditi smjernice utvrđene u SDAGE i prilagoditi ih lokalnim okolnostima;
- Približiti se konkretnim pitanjima i konkretno provoditi smjernice utvrđene u SDAGE-ima.

Period: Oko 5 godina.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

- Razradivanje ove vrste dokumenta o planiranju zahtijeva kolektivni pristup, zasnovan na lokalnoj solidarnosti na nivou sliva ili pod-sliva. Najvažniji je faktor stvaranje dinamicnosti oko utvrđivanja zajednickog projekta;
- Dobivanje referentnog dokumenta za važna pitanja vezana uz vodu širom pod-sliva (od poplava do kvaliteta vode...) koji određuje smjernice, strategiju i akcije upravljanja, postizanjem konsenzusa između korisnika;
- Upotreba faze elaboriranja kako bi se postiglo zajednicko shvatanje, zajednicka vizija na nivou rijecnog sliva između državnih službi, zajednica i korisnika;
- Ukljucivanje ljudi u utvrđivanje pravila igre: što više ljudi ukljucimo u proces, time su veće šanse poštivanja tih pravila.

Stepen UJ i ukljucenih interesnih grupa

O dijagnozi, smjericama i mjerama raspravlja se među svim kategorijama interesnih grupa unutar Lokalne komisije za vodu (Od 50 do 100 članova): ½ izabranih lokalnih službenika, ¼ korisnika, potrošaca, nevladinih udruženja i ¼ državnih predstavnika. SAGE je konacni proizvod rada Komisije, dovršen konsultiranjem svih građana, koji imaju pristup nacrtu tokom 2 mjeseca.

Korištene metode i sredstva

- Na pocetku projekta zapošljava se asistent-voditelj (tehnicar ili inženjer) kako bi vodio cijeli proces;
- Voditelj na pocetku organizuje informativne sastanke za članove Lokalne komisije za vodu, o pitanjima vezanim uz vodu i ulozi dokumenta SAGE. On/ona takoder informiše imenovane službenike i podiže svjesnost razlicitih partnera i interesnih grupa unutar rijecnog sliva;

- Odvija se velik broj sastanaka Lokalne komisije za vodu, na kojima se vrše rasprave o izradi plana od pocetka do kraja procesa razrade;
- Stoga clanovi Lokalne komisije za vodu rade na koordinirajuci nacin od jednog koraka prema slijedecem. Detaljno se raspravlja o preliminarnim izvještajima, mijenjaju se, zatim slijedi konacno prihvatanje od strane svih interesnih grupa: ocjenjuje se pocetni status porjecja i usmjerenja, utvrduju se smjernice kvaliteta i kvantiteta vode, odreduju se pravila za ocuvanje vodenog okoliša i planiraju se akcije;
- Nakon što je Lokalna komisija za vodu elaborirala projekt SAGE, on postaje dostupan za komentare opšte javnosti na 2 mjeseca;
- Lokalna komisija za vodu može modificirati projekt kako bi uzela u obzir komentare javnosti prije njegovog usvajanja od strane upravitelja (župana);
- Nakon usvajanja plana, Lokalna komisija za vodu prati implementaciju plana i u tu svrhu organizuje 2 sastanka godišnje;
- Tokom cijelog procesa koriste se komunikacijska pomagala kako bi se podigla i održala motivacija i interesnih grupa i opšte javnosti (određeni broj brošura redovno se dostavlja svim kucama).

Glavni doprinos interesnih grupa

- Svi ucesnici detaljno raspravljaju o svim komponentama plana, preliminarnim izvještajima i konacnom izvještaju, koji se nakon toga modificiraju i konacno prihvataju;
- Ukljucivanje korisnika vode u proces donošenja odluka, ukljucujuci i “zagadivace”;
- Na lokalnom nivou pod-sliva i kod priprema SAGE, lokalna udruženja mogu govoriti u ime samog podrucja.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

- Razmjene između interesnih grupa, usvajanje nekih “društvenih lekcija” o upravljanju vodom (razumijevanje razlicitosti rizika, bolje prihvatanje razlicitih ocekivanja i korištenja vode);
- Napredak prema zajednickoj kulturi;
- Decentralizacija odluke;
- Konkretna implementacija postojećeg zakona o vodi i odredivanje nekih dopunskih odredbi o vodi na nivou rijecnog pod-sliva;
- Društveno prihvatljivije mjere.

Naucene lekcije:

Pozitivne tacke:

- U odnosu na SDAGE, SAGE je bliži konkretnim pitanjima i na adekvatnijem je nivou za ucestvovanje;
- Neophodno je provodenje obuke i informisanja tokom procesa;
- Neophodno je imati jasne zamisli o zajednickim smjernicama, kako bi se ostvarila cvrsta, ali takoder otvorena institucionalna organizacija;
- Djelovanje na adekvatnom nivou i prilagodavanje kontekstu je ključni faktor;
- Lokalna komisija za vodu posrednik je za dijalog između razlicitih interesnih grupa podrucja. Zastupljenost u sastavu Komisije je ključni faktor uspješnosti;

- Važnost ljudskih resora: osoblje se mora prilagoditi ulozima i kontekstu;
- Ključno je održavati motivaciju svih tokom cijelog procesa i pokazati napredak ostvaren kroz konkretna djelovanja tokom cijele elaboracije SAGE.

Negativne tacke:

- Rasprave između (lokalnih) predstavnika iste organizacije/tijela;
- Asimetričnost informisanosti među interesnim grupama;
- Sporost procesa, uglavnom iz pravnih, političkih i institucionalnih razloga;
- Konsultiranje opšte javnosti samo je formalno, nakon što je nacrt već razvijen i dovršen;
- Teško je tačno odrediti troškove projekta. On zahtijeva asistenta-voditelja i sekretara na 2 do 4 godine, te konsultante za dijagnozu i prvi nacrt plana.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Ministarstvo ekologije i održivog razvoja – Odjel za vodu
20 avenue de Ségur – 75 302 PARIS Cedex 07
Gospoda Coralie NOËL – Bureau de l'économie de l'eau et de la programmation
Tel: (00 33) 1 42 19 13 76 – Fax: (00 33) 1 42 19 12 94
E-mail: coralie.noel@environnement.gouv.fr
Web stranica: <http://www.sitesage.org/>

14. Plan upravljanja za rijeku Drôme, Francuska

Elementi inspiracije

Aktivno uključivanje interesnih grupa na lokalnom nivou – capacity building.

Ključne riječi

Lokalni nivo, lokalne želje; dugoročno planiranje; aktivno uključivanje; interesne grupe; početni status; smjernice i mjere; referentni dokument; konsultiranje javnosti.

Pozadina

Plan upravljanja za rijeku Drôme bio je prvi dovršeni SAGE, kojim se provela procedura zasnovana na Zakonu o vodi iz 1992 (pogledajte prethodni primjer).

Cilj/Vodic projekta

- Zaštita područja nizine uz rijeku Drôme, koja se odlikuje prekrasnim seoskim krajolikom i raznim vrijednostima baštine rijeka u porječju, njihovim podzemnim vodenim mrežama i njihovim zavisnim mocvarnim ekološkim sistemima;
- Rješavanje prioriteta problema u porječju, a to su kvantitativno upravljanje vodenim dobrima, te održavanje korita i rijecnih obala;
- Doradivanje smjernica ostalih aspekata upravljanja vodom.

Nivo/jedinica planiranja

Lokalni/porjecje - 83 opštine – područje porjecja od 1640 km². 42 500 stanovnika.

Period: 1994-1997.

Tehnicka istraživanja, rasprave i lokalni sastanci od 1994. do 1997. (3 godine).
Konzultacije i odobrenje- 1997.; implementacija od 1997.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Smjernica je bila zaštititi rijecnu baštinu i osigurati da je ljudi više cijene, uzimajući u obzir razlicite upotrebe vode i osiguravajući preventivna djelovanja protiv rizika. U tu je svrhu proveden proces lokalnih konsultacija, pregovora i konsenzusa između razlicitih zainteresovanih strana i korisnika rijeke, kako bi se postigle dogovorene smjernice vezane uz upravljanje vodom.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Aktivno ucestvovanje interesnih grupa:

- Lokalna komisija za vodu, za rijeku Drôme, bila je sastavljena od 44 clana: 50% izabranih lokalnih službenika, 25% predstavnika državnih službi i ministarstava, 25% predstavnika lokalnih grupa korisnika vode (poljoprivredno navodnjavanje, vadenje šljunka, slobodne aktivnosti, udruženja, itd.);
- Odbor za sliv (konsultiran);
- Izabrani lokalni službenici (konsultirani);
- Trgovacke i poljoprivredne komore (konsultirane);
- Državni upravitelj (konacna odluka).

Korištene metode i sredstva

- Sastanci Lokalne komisije za vodu na nivou porjecja;
- Sastanci na nivou pod-bazena;
- Poseban pomocnik (koji je također i tehnicar) bio je zadužen za pripremu sastanaka, komunikaciju tokom cijelog procesa vezanu uz napredak radova, tehnicki sekretarijat i koordinaciju sastavljanja SAGE;
- Nacrt je bio dostupan za komentare opšte javnosti na javnim mjestima (na 2 mjeseca);
- Lokalna komisija za vodu redovno je tokom procesa objavljivala žurnal kako bi informisala stanovnike sliva o razlicitim aktivnostima koje su se odvijale u porjecju;
- Dokument o planiranju trenutno se provodi i Lokalna komisija za vodu još uvijek redovno objavljuje taj žurnal.

Glavni doprinos interesnih grupa

Otpriblike 20 sastanaka Lokalne komisije za vodu; brojni sastanci na nivou pod-bazena; konsultiranje opšte javnosti.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ

Proces se odvijao kroz tri glavna koraka u kojima je postignut konsenzus između svih kategorija interesnih grupa: kroz ocjenu tekuće situacije, utvrđivanje prioriteta upravljanja i procjenu neophodnih mjera kako bi se postigle te smjernice. Smjernice SAGE uklopljene su u 6 planova djelovanja vezanih uz: vodena dobra, riječne kanale i obale, kvalitet vode, upravljanje rizikom, ekološki sistemi prirodne baštine, slobodne i turističke aktivnosti.

Naucene lekcije

Pozitivne tacke

- Sporazum o SAGE-u omogucen je kroz lokalnu spremnost da javni interes ucini prioritetom;
- Rijeka Drôme smatra se faktorom povezivanja i pružila je identitet cijelom podrucju nizine i cijelom procesu konsultiranja;
- Konsenzus koji je postignut o dokumentu SAGE osigurava implementaciju SAGE-a od 1997., koordinaciju između postojećih struktura i održivu prisutnost na ovom polju.

Negativne tacke:

- Asimetričnost informacija među interesnim grupama;
- Problem izgradnje kapaciteta kod pojedinih interesnih grupa;
- Sporost procesa, uglavnom iz pravnih, političkih i institucionalnih razloga;
- Konsultiranje opšte javnosti samo je formalno, nakon što je nacrt već razvijen i dovršen.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Ministarstvo ekologije i održivog razvoja
Odjel za vodu – 20 avenue de Ségur – 75 302 PARIS Cedex 07
Gospoda Coralie NOËL: tel (00 33) 1 42 19 13 76 – fax (00 33) 1 42 19 12 94
E- mail: coralie.noel@environnement.gouv.fr
- District d'aménagement du Val de Drôme
Cours Verdun 4.75.25.43.82 – Fax. (00 33) 4.75.25.44.96
Web stranica: www.icpdr.org

15. Nacionalna komisija za javne rasprave (CNDP), Francuska

Elementi inspiracije

Javne debate u organizaciji CNDP-a otvorene su svim građanima. CNDP se trenutno nije bavila problemima vezanim uz upravljanje vode, ali je u svakoj javnoj raspravi koju je organizovala, koristila kombinaciju metoda i sredstava za informisanje i ucestvovanje javnosti. Najinovativnije sredstvo sastoji se od zapisivanja doprinosa javnosti u opsežne

“knjižice interesnih grupa”, koje se daju svim ucesnicima na raspravu, na isti nacin kao i dokumenti koje je sastavio voditelj projekta.

Kljucne rijeci

Javne debate; rano ukljucivanje; široka javnost; kombinacija sredstava; knjižice interesnih grupa.

Pozadina

Nacionalna komisija za javne rasprave (CNDP) osnovana je na temelju zakona 02. februara 1995. kako bi se podigla osviještenost o okolišu vezana uz velike azvojne projekte (cestovne mreže, zracne luke, luke, itd.). Komisija je sastavljena od clanova Sabora, lokalnih predstavnika, sudija, predstavnika gradanskog društva i strucnjaka.

Cilj/Vodic

Na zahtjev peticije, Komisija organizuje 4-mjesečnu javnu raspravu , ili zamoli voditelja projekta da je organizuje. Javna rasprava bavi se smjernicama i karakteristikama projekta, a to znaci da se odvija na samom pocetku procesa. Saziva se i posebna komisija za koordinaciju rasprave, sastavljena od strucnjaka za to podrucje.

Nivo/jedinica planiranja

Projekti se obicno ticu nekoliko regiona Francuske. Na primjer – javna rasprava koja je organizovana izmedu marta i juna 2000. Za TGV Rhin-Rhône (južni dio brze željeznicke linije izmedu Istoka i Juga) ukljucivala je 4 regiona: Alsace, Bourgogne, Franche-Comté i Rhône-Alpes, što znaci 4,5 miliona ljudi od Strasbourg do Lyona.

Period: 4 mjeseca (uz moguće produženje na 6 mjeseci u određenim slučajevima).

Vodic o ucestvovanju javnosti

Javna rasprava može pomoci u postizanju konsenzusa o smjernici i karakteristikama projekta, a narocito u utvrđivanju potencijalnih efekata projekta na okoliš i stanovnike, te u predlaganju voditelju projekta nekih mjera kako bi se smanjili ti efekti i unaprijedio projekat.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Za projekt TGV Rhin-Rhône, na primjer, savez nevladinih udruženja za okoliš (Francuski prirodni okoliš) zatražio je od CNDP-e da organizuje javnu raspravu o ovom projektu. Posebnu komisiju cinili su Francuska željeznicka mreža kao voditelj projekta, “organizovana javnost” (predstavnici, šefovi odjela, privredna tijela, itd.), štampa, korisnici i udruženja za zaštitu okoliša, individualne osobe (“neorganizovana javnost”). Te osobe predstavljaju prvi krug ucesnika. Ali sastanci javnosti otvoreni za sve gradane i odnose se na hiljade ucesnika.

Korištene metode i sredstva

Metode korištene za informisanje javnosti:

- “Dosje podrške”: izraden od strane voditelja projekta; pruža javnosti neophodne informacije za ucestvovanje – opšti opis smjernica i glavnih karakteristika projekta, procjenu ekonomskih i društvenih uloga, određenja glavnih efekata na okoliš i procjenu ekonomskih i društvenih troškova projekta – za projekt TGV Rhin-Rhône podijeljeno ih je 6000;
- Web stranica na Internetu: sa informacijama o projektu i organizaciji javne rasprave (za projekt TGV Rhin-Rhône: 6500 posjeta, 70 dnevno);
- “Informativna pisma (bilteni) o raspravi” ili “Lettres du débat”: u svrhu informisanja javnosti, redovnog pozivanja javnosti na ucestvovanje i prenošenja informacija o razvoju rasprave (za projekt TGV Rhin-Rhône podijeljeno ih je 2 700 000);
- Posjeti glavnom uredu posebne komisije kako bi se pregledali detaljniji dokumenti vezani uz projekt;
- Pretplatne kartice: podijeljene zajedno sa informativnim pismima, u svrhu traženja većeg broja informacija.

Metode korištene za ucestvovanje javnosti

- Javni sastanci (projekt TGV Rhin-Rhône: 10 sastanaka u raznim gradovima);
- Sistem pitanje-odgovor (projekt TGV Rhin-Rhône: primljeno je 2000 pitanja);
- Pretplatne kartice + besplatni broj: za upite o informacijama i za pitanja;
- Pošta: za slanje primjedbi, stavova ili mišljenja;
- E-mail: sa Internet stranice, za postavljanje pitanja i pregled već datih odgovora;
- “Doprinosi”: pisma poslana komisiji koja su sadržavala po jedno specifično i razradeno stajalište – (projekt TGV Rhin-Rhône: 85);
- “Knjižica interesnih grupa”: odabir pojedinih zapažanja javnosti objavljen je u takozvanim “Knjižicama interesnih grupa” (“Cahiers d’acteurs”) i podijeljen (Projekt TGV Rhin-Rhône: ukupno 10 knjižica);
- Štampa (primjer za projekt TGV Rhin-Rhône: u regionalnim novinama objavljena su 163 članka, u državnim novinama 26 i održano je 10 konferencija za novinare u 10 gradova u kojima su održani sastanci javnosti).

Glavni doprinos interesnih grupa

Kroz javne sastanke, putem sistema pitanje-odgovor, doprinosa i knjižica interesnih grupa.

Opipljivi rezultati UJ

Javnost je pozvana na izjašnjavanje, ali voditelj projekta nije zakonski vezan odgovorima koje je dao javnosti. Međutim, voditelj projekta uzima u obzir mišljenje javnosti koja ucestvuje u raspravi, te se projekat na osnovu toga može modificirati. Izvještaj o ocjeni javne rasprave dostupan je za javnost.

Naucene lekcije

Pozitivne tacke

- Ucestvovanje individualaca, kojima je pridodana jednaka važnost kao predstavnicima;

- Sistem pitanje-odgovor: svima omogućava postavljanje pitanja, uz garanciju da će dobiti odgovor;
- “Knjižica interesnih grupa”: inovativno pomagalo koje stvara daljnje razumijevanje između interesnih grupa i javnosti;
- Interes javnosti za ovakve vrste demokratskih procesa konsultacija u periodu u kojem projekat još nije potpuno definisan i kada još postoji mogućnost provođenja promjena;
- Vrlo važna uloga regionalne i lokalne štampe kao podrške u pružanju informacija javnosti;
- Uzimanjem u obzir naučenih lekcija, CNDP će imati mogućnost pružanja savjeta i preporuka javnim organima u vezi sa odobravanjem i razvijanjem ucestvovanja javnosti (Lokalni Zakon o demokratiji, 27. februar 2002.).

Negativne tacke

- Ponekad plitke (neproduktivne) intervencije; stepen ucestvovanja nije jednak na svim sastancima;
- Nedovoljan broj sastanaka (zbog troškova, vremena i dostupnosti interesnih grupa).

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Commission Nationale du Débat Public – Ministère de l’écologie et du développement durable

20 avenue de Ségur – 75 302 PARIS Cedex 07

Tel: (00 33) 1 42 19 20 26 – Fax: (00 33) 1 42 19 17 90

E- mail: cn-debatpublic@environnement.gouv.fr

16. Informativna pisma vezana uz implementaciju Okvirne Direktive o Vodama, Njemacka (Thuringen)

Elementi inspiracije

Ovaj primjer pokazuje jednu mogućnost trajnog informisanja interesnih grupa i široke javnosti o sadržaju WFD i procesu njene implementacije.

Ključne riječi

Trajno i blagovremeno informisanje o implementaciji i procesu planiranja; interesne grupe; široka javnost.

Pozadina

WFD je nov pristup i u 16 Lander-a (regiona) u Njemackoj koji imaju nadležnost u upravljanju vodom. Thuringen je dio nekoliko rijecnih slivova i zadatak mu je implementacija WFD na dijelovima tih rijecnih bazena na njojteritoriji. Ministarstvo okoliša Thuringena želi trajno informisati interesne grupe i širu javnost od pocetka procesa implementacije u regionu, kako bi potaknulo prihvacanje i osiguralo transparentnost.

Cilj/Vodic projekta

Rano i kontinuirano informisanje posmatra se kao osnova za omogucavanje i poticanje aktivnog ukljucivanja javnosti kao što to nalaže Clan 14. WFD. Informativna pisma dijele se kako bi se objasnili koraci implementacije i predstojećeg posla, te da bi se osigurala informisanost interesnih grupa i javnosti, kako bi mogli pratiti proces implementacije i da bi bili spremni za raspravu o programu mjera i konsultacije o planu upravljanja rijecnim slivom.

Nivo/jedinica planiranja

Thuringen (jedan od 16 njemackih Lander-a); državni/regionalni/nivo pod-bazena. Thuringen je dio rijecnih slivova Elbe, Weser i Rhine. Land pokriva 16 171,5 km² i ima 2 449 082 stanovnika.

Period

Tokom cijelog procesa implementacije, koji ce trajati barem do 2009., vec su objavljeni tri informativna pisma do oktobra 2002.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Nisu svi ucesnici clanovi implementacionih grupa u Thuringenu, pa je takoder važno obuhvatiti i širu javnost. To se može uciniti putem informativnih pisama. Pisma pružaju detaljne informacije, npr. o sadržaju WFD vezanom uz stvarne korake implementacije (trenutno, npr., vezano uz Clan 5. WFD-e – opis statusa quo), uz pilot projekte u Thuringenu, informativnim događajima, itd.

Javnost se može upoznati sa Vodicima i neophodnim koracima WFD u ranoj fazi procesa, te može iznijeti zamisli i prijedloge.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Ciljana grupa narocito su osobe i organizacije zainteresovane za pitanja vezana uz upravljanje vodom, ali takoder i šira javnost. Svrha informativnih pisama posebno je informisanje interesnih grupa i osoba koje nisu clanovi grupa za implementaciju WFD u Thuringenu. Informativna pisma šalju se ministarstvima okoliša ostalih njemackih Lander-a, svim okružnim organima i ostalim regionalnim tijelima vezanim uz okoliš, poljoprivredu i planiranje u Thuringenu, svim vrstama industrijskih, okolišnih, poljoprivrednih i ostalih udruženja i nevladinih organizacija u Thuringenu na federalnom nivou, politickim strankama u saboru Thuringena, ali takoder i privatnim osobama, privatnim institucijama za planiranje i univerzitetima.

Korištene metode i sredstva

Trenutno se informativna pisma (6 stranica) objavljuju dva ili tri puta godišnje (dostupna su u štampanom obliku ili putem Interneta – www.thuringen.de/tmlnu, pogledati: Europäische Wasserrahmenrichtlinie, samo na njemackom). Postoji lista za distribuciju štampanog oblika poštom (broj kopija: 3000). Kao dodatak, postoji i velik popis e-mail

adresa na koje se informativna pisma šalju automatski. Na taj e-mail popis svako se može upisati. Na dnu pisama zapisano je ime, telefonski broj i e-mail kontakt osobe za slučaj postavljanja pitanja ili prijedloga. Informativna pisma također su dostupna tokom seminara i radionica vezanih uz upravljanje vodom, koje organizuju vlasti u Thuringenu ili druge institucije.

Glavni doprinos interesnih grupa

Proces implementacije WFD tek je započeo, pa je doprinos manji od velikog interesa interesnih grupa za što većim brojem informacija.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Postoji jasan interes za informacije o WFD i njoj implementaciji. Javnost želi biti informisana čak i detaljnije nego kroz posljednja tri informativna pisma. Ministarstvo okoliša Thuringena dobiva poticaj u njegovom pristupu i planovima za buduće proširenje. Informativna pisma i kontakt s Ministarstvom također će se upotrijebiti kao platforma za odnose sa ostalim ministarstvima Thuringena i njemackim Lander-ima. Obavješćavanje bi trebalo biti češće i određenije, npr. informacijama o posebnim pitanjima. Na taj će način i ostali autori, a ne samo iz nadležnih tijela, imati mogućnost izrade tekstova za informativna pisma.

Naucene lekcije

Vec postoje veliki zahtjevi za detaljne informacije o WFD i njoj implementaciji koja je na početku možda bila potcijenjena. Rane i otvorene informacije i komunikacija ključ su za dosljednu implementaciju WFD unutar zadanih rokova.

Za detaljnije informacije molimo kontaktirati:

- www.thuringen.de/tmlnu (EU – Wasserrahmenrichtlinie, samo na njemackom)

- Heide Jekel

Savezno Ministarstvo okoliša,

Ocuvanje prirode i nuklearna sigurnost

Odjel WA I 2 (B)/ Zakon o vodi

P.O. Box 12 06 29, 53048 Bon, Njemacka

Tel.: 0049/1888/305-2521, Fax: 0049/1888/305-3334

E-mail: heide.jekel@bmu.bund.de

17. Plan upravljanja rijecnim slivom Maas/pod-slivom Niers, Njemacka (Sjeverna Rhine-Westphalia)

Elementi inspiracije

Ovaj primjer pokazuje jednu od mogućnosti uključivanja interesnih grupa na regionalnom nivou u implementaciju WFD od samog početka na dalje, kako bi se

iskoristilo njihovo znanje i da bi se raspravili znacajni implementacijski koraci i njihove posljedice.

Kljucne rijeci

Informisanje i konsultiranje javnosti, organizovana javnost, regionalni forumi, neorganizovana javnost.

Pozadina

WFD je novi pristup i u 16 njemackih Lander-a (regija) koji imaju nadležnost vezanu uz upravljanje vodom. Sjeverna Rhine-Westphalia dio je nekoliko rijecnih bazena (npr. Rhine, Maas) i ima za zadatak implementaciju WFD u dijelovima tih rijecnih bazena na svojoj teritoriji. Land pokriva 34 079 km² i ima više od 18 miliona stanovnika.

Cilj/Vodic projekta

Pilot projekat vezan uz Clan 14. WFD u Sjevernoj Rhine-Westphaliji. Ukljucenost organizovane javnosti/interesnih grupa u prvoj fazi implementacije do 2004. (Clan 5. WFD: inventura, pregled, analiza) na regionalnom nivou. Informisanje široke javnosti u relevantnom regionu vezano uz WFD uopšte (smjernice, koraci implementacije, itd.).

Nivo/jedinica planiranja

Nivo pod-sliva (pod-sliv Niers-a podijeljen je na tri dijela da bi se provele tri regionalne rasprave i informativna foruma (gornji, srednji i donji Niers)). Rijeka Niers dio je porjecja rijeke Maas. Pod-sliv Niers-a pokriva 1382 km² vecinom u Njemackoj i malim dijelom u Nizozemskoj; na tom podrucju živi 715 000 ljudi. Ministarstvo okoliša SJeveerne Rhine-Westphalije željelo je izraditi strukturu koja omogućuje ukljucivanje znacajnih interesnih grupa u proces implementacije.

Period

Dvije godine do 2004. (završetak prve faze implementacije). Trenutno postoji mogucnost nastavka ucestvovanja javnosti kroz regionalne forume do završetka procesa implementacije.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Osiguravanje informacija, doprinosa interesnih grupa i koncenzusnog pristupa od pocetka implementacijskog procesa nadalje.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti); u kojoj fazi planiranja?

Na tri foruma o Niers-u: Opštine, okruzi, firme za vodu, udruženja za vodu, poljoprivredne komore, šumarije, nevladina udruženja za zaštitu prirode, jedinice za biološko planiranje, nizozemske vlasti i interesne grupe (sve iz doticnog regiona), 30 – 40 osoba po forumu. Okrugli stolovi: Informisanje, rasprave, podjela važnih materijala, razmjena iskustava, ukljucivanje vezano uz prikupljanje podataka.

Široka javnost na regionalnom nivou: Internet stranica (www.niers.nrw.de), mogućnost postavljanja pitanja.

Korištene metode i sredstva

Na tri foruma o Niers-u: Sastanci se trenutno odvijaju jednom godišnje (dovoljno za prvu fazu implementacije, kasnije će možda biti ucestaliji), Internet stranica za svaki forum (dostupna samo uz lozinku, sadrži sve relevantne informacije i materijale za raspravu). Široka javnost na regionalnom nivou. Do sada jedan informativni letak (sa opštim informacijama vezanim uz WFD), Internet stranica (www.niers.nrw.de), novinski izvještaji.

Glavni doprinos interesnih grupa

Interesne grupe iznijele su na tri foruma informacije neophodne za prvu fazu implementacije do 2004. (Član 5. WFD: efekti, pritisci, itd.). Ucesnici su iznijeli svoja stajališta o WFD i procesu implementacije. Trenutno uglavnom postoji veliki zahtjev za informisanjem i ukljućivanjem.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Nijedna se od interesnih grupa na tri regionalna foruma nije osjecala diskriminisanom, rijec je o ravnoteži između davanja i primanja, otvorenim i pozitivnim raspravama, dobroj atmosferi vezanoj uz slijedeće korake implementacije. Iskustva bi se mogla upotrijebiti za Vodici dokument o ucestvovanju javnosti za Sjevernu Rhine-Westphaliju. Podaci dobiveni od interesnih grupa koriste se u ispunjavanju uslova Člana 5. WFD, te kao osnova procesa planiranja WFD.

Naucene lekcije

Velik interes interesnih grupa za ucestvovanje u implementaciji. Pozitivne reakcije jer su ukljuceni u ranoj fazi i primili su puno korisnih informacija. Regionalni pristup i rasprava u manjim grupama pokazali su svoju vrijednost (to se već pokazalo korisnim prije WFD – u slučaju programa vezanih uz aluvijalne vode), one omogućavaju korisne rasprave i uzrokuju i poticu prihvatanje i zajednicko razumijevanje kao osnovu za slijedeće korake implementacije.

Ovaj se pristup već koristi u nekim drugim dijelovima Sjeverne Rhine-Westphalije i zbog koristi koje su iz njega proizašle, vjerovatno će biti prihvacen u svim pod-bazenima ili njihovim dijelovima na teritoriju Sjeverne Rhine-Westphalije.

Sa druge strane, ovaj pristup ukljucuje puno posla (pripremu i organizaciju sastanaka), te zahtijeva osoblje i vrijeme.

Za detaljnije informacije molimo kontaktirati:

- www.niers.nrw.de (samo na njemackom)
- Heide Jekel
Savezno Ministarstvo okoliša,
Ocuvanje prirode i nuklearna sigurnost

Odjel WA I 2 (B)/ Zakon o vodi
P.O. Box 12 06 29
53048 Bon
Njemacka
Tel.: 0049/1888/305-2521
Fax: 0049/1888/305-3334
E- mail: heide.jekel@bmu.bund.de

18. Održiva mocvarna podrucja Erne na granicnom prelazu između Irske i Sjeverne Irske

Tacke inspiracije

Održiva mocvarna podrucja Erne bila su inspirativan primjer ucestvovanja javnosti zbog provodenja niza metoda ucestvovanja na razlicitim nivoima. To je rezultiralo zajednickom vizijom za podrucje, te posebnim projektima.

Cilj/Vodic projekta

Cilj Održivih mocvarnih podrucja Erne bio je utvrdivanje nacina postizanja integrisanog i održivog, ili “mudrog korištenja” vodenih i zemljanih dobara u svrhu koristi za ljude i netaknutu prirodu unutar mocvarnih podrucja Erne.

Projekat je ostvario smjernice kroz:

- Razvoj okosnice ili procesa kako bi se na praktican nacin prikazalo na koji bi nacin javnost trebala biti ukljucena u proces donošenja odluka unutar porjecja;
- Razvoj zajednicke vizije i niza vrijednosti, koji prikazuje ‘željeno buduće stanje’ u buducnosti porjecja Erne. Opisuje vrijednosti interesnih grupa za upravljanje rijekom, plavnom ravnicom i slivom za koje se naknadno mogu razviti mjerljive smjernice;
- Istraživanje pitanja i prijedloga upravljanja za održivo upravljanje vodenih i zemljišnih dobara, koji će biti prakticni i imati podršku javnosti;
- Razvoj kriterija i indikatora efekta koji će pomoci u procjeni održivosti i efekata prijedloga vezanih uz upravljanje;
- Primjenu Lokalnog modela održivosti u ocjenjivanju ekonomske, društvene i uz okoliš vezane održivosti prijedloga za upravljanje;
- Razvoj metodologije za procjenu efekta na nivou porjecja;
- Ispitivanje na koji nacin se politika treba mijenjati u svrhu poticanja integrisanog i održivog upravljanja slivom.

Nivo/jedinica planiranja

Projekt Erne testirao je ucestvovanje na tri razlicita nivoa:

- Porjecje;
- Pod-bazen;
- Prekogranično partnerstvo (1000 km²).

Period

Projekat se odvijao tokom perioda od dvije i po godine, od novembra 1999. do marta 2002.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?), Ko je bio organizator?

Projektna službenica, Jane Crone, koja je obucena za asistenta-voditelja, razvila je principe ucestvovanja, osmislila proces ucestvovanja i vodila sve radionice i održavanja obuke.

Proces ucestvovanja osmišljen je kako bi na praktican nacin pomogao prikazati kako se javnost može uključiti u proces donošenja odluka vezanih uz porjecje. Zapoceti proces bio je otvoren i uključiv tako da je svako sa nadležnošću za upravljanje, ulogom ili interesom za porjecje mogao doprinijeti raspravama, a svaka je radionica u određenom smislu zapocela sa praznim listom papira.

U svrhu poticanja na djelovanje, proces je uključivao elemente edukacije, podizanja svjesnosti, razmjene informacija i obuke. Projekat se koristio radionicama i događajima zasnovanim na ucestvovanju. Obuka i capacity building bili su ključni elementi za: povećanje predanosti projektu; razvoj kontrole procesa; razvoj trajnih vještina na svim nivoima; postizanje ekonomičnosti.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Proces održivih mocvarnih podrucja Erne, zasnovan na ucestvovanju, uključivao je razlicite stepene ucestvovanja u razlicitim periodima. Jedan dio procesa (upitnici, obilježavanje karata) bio je vezan uz prikupljanje informacija i osviještenost javnosti, dok su ostali dijelovi procesa (tematske radionice i prioritetna radionica) zahtijevali od interesnih grupa, te statutarnih i ne-statutarnih organizacija izdvajanje prioriteta i vršenje odabira koji su im dali izjednacenu ulogu u donošenju odluka.

Svaka osoba koja živi unutar porjecja Erne trebala bi se smatrati ucesnikom. Ucesnik, tj. interesna grupa je bilo koja osoba, grupa ili organizacija koja može imati uticaj ili biti pod uticajem odluka donesenih o upravljanju zemljom i vodom. Porjecje Erne ima otprilike 150 000 stanovnika na površini od 4340 km². Stanovništvo je uglavnom ruralno i raspršeno, sa prosjecnom gustocom od 29 ljudi na km².

Proces u Erne-u pokušao je na sve nacine uključiti sve koji su to željeli. Sve su radionice bile javno oglasene putem lokalnih novina, lokalnih biltena, letaka/postera i direktnom poštom.

Zbog vremenskih ogranicenja projekta (efikasan nivo ucestvovanja trebao se odvijati od septembra 2000. do februara 2001.), bilo bi nemoguće ostvariti potpuno ucestvovanje, pa cak bi bilo teško pridobiti 10% (što bi iznosilo 15 000) koliko je potrebno za stvarni reprezentativni uzorak. Medutim, tokom projekta kontaktirano je preko 150 interesnih grupa, organizacija zajednice i razvojnih udruženja. Svaka grupa ima ulog u budućnosti Erne ili kroz ekonomska pitanja ili društveni život zajednica ili kroz pitanja vezana uz okoliš. Stoga su u pogledu uključivosti mnoge od ukljucenih organizacija i grupa

predstavljale velik broj ljudi, npr. Lokalna grupa za zaštitu divljeg cvijeca koja je bila ukljucena broji preko 400 clanova. Sastancima su takoder prisustvovali mnogi izabrani vijecnici, koji imaju reprezentativni status. Iako bi broj prisutnih "individualaca" mogao sugerisati mali postotak ukljucenosti, stvarna zastupljenost bila je mnogo veca.

Korištene metode i pomagala; ukljucujuci i korištena sredstva (vrijeme, novac)

Metode temeljene na ucestvovanju ukljucivale su: vodstvo uz asistenciju, dijalog izmedu interesnih grupa, anketu zajednice, upitnike i lokalni model održivosti. Clanovi zajednice, organizacije ucesnika i grupa za usmjeravanje projekta (vodeca grupa) samostalno su provele obuku za neke od tih metoda.

Indikativni troškovi pojedinih metoda

- Vodstvo uz asistenciju – 3098 funti;
- Obuka za vršenje procjena - 3960 funti;
- Petodnevni program obuke za 10-16 ucesnika.

Glavni doprinos interesnih grupa

Interesne grupe bile su kljucne za uspjeh projekta održivih mocvarnih podrucja Erne. Rano donesena odluka projekta bila je ukljucivanje interesnih grupa u proces u ranoj fazi, tako da su one bile ukljucene i u oblikovanje ishoda.

Opipljivi rezultati (ucinci) UJ?

U sklopu vremenskih ogranicenja projekta, teško je pružiti pravu procjenu vidljivih rezultata ucestvovanja javnosti. Postoji nekoliko mjerljivih rezultata:

- Postoji bolje shvacanje ucestvovanja javnosti od strane statutarnih i nevladinih organizacija;
- UJ je stavljeno na dnevni red mnogih organizacija, pa makar samo na nivou rasprave;
- Utvrdena su ocekivanja i memorandum unutar porjecja Erne;
- Stvorena je dugorocna vizija;
- Izraden je model upravljanja za kontinuirano ucestvovanje.

Naucene lekcije

Pozitivne

- Inicijalni proces osmišljen je kako bi pružio okosnicu za ucestvovanje na nivou riječnog sliva/porjecja. Proces je bio uspješan u postizanju svojih smjernica. Odvijala se korisna rasprava i svaka je radionica razradila pitanja u prijedloge za upravljanje;
- Ljudi su povezani sa njihovim neposrednim okolišem i pitanjima koja uticu na njihov život. Iskustvo djelovanja unutar doticnog podrucja (izmedu Newtownbutler-a i Belturbet-a, što je podrucje od 100 km²) naglašava da ljudi:
  - posjeduju osjecaj lokalnog posjedovanja i ponosa;
  - posjeduju puno lokalnih znanja;
  - cesto mogu uspostaviti vezu izmedu lokalnih djelovanja i lokalnih efekata;
  - imaju kapacitet i osjecaju se spremnijima poduzeti akcije na lokalnom nivou.

Time se ne želi reci da javnost nije sposobna pružiti značajne doprinose u procesu donošenja odluka na nivou porjecja, vec da proces ukljucivanja treba zapoceti na lokalnijemj nivou kako bi se izgradio kapacitet i povjerenje.

Negativne

Dublja analiza ucesnika procesa pokazala je da proces nije privukao široku podršku i ucestvovanje na nivou zajednice.

Zapocinjnjem procesa na nivou porjecja, mnoge interesne grupe doticne zajednice imale su mišljenje da ne mogu doprinijeti raspravama jer:

- Nisu mogle povezati svoja lokalna iskustva s nivoom rijecnog sliva/porjecja;
- Uvijek je postojao nedostatak znanja i osviještenosti o pitanjima vezanim uz porjecje , te sposobnosti utvrđivanja veze između djelovanja i efekata;
- Nisu se uvijek osjecale sigurno u vezi sjedenja za stolom sa ‘specijalistima i strucnjacima’;
- Postojao je stvaran osjecaj da statutarne agencije ne uvažavaju potrebe zajednice, te da bi to bilo gubljenje vremena.

Rezime otkrivenih informacija

Postoji potreba za izgradnjom strukture upravljanja porjecjem u koju ce ljudi imati povjerenja i u kojoj ce moci ucestvovati. Uspješno ukljucivanje ljudi u proces donošenja odluka na nivou rijecnog bazena/porjecja zahtijeva strukturu lokaliziranih grupa.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

JANIE CRONE, Službenica projekta održivih mocvarnih podrucja Erne:
abocurragh@utvinternet.com

Europski Zavod za okoliš, putem jac.cuff@virgin.net

Takoder pogledati: www.floodplains.org

19. Integrisano preliminarno ispitivanje rijeka Rhine, Waal i Ijssel (takozvani RVR i IVB projekti), Nizozemska

Tacke inspiracije

Konsultiranje strucnjaka, nevladinih udruženja i ostalih, vladinih organizacija u preliminarnom istraživanju na nivou rijecnog sliva.

Cilj/Vodic projekta

Nizozemska je vlada razvila politiku “prostora za vodu”, ali je zatražila od regionalnih ureda Ministarstva javnih radova da kroz razvijanje otvorenog pristupa u bliskoj saradnji s ostalim vladinim orga nizacijama pruže savjet o mogucnostima upravljanja vodenim

tokom od 16 000 m³/sek (do 2015) i daljnjom situacijom od 18 000 m³/sek ili više (uz daljnje klimatske promjene...). Započeta su 4 projekta, od kojih će dva biti raspravljena:

Nivo/jedinica planiranja

Regionalni nivo (uključuje 2 pokrajine).
Nivo 1: 375 000.

Period: 1998-2001.

Vodic UJ

Korištenje znanja i iskustava drugih vladinih organizacija u razvoju opcija upravljanja vodom u predstojećim desetljećima, te na taj način unaprjeđivanje kvalitete državne politike.

Razvijanje predanosti i podrške u oblikovanju i implementaciji te državne politike.

Ko je učestvovao i na koji način (stepen/oblik učestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Otvoren, interaktivni proces formirali su:

- Vodeći (usmjeravajući) odbor;
- Bliska saradnja sa ostalim vladinim organizacijama. U vodećim odborima zastupljene su 2 provincije, opštine, regionalni ured PW, VROM i LNV, te odbori za vodu. Oni su zaduženi za donošenje odluka i savjetovanje vlade o daljnjoj politici. (Prije je jedino regionalni ured PW provodio takve studije i pružao savjete);
- Grupa stručnjaka (vladinog osoblja i predstavnika nevladinih udruženja).

Kod projekta IVB, projektni tim podržavale su (u kasnijoj fazi) tri “radne grupe” stručnjaka, svaka za jednu temu: 1. Vodeni tok, korištenje i korištenje zemlje 2. Pitanja vezana uz sudstvo i vladu 3. Komunikacija.

Aspekti sudstva vrlo su važni jer prostor za vodu zahtijeva određen broj promjena u postojećim zakonima i postupcima. Projekt RVR organizirao je grupe sa predstavnicima nevladinih udruženja.

Otvorena komunikacija

Od početka projekta tim je iskazao pozitivan stav prema intervjuiima, pitanjima interesnih grupa, te je preuzeo brigu o izradi jasnih izvještaja i letaka sa informacijama o napretku i rezultatima.

Simpoziji (IVB)

Projekt IVB organizirao je dva simpozija. Jedan za načelnike i drugi za nevladina udruženja i zainteresovane građane. Cilj im je bio objasniti dosadašnje rezultate studije, stvoriti razumijevanje i potporu, te dobiti reakcije i savjete vezane uz predložene mjere.

Informativne večeri za opštu javnost (IVB)

Prikazan je film (DVD) u kojem je upravljanje vodom stavljeno u istorijsku perspektivu, spajajući interese pod stijeg sigurnosti i kojim su ilustrovane sve predložene mjere i njihove posljedice. Smjernica je informisati ljude, pružiti im potrebna znanja, potaknuti razumijevanje i postići uvid u različite percepcije i ideje ljudi. Koje su posljedice tih mjera za korisnike, stanovnike i lokalne nacelnike (guvernere)?

Konferencije “za kuhinjskim stolom” sa ministarstvom i poljoprivrednicima na tom području. Koje mjere su moguće?

Obilasci u svrhu konsultiranja (intervjui) uključenih strana o načinu daljnjeg nastavka.

Vlada je zasnivala svoju odluku o izgradivanju politike na rezultatima studije o “upravljanju vodom u 21. stoljecu” (takozvanoj WB21). Ta je studija također bila interaktivna u smislu da je oblikovala strategiju organizovanjem:

- stručnih sastanaka usmjerenih na različite teme (poput poljoprivrede, očuvanja prirode, rekreacije, brodarstva, urbanog planiranja i međunarodnih aspekata);
- stručnih sastanaka i istraživanja o različitim političkim instrumentima;
- istraživanja dosljednosti između regionalnih i državnih sistema vode.

Metode i sredstva

Pogledati gore navedeno: grupe stručnjaka; radne grupe za po jedno pitanje; otvorena komunikacija; intervjui; simpoziji; informativne večeri; DVD film; “konferencije za kuhinjskim stolom”; konsultacijski obilasci.

Naucene lekcije i stecena iskustva

Projekt je organizovao rasprave sa nevladinim udruženjima tek nakon iscrpne analize problema i utvrđivanja smjernica za upravljanje vodom. Zamisao je bila da bi vlada trebala postići smisao usmjerenja prije nego što se u raspravu uključe ostale strane. Pitanje je složeno budući da se radi o sigurnosti i nacionalnim interesima.

U retrospekciji, međutim, konsultiranje ostalih strana i interesnih grupa bilo bi korisno na polovini procesa, kako bi se razmotrio problem vlasništva i pozvali ljudi da nadu rješenja.

Provincija ima jasnu želju preuzimanja uloge upravitelja procesa. Ona je odgovorna za integralni razvoj područja i strah da Ministarstvo ima glavnu riječ vezanu uz plan razvoja (pogledati: ministarske reakcije).

Preliminarna studija postaje efikasnija ako se kombinuje sa prijedlozima alternativnih mjera ili scenarija. Scenariji uzrokuju sukob interesa ali i razjašnjavaju mogućnosti novih rješenja. Na primjer, mjere koje je predložio IVB razjasnile su interese različitih strana i potakle interesne grupe na razvoj novih alternativnih rješenja. Projekt RVR odlucio je ne iznositi plan već pružiti neku vrstu pribora i priručnika sa 1000 mjera, bez naznicanja lokacije mogućih mjera i njihovih efekata. Rasprava o tome šta, gdje, kada i za koga odgođena je, pa je stoga još uvijek nedostajao sporazum između strana.

Strategija za upravljanje vodom u slijedecem stoljecu koja se trenutno razvija, na početku studije još uvijek je nedostajala. Iz tog razloga preduslovi i nalozi nisu bili jasni. Projekat

IVB preuzeo je inicijativu i razvio nove preduslove koji bi (uz odobrenje Haga) mogli biti korišteni u daljnjem razvoju mjera.

Komunikacija sa građanima vezana uz napredak i rezultate projekta RVR vrlo je loša. Ljudi još uvijek ne uviđaju neophodnost te studije.

Projekti su provedeni (finansirani od EEC) u rijecnim koritima za vrijeme dok se politika o upravljanju vodom u slijedećem stoljecu još uvijek izgrađuje. To je rezultiralo zbunjivom situacijom vezanom uz jedan projekt, u kojoj je vlada ispala nepouzdana. U drugom projektu određene su mjere “nema kajanja” koje će se financirati iz fondova Evropske ekonomske komisije.

Opipljiv rezultat

1. Novi stil uprave

Vodeni odbor želi nastaviti sa saradnjom i cijeni atmosferu povjerenja, dobrih odnosa i zajedničkog rada. “Želimo nastaviti ovu saradnju kao mudri ljudi koji zvuče smisleno”. “Ovo je vid pažljivog donošenja odluka u pristupu definiranom po fazama”. Ostale vladine organizacije i nevladina udruženja, poput ministarstva poljoprivrede i očuvanja prirode postigle su shvaćanje interesa PW i važnost koja je pridodata sigurnosti (“priroda je fleksibilnija od sigurnosti”). Stoga traže alternativne principe poput sigurnosti u “mokraju prirodi”. Porastao je osjećaj zajedničkog razumijevanja i povjerenja među različitim uključenim organizacijama. Nevladina udruženja iznijela su nove inicijative, npr. Odbor za vodu razradio je vlastita alternativna rješenja (i objavio ih u biltenu). I poljoprivrednici su također iznijeli konstruktivna alternativna rješenja za upravljanje vodom u posebnim područjima.

2. Pitanja vezana uz upravljanje vodom

Opšti pregled upravljanja vodom u rijecnom bazenu (rijeke Rhine).

Razvoj vizije o prostornom planiranju vezane uz upravljanje vodom od strane Provincijalne vlade i odjela VRO u regionu. Razradene su različite alternative i naznačeni su efekti svake od njih. Odgovoreno je na pitanje; unutar postojećeg sistema vode, rijecna voda može opstati (16 000 m³/sek) kroz unaprijedeno održavanje i mjere unutar sistema. Naznačene su slabe tačke vodenog sistema u regionu (vezane uz sigurnost). Nisu razradene alternative, već različite mjere koje se u nastavku mogu provesti (IVB):

- Prokopi i nasipi ;
- tok kroz Biesbosch;
- Zelene rijeke (nakon 2015.);
- Predložene su mjere “bez kajanja” (koje subvencionira Evropska ekonomska komisija), koje se direktno mogu provesti (i koje pokazuju direktne rezultate onima koji su bili uključeni);
- “Ovo više nije studija o civilno-tehničkim mjerama, već organski proces koji je usredsređen na sigurnost kroz stvaranje prostora za vodu...Mjere trebaju biti fleksibilne kako bi predviđjele daljnje promjene i efekte mjera.....Sve relevantne strane (organizacije) dijele percepciju problema i mjera!” (voditelj projekta).

20. Projekat IIVR, Integrisano planiranje jezera Veluwe, Nizozemska

Tacke inspiracije

Ovaj projekat pokazuje primjer zajednicke odgovornosti nekoliko nadležnih tijela u razvoju integralnog plana. On prikazuje određen broj institucionalnih izazova i pruža primjere različitih oblika ucestvovanja u različitim fazama procesa.

Cilj/Vodic projekta

Jezerima Veluwe upravlja nekoliko nadležnih organa, svaki svojom vlastitom politikom i instrumentima upravlja različitim dijelovima vode i njene granice. Pored tih lokalnih i regionalnih tijela (ukupno 20), i nevladina udruženja također imaju svoje probleme i interese. Stoga je nastala situacija u kojoj planovi nisu u skladu jedan sa drugim i često imaju sukobljavajuće interese, poput onih vezanih uz prirodu, rekreaciju, ribarstvo i vodni promet.

1996. godine Ministarstvo javnih radova i uprava vode (PW) u regionu, inicirali su integralni projekt planiranja.

Nivo/jedinica planiranja

Na planu za jezera Veluwe (oko 64 km²) zajedno su radile stotine interesnih grupa, 3 pokrajine, 10 opština i 4 ministarstva. Pogledajte donji prikaz.

KARTA

Period: 1996-2010.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Otvoren pristup planiranju izabran je na osnovu slijedecih smjernica:

- Postizanje više dosljednosti u postojecem i buducem razvoju;
- Izrada visoko kvalitetnog plana koji ce se moci implementirati i biti široko prihvacen.

Ko je ucestvo vao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Projekat je odabrao kooperativni nacin (pogledati Dio 2) u kojem razlicita nadležna tijela i nevladina udruženja (ili interesne grupe) zajednicki saraduju i imaju jednako pravo odlucivanja o konacnom ishodu. Interakcija je organizovana kroz:

- Vodeći odbor, koji je sastavljen od službenika iz različitih vladinih tijela. On usmjerava proces i donosi odluke, a podržava ga inicijativna grupa;
- Inicijativnu grupu. Ova grupa stručnjaka, vladinih zaposlenika i članova nevladinih udruženja raspravljala je o sadržaju procesa planiranja;
- Konsultacije građana i interesnih grupa. Kao dodatak organizovano je nekoliko sjednica kako bi se konsultirali građani i interesne grupe, te da im se pruži prilika da podijele viziju problema i razrade ideje.

Projektni tim potpomaže proces planiranja. On se sastoji od osoblja ministarstva javnih radova. Oni, međutim, imaju poseban ured, naziv i logo, te rade nezavisno. Znacajan motiv projektnog tima kod ovakvog pristupa je taj da građani ne bi trebali biti opterećeni cinjenicom da je vlada podijeljena na državne, provincijske i ostale organizacije.

U procesu se mogu prepoznati četiri koraka: početak, popis problema, pronalazak rješenja i djelovanja, tj. akcije. Nakon svakog koraka donose se odluke o načinu na koji će se nastaviti.

1. Početak

- Plan procesa (1996.),
- Razvoj sporazuma sa svim tijelima (1997.),
- Organizovanje tima i vodećeg odbora, te raspodjela zadataka.

2. Istraživanje trenutne situacije

- Popis svih problema, pitanja i početnih ideja (ljetno 1997.);
- Vladina tijela u 3 provincije, nevladina udruženja i građani (ukupno 300), učestvovali su prisustvom na jednom od osam zasjedanja. Izneseno je 400 problema. Tokom zasjedanja, atmosfera za zajedničko traganje za novim rješenjima i otvoreno izjašnjavanje stimulirana je raznovrsnim vježbama;
- Crtaci su vizualizirali i na taj način potakli raspravu (pogledati ilustraciju);
- Konsultiralo se i ne-učesnike, kako bi se verificirao ishod. Nakon zasjedanja, svi problemi su grupisani i analizirani uz pomoć stručnog centra. Svim učesnicima poslat je izvještaj sa rezultatima.
- Vodeći odbor odobrio je ishod i nastavak procesa.

3. Pronalazanje rješenja

- Popis zamisli i rješenja (ljetno 1999.);
- Tokom zasjedanja sa 170 učesnika, razradile su se ideje i rješenja problema. Različitim pomagalicama i tehnikama poticala se kreativnost (od izvedbe umjetnika, tj. crtaca, tehnika zapisivanja ideja do korištenja GIS designa kako bi se utvrdilo žarište problema i rješenja). Tokom tog zasjedanja ujedinjeni su svi oblici znanja i ideja kako bi se potakli građani, interesne grupe, stručnjaci i vlasti na razmatranje rješenja sa drugacijeg stajališta. Nakon zasjedanja, stručni centar analizira i dalje razvija ideje u "gradevne blokove".;
- Popis/opis stvarne situacije i projekata koji su u toku, strukturna analiza i karta sa zonama;
- Razvoj scenarija;

- Analiza efekta;
- Efekti po scenariju prikazani su tokom dvodnevne sjednice na kojoj su strucnjaci i korisnici naznacili kriterije i efekte koristeći objektivne argumente i vlastita iskustva i znanja;
- Donošenje odluka o budućoj strategiji od strane vodećeg odbora (kraj 1999.)

4. Priprema za implementaciju

- Razvoj plana koji uključuje šta, gdje, kada i ko ga provodi;
- 8 radnih grupa koje su se sastojale od članova inicijativnih grupa i ključnih osoba, na tri sjednice u jednom danu izradile su detaljni plan za različite aspekte, poput prirode, rekreacije, privrednog razvoja, itd.;
- Utvrđivanje uslova dogovora (o odgovornosti kod implementacije);
- Donošenje odluke o implementaciji plana od strane vodećeg odbora (novembar 2000.);
- Provođenje plana u tri faze, počevši 2002. Isplanirano je i vrijeme za razmatranje, kako bi se plan prilagodio novim razvojem i uvidima.

Rezultati:

- Nacelnici su bili «entuzijastični». Preuzeli su obavezu raspodjele troškova za implementaciju 38 predloženih mjera;
- Reakcija svih učesnika procesa bila je pozitivna;
- Između vladinih organa započeli su novi oblici saradnje (na različitim nivoima), unutar njihovih ureda i sa nevladinim udruženjima;
- Nevladina udruženja unaprijedila su kvalitet planova. Uvela su nova viđenja i argumente, te poticala učestvovanje (npr. postavljanjem pitanja poput: Šta je u interesu korisnika?);
- Nevladina udruženja proširila su svoj djelokrug i uzela u obzir interese ostalih uključenih strana. Na vlastitu inicijativu osnovala su novi konzorcijum za rekreaciju, a udruženja za očuvanje prirode izradila su plan (ili viziju) koji sadrži zajedničke interese, kao i razilaženja (na vlastitu inicijativu);
- Centralni ured PW-a u Hagu pozitivno je reagovao na ishod procesa, budući da je urodio integralnim planom sa pregledom različitih mjera, argumenata i prioriteta. On također prikazuje i (finansijske) doprinose ostalih uključenih strana;
- Plan se sastojao od dugoročnih mjera ali i od aktivnosti koje se direktno mogu provesti, što je motivacija raznim stranama.

Naucene lekcije

Lekcije naučene tokom procesa:

- Treba odvojiti vremena za početak;
- Trebalo je gotovo dvije godine za početak, budući da je odobrenje projekta i saradnja nadležnih tijela zahtijevala vremena;

- Odrediti preduvjete i/ili osjecaj usmjerenja prije zapocinjavanja interaktivnih sjednica s gradanima i interesnim grupama;
- Još jedan razlog odgadanja bio je velika kolicina informacija prikupljenih tokom popisivanja. Trebalo je razmjerno puno vremena kako bi se procesuirali svi podaci i razvrstali u određen broj grupa koje bi se mogle upotrijebiti u slijedecem koraku - pronalaženju rješenja. Gledajući unatrag, interaktivne sjednice bile su preotvorene u smislu da nisu bila naznacena nikakva ogranicenja, prioriteti ili preduslovi. Gradanima bi možda bilo lakše da je postojao osjecaj usmjerenja (kao što ga je razvio vodeci odbor, iznošenjem njihovih ambicija i djelokruga);
- Izraditi prikladnu strukturu procesa na samom pocetku;
- Potpuna struktura za razvoj plana izradena je tek na pola puta. Na pocetku popisivanja problema nije bilo jasno na koji nacin nastaviti sa velikim brojem problema (koji su ponekad bili i kontradiktorni);
- Uklopiti interaktivni proces planiranja u službene procedure donošenja odluka;
- Aktivno ukljuciti nacelnike (službenike) i podržati ih u njihovoj novoj ulozi;
- Glavna uloga vladinih službenika je iznošenje jasnih zadataka. Oni trebaju biti ukljuceni u definisanje problema kako bi se osigurala njihova predanost i da bi shvatili neophodnost djelovanja;
- Vladini službenici ne žele biti ukljuceni u sjednice da bi pronalazili rješenja (ne osjecaju se sigurnim ili sposobnim za to...). Oni radije raspravljaju o stvorenim opcijama i pravicima kojima ce se nastaviti (i koji ce biti odabrani). Neslužbeni sastanci pomažu kako bi se razvio osjecaj za politicki kontekst i njihove stavove prema mogucim rješenjima. Treba im vremena da bi raspravili prijedloge i ostvarili podršku unutar vlastite organizacije. Prisustvo službenika na javnim informativnim vecerima pozitivno je buduci da na njima mogu iznijeti svoju ulogu i dileme;
- Održati predanost službenika procesu i glavnim ishodima uloga je voditelja projekta;
- Raditi sa nezavisnim projektnim timom;
- Iako je tim bio sastavljen od osoblja ministarstva za javne radove (PW), pridobio je poršku i povjerenje ostalih strana kao cuvar njihovih interesa. Buduci da su bile ukljucene dvije razlicite provincijalne vlade i da je voda bila centralna tema, Projektni tim PW-a cinio se logicnim upraviteljem procesa. Provincijske vlasti pokazale su rastuci interes za ulogu upravitelja procesa (buduci da je integralni prostorni razvoj postao njihova glavna briga).

Više informacija na:

www.iivr.nl (samo na nizozemskom)

21. Plan vode za opštinu Hilversum, Nizozemska

Tacke inspiracije

Prikazan je primjer konsultiranja interesnih grupa u procesu razvoja integralnog opštinskog plana za vodu. Saradnja je zasnovana na zajednickom shvacanju hitnosti.

Cilj/Vodic projekta

Opštinski plan za vodu integralni je plan koji određuje politiku vezanu uz upravljanje i korištenje vode u gradu. U opštini Hilversum, postojeći plan nije dobio podršku svih uključenih organizacija. Štaviše, politička situacija je bila još osjetljivija budući da je opština bila u finansijskim problemima i pod nadzorom centralne vlade. Situacija je i prostorno bila složena. Duboki nivoi vode doveli su do njene nestašice, a zastarjeli odvodni sistem vode prouzrokovao je probleme poplave i zagađenja. Složenost se povećala zbog odgovornosti različitih organizacija za upravljanje vodom (odjel za duboke podzemne vode, odbor za površinske vode, dna i obale; služba za upravu vode i odvodnog sistema, pripremu politike i održavanje, a opština brine o kvalitetu vode ispod površine). Stoga je lokalni načelnik odlučio da je neophodan alternativni pristup u razvoju plana.

Nivo/jedinica planiranja: opština

Period: 1995.

Vodic UJ

- Depolitizacija situacije;
- Izrada visoko kvalitetnog plana;
- Jacanje novih oblika saradnje;
- Postizanje razumijevanja i podrške u integralnom korištenju vode unutar opštine, izradom održivog plana.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

- Vid ucestvovanja bio je "konsultativan". Kada je to smatrao potrebnim, projektni tim konsultirao je interesne grupe i organizacije (ukupno 25);
- Projektni tim osnovala je opština odgovorna za izradu plana. Podržavao ih je vodeći odbor koji je bio sastavljen od članova ostalih uključenih organizacija: provincije, odbora za vodu, te institucije odgovorne za čistoću vode. Načelnici i interesne grupe bili su konsultirani kad god je to bilo potrebno.

Korištene metode i sredstva

Ucestvovanje je bilo organizovano kroz:

- Sjednice u kojima se raspravljalo o jednoj temi;
- Serije dostavljanja informacija;
- Konsultacijske večeri kako bi se interesnim grupama omogućilo iznošenje komentara i ukazivanje na prioritete;
- Predložene mjere.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ

- Rješenja se nisu više nalazila samo u tehničkim mjerama poput većih cijevi i pumpi, već se odvijala promjena fokusa prema povećanju ljudskog kapaciteta u pronalaženju rješenja izvora problema;
- Plan za vodu izraden je u kombinaciji sa planom za novi sistem kanalizacije;
- Sva pažnja bila je usmjerena na visoko kvalitetan plan, dok je borba za nadležnost između različitih organizacija pala u zadnji plan;
- Bliska saradnja između opštine, odbora za vodu i provincije u politički osjetljivoj situaciji uz jaku konkurenciju među stranama. Svi su oni podržali konacni plan.

Naucene lekcije

- Dobro strukturiran proces pomogao je razjasniti kada bi, na koji način i koje osobe ili organizacije mogle učestvovati;
- Nacelnici su voditelju projekta dali prostora za autoritativno upravljanje procesom (što je bilo korisno u politički osjetljivoj situaciji);
- Ovo posljednje nalaže da bi nacelnici i voditelj projekta trebali održavati dobar radni odnos i stalno biti u kontaktu vezano uz pitanje kada bi i koju ulogu nacelnik trebao imati i obrnuto;
- Nacelnici žele imati mogućnost odabira alternativnih rješenja i trebaju biti upućeni u efekte različitih alternativnih rješenja.

22. Ucestvovanje, konsultacije i izgradnja kapaciteta u transpozicijskim procesima WFD; Škotska agencija za zaštitu okoliša i Škotski izvršni odbor, Škotska

Glucne riječi

Škotski izvršni odbor, SEPA, transpozicija, izgradnja kapaciteta, ključni problem/interesna grupa/sektorske radionice.

Tacke inspiracije – ovaj je primjer inspirativan iz razloga što je:

Tokom prethodne 2,5 godine bio organizovan određen broj događaja u svrhu povećanja organizacijskog kapaciteta i razumijevanja WFD od strane velikog broja organa u Škotskoj. Taj proces je pomogao u definisanju ključnih problema WFD tokom rasprava, te je unaprijedio zajedničko razumijevanje tih pitanja. U proces se aktivno uključio velik broj javnih i privatnih organizacija, koje su dale svoj doprinos.

Cilj/Vodic projekta

U Škotskoj trenutno mnogi od sastavnih dijelova WFD nisu u procesu implementacije, npr. kontrole vodenih tokova, kontrole riječnog inženjeringa ili ekvivalenta Plana upravljanja riječnim slivom. Stoga implementacija WFD predstavlja velike izazove mnogim organizacijama i interesnim grupama.

Opšti ciljevi poduzetih i opisanih aktivnosti bili su:

- Informisanje velikog broja nadležnih javnih tijela, nevladinih udruženja, sektorskih interesa i ostalih interesnih grupa o procesima transpozicije i implementacije WFD u Škotskoj, posebno za vrijeme provodenja službenih konsultacija s javnošću;
- Povećanje organizacijskog kapaciteta vezanog uz razumijevanje WFD kako bi se omogućio koristan doprinos i uključivanje u ključne vježbe transpozicije i konsultacije WFD;
- Informisanje niza organizacija i zainteresovanih strana o tekucim tumačenjima ključnih pitanja WFD-e, te rasprava o njima;
- Poticanje zainteresovanih strana na svrsishodnu raspravu o problemima WFD, u svrhu povećanja zajedničkog razumijevanja stavova i pogleda;
- Izgradnja kapaciteta niza organizacija i zainteresovanih strana, poticanjem na ucestvovanje u ranim fazama WFD, kako bi doprinijele budućim procesima i aktivnostima vezanim uz planiranje upravljanja rijecnim slivom;
- Nivo/jedinica planiranja.

Informativne sjednice, seminari i radionice odvijale su se na razlicitim nivoima i stepenima ucestvovanja, ukljucujuci:

- Državni (kao dio državnih priprema za transpoziciju WFD-e);
- Sektorski (individualne sektoralne grupe bile su uključene u posebne događaje);
- Za specifična pitanja (posebna pitanja WFD određena su za posebnu raspravu).

Period: Od proljeća 2000. – još uvijek u toku.

Stepen ucestvovanja javnosti i ukljucenih interesnih grupa

Vježbe informisanja i ucestvovanja koje su se odvijale u Škotskoj bile su organizovane na razlicite nacine kako bi se uzeli u obzir razliciti sektori, pitanja i geografski nivoi. Zato su se interesne grupe uvodile u proces u razlicitim fazama i u situacijama u kojima su se one osjecale samopouzdana i ugodno.

Interesne grupe koje su bile uključene u proces bile su:

- Lokalna vlada;
- “Industrija”;
- Korištenje ruralne zemlje (poljoprivreda, šumarije, itd.);
- Ribarstvo u slatkovodnim vodama;
- Nevladina udruženja;
- Javne i vladine agencije i ministarstva;
- Ostale zainteresovane strane putem otvorenih događaja sa pravom ucestvovanja.

Korištene metode i pomagala

Ovaj je primjer u suštini bio slijed informativnih sjednica, radionica i konferencija koje su se odvijale kroz pripreme za konsultacijske faze WFD.

U svrhu krajnje efikasnosti, upotrijebljen je velik niz pristupa koji su ovdje sažeti:

- Događaji su bili sektoralni (kako bi se omogućilo susretanje ključnih stranaka);
- Za specifična pitanja (kako bi se omogućilo razmatranje ključnih pitanja);

- Širi događaji (kako bi se omogućila otvorena rasprava i rješavanje problema i usklađivanje drugacijih stavova, npr. razlicitih sektorskih grupa);
- Interesne grupe ucestvovala su u svim ovim vrstama događaja.

Nizovi grupa držali su prezentacije o određenim problemima i aspektima WFD koji za njih imaju posebnu važnost. Takvo direktno i javno uključivanje umanjilo je videnje da su takva okupljanja isključiva odgovornost individualnih organizacija. Događaje su organizovala i vodila razlicita partnerstva, ovisno o temi.

Mnoge događaje su zajednicki organizovali Škotski izvršni odbor i SEPA. Ostala su partnerstva, medutim, organizovala razlicite događaje, npr. Škotski izvršni odbor i WWF bili su zaduženi za radionicu koja se posebno odnosila na ucestvovanje javnosti vezano uz WFD.

Korištenjem raznih pristupa kod razlicitih događaja kako bi se potaklo ucestvovanje razlicitih grupa, razvijen je ekstenzivan proces ucestvovanja javnosti vezan uz WFD.

Glavni doprinos interesnih grupa

Interesne grupe bile su uključene na razne nacine tokom procesa. Neke su održavale prezentacije, iznoseci svoje strucno znanje, probleme ili odgovornosti, neke su raspravljale o tehnickim tumačenjima pojedinih podrucja WFD, dok su druge igrale kljucnu ulogu u vodenju događaja. Opšte informacije o WFD bile su narocito potrebne u ranim fazama ovog procesa, kako bi se mogle odvijati kasnije rasprave; SEPA i Škotski izvršni odbor zapoceli su ovu ulogu. Sjednice su omogućile aktivno uključivanje strana koje nisu bile zadužene za vodenje događaja ili prezentacije tema.

Broj ucesnika varirao je od 30-40 na sektoralnim seminarima, do preko 100 na opštijim okupljanjima ili kada su se razmatrala sektorska ili pitanja od posebne važnosti.

Nizanje događaja kroz službene procese i faze konsultiranja omogućilo je uvođenje kljucnih konsultacijskih pitanja u raspravu. Na taj su se nacin rezultati konsultacija sa interesnim grupama mogli otvoreno raspraviti, kako bi se postiglo bolje razumijevanje implikacija WFD, što je i ostvareno.

Opipljivi rezultati vježbi ucestvovanja javnosti

Nizovi okupljanja rezultirali su:

- Povećanim organizacijskim kapacitetom i razumijevanjem pitanja vezanih uz WFD;
- Poboľšanim medusobnim razumijevanjem pojedinih organizacijskih stajališta, problema i tumačenja;
- Pružanjem prilika za rješavanje spornih pitanja i predstavljanjem svojih pogleda;
- Pomoci kod uklapanja stajališta u WFD-ine službene vježbe konsultiranja;
- Predstavljanjem velikog broja novih koncepta i zahtjeva WFD (u Škotskoj) kljucnim grupama na pocetku procesa;
- Zapocinjanjem procesa ucestvovanja javnosti u ranoj fazi u Škotskoj, te pružanjem temelja za izgradnju buducih procesa, procedura i odnosa temeljenih na povjerenju.

Troškovi projekta

Nemoguće je odrediti troškove vezane uz prilike za ucestvovanje i konsultiranje koje su bile pružene u sklopu opisanog procesa. Međutim, SEPA, Škotski izvršni odbor, WWF i ostali dodijelili su velik broj osoblja za organizaciju događaja. Značajno vrijeme u prisustvovanje događajima i prezentacije uložile su i interesne grupe.

Naucene lekcije

Tokom procesa u Škotskoj i kao njegov rezultat, naucene su mnoge ključne lekcije. Ovo su rezimei nekih od njih:

Jasno je da pristupi uz ucestvovanje slični ovim opisanima, mogu biti vrlo korisni kod izgradnje organizacijskog kapaciteta svih uključenih tijela. Evidentno je da su pokretanjem rasprave o WFD u Škotskoj kroz transpozicijski proces primljeni i pruženi informativniji i vrijedni doprinosi velikog broja grupa.

Pristup odabran u Škotskoj bio je naročito uspješan u traženju doprinosa sektora i u odabiru prikladnog vremena unutar procesa, npr. vezano uz periode konsultacija Škotskog izvršnog odbora. Ključna lekcija je možda da bi te vježbe, procesi i prilike vezane uz ucestvovanje i konsultacije trebale bi biti usmjerene, ciljane i svrsishodne kako bi pružile maksimalnu korist sveukupnom procesu.

Kontinuirano i trajno uključivanje interesnih grupa tokom prethodnih godina unaprijedilo je i razvilo dijalog i odnose između organizacija. Takva trajna predanost ucestvovanju u procesu bolja je od jednokratnih događaja.

WFD je trajni i iterativni proces, pa prilike za ucestvovanje i konsultiranje moraju biti pružene na trajnoj osnovi kako bi se omogućilo kontinuirano smisleno ucestvovanje u nizu procesa vezanih uz WFD.

Ocito je da se nikada ne može dovoljno toga ostvariti! Još uvijek ostaje potreba za širim i sveobuhvatnijim pristupom implementaciji WFD. U mnogim slučajevima riječ je o razumnim očekivanjima i težnjama koje SEPA i ostala nadležna tijela moraju pokušati razmotriti i ispuniti.

Kontakti za detaljnije informacije:

Callum Sinclair
SEPA South West
5 Redwood Crescent
Peel Park
East Kilbride
Strathclyde
G74 5PP

Tel: 01355 574298
E-mail: callum.sinclair@sepa.org.uk

Michael Kellet
Scottish Executive

Environment Protection Unit (Jedinica za zaštitu okoliša)
Victoria Quay
Edinburgh
EH6 6QQ

Tel: 0131 244 0219

E- mail: Michael.Kellet@scotland.gov.uk

23. Projekt Zaklade šuma Borders za obnovu plavne ravnice Ettrick u Scottish Borders, Škotska

Tacke inspiracije

Zaklada za granicne šume (BFT), koja vodi projekat, koristi nekoliko tehnika kako bi osigurao smisleno ucestvovanje javnosti i interesnih grupa. One ukljucuju inicijalni sastanak javnosti, osnivanje vodece grupe lokalne zajednice i tehnicku vodecu grupu (interesne grupe). Formirana je i gradanska porota koja je sastavljena od clanova šire zajednice kako bi pomogla u vodenju procesa. Vodeca grupa zajednice još uvijek vodi i potpomaže proces.

Cilj projekta

Projekat ima za cilj obnovu karakteristika plavne ravnice uklanjanjem i amelioracijom intenzivnih šumarskih i poljoprivrednih aktivnosti zajedno sa osnivanjem velikih podrucja polu-prirodnih staništa u svrhu postizanja funkcionalne plavne ravnice od državnog i međunarodnog kvaliteta.

Projekat je izradio maticu povezanih elemenata uzduž gornjeg podrucja Ettrick-a, kako bi kreirao proširenu mozaicku mrežu šumskih podrucja i uz njih vezanih staništa. Radovi na obnovi ukljucuju stvaranje prikladne obalne šikare, mocvarnog podrucja i šuma na travnjacima koji su siromašni vrstama, te na podrucjima koja su prethodno pošumljena egzoticnim crnogoricnim stablima.

Uklanjanje egzoticnih crnogoricnih stabala i ponovno uspostavljanje prirodnih sistema plavljenja povecali su kapacitet Ettricka za zaustavljanje poplava, te vrijednost biološkog diverziteta.

Nivo/jedinica planiranja

Nizina gornjeg Ettricka sadrži pritoke glavne rijeke Ettrick koja utice u rijeku Tweed. Podrucje koje projekat pokriva obuhvaca preko 2 kvadratna kilometra, proteže se nekih 6 kilometara uzduž glavnog vodenog toka i u upravljanje sjenokosnim livadama, mocvarnim podrucjima, šikarama vrba i joha, širokolisnom šumom i travnjacima sa vrlo malim brojem vrsta ukljucen je određen broj privatnih zemljoposjednika i Šumarija (državni upravitelji šuma).

Period

Projekat se odvija vec 5 godina – od 1998-2002. i nastavice se odvijati slijedecih pet godina.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Zaklada za granicne šume je organizacija na osnovi zajednice koju su osnovale grupe i pojedinci iz zajednice. Osmišljena je kako bi služila zajednicama na jugu Škotske. Kod projekta Ettrick, smjernice konsultiranja zajednice bile su:

- Utvrdivanje težnji i strahova javnosti vezanih uz projekte koji se odnose na okoliš, vezano uz plavne ravnice;
- Poticanje veceg ukljucivanja zajednice i odgovornosti unutar projekata vezanih uz obnovu okoliša;
- Utvrdivanje problema u ranoj fazi projekta;
- Poticanje održivosti projekta mobiliziranjem lokalne zajednice;
- Profitiranje od lokalnih znanja.

Ko ucestvuje i na koji nacin?

Interesne grupe i lokalna zajednica ucestvuju u planiranju i implementaciji projekta kroz dvije grupacije. Tehnicka grupa sastavljena je od niza lokalnih tijela i agencija (poput Škotske agencije za zaštitu okoliša, Škotske prirodne baštine, Šumarske komisije) koje pružaju savjete o tehnickim aspektima projekta. Lokalna zajednica zastupljena je putem vodece grupe zajednice u kojoj izabrani clanovi pridonose u planiranju i implementaciji projekta. Šira zajednica takoder ima priliku ucestvovati u razvoju projekta kroz gradansku porotu.

Korištene metode i sredstva

Na pocetku projekta, lokalna je zajednica bila pozvana na javni sastanak na kojem su raspravljani detalji projekta. Clanovi zajednice bili su pozvani da volontiraju u vodecoj grupi, koja se redovno sastaje sa upraviteljima projekta kako bi raspravila napredak i unaprijedila planiranje i implementaciju projekta. Porota sastavljena od gradana osnovana je da bi se širim clanovima zajednice omogucilo da saznaju o projektu i daju mu svoj doprinos. Porota je sastavljena od gradana širom Scottish Borders (Škotskih Granica). Razne interesne grupe poput nevladinih udruženja, vladinih agencija, itd. posjecivale su porotu kao svjedoci, prezentirajuci pred porotnicima informacije i odgovarajuci na pitanja. Porota je davala preporuke o koristima projekta i upravljanju podrucjem.

Glavni doprinos interesnih grupa

Tehnicka grupa, sastavljena od lokalnih interesnih grupa i predstavnika vladinih agencija, takoder se redovno sastaje sa vodama projekta kako bi pružila savjete o tehnickim aspektima projekta.

Interesne grupe takoder su ucestvovale u gradanskoj poroti kao svjedoci. To je potpomoglo dijalog izmedu clanova zajednice, interesnih grupa i voda projekta.

Vidljivi rezultati (efekti) ucestvovanja javnosti

Vidljivi rezultati ucestvovanja javnosti u projektu ukljucuju:

- Osiguravanje održivosti projekta, npr. članovi zajednice žele nastavak projekta i dobrovoljno se javljaju za nadzornike projekta;
- Sposobnost savladavanja teškoca i ublažavanja strahova u ranoj fazi projekta;
- Poticanje poljoprivrednika da upravljaju svojom zemljom na komplementaran način;
- Promjene koje su provedene u određenim aspektima projekta. Npr. o ulaznim tačkama i prilaznim putevima unutar područja na kojima se provodi projekt, odlučila je vodeća grupa zajednice i razlikuju se od prvobitnih zamisli osoblja BFT-a koje je uključeno u upravljanje projekta.

Naucene lekcije

Uključivanje zajednice ključna je komponenta ovog projekta obnove plavne ravnice, koja pridonosi osmišljavanju i implementaciji većine elemenata. Bez adekvatnog uključivanja i konsultiranja javnosti, projekat bi naišao na velik broj primjedbi i neprijateljstva. Potencijalne primjedbe mogle su proizaći iz zabune o prirodi projekta i osjetljivosti ljudi na praktične poslove vezane uz plavljenje. Jedna od glavnih lekcija koje je BFT naučila je važnost ranog pozitivnog uključivanja zajednica i sposobnost brzog i fleksibilnog reagovanja vezanog uz područja u kojima postoje problemi i nesporazumi.

Službene procedure za ucestvovanje javnosti

Nisu postojali službeni zahtjevi za konsultiranje javnosti, međutim, obzirom da je BFT grupa koju predvodi zajednica, pristup koji uključuje ucestvovanje smatra se ključnim za uspjeh projekta. Iako su mnogi procesi ucestvovanja osmišljeni u sklopu plana projekta, veliki dio interakcije predvodi sama zajednica. Kako je projekat napredovao, konsultiranje i uključivanje javnosti postajalo je sve manje strukturirano i službeno, te sve dinamičnije od kada je zajednica preuzela vodstvo u pogledu planiranja pristupa i interpretacije projekta.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Willie McGhee, Direktor, Borders Forest Trust, Monteviot Nurseries, Ancrum, Scottish Borders, TD8 6TU Škotska. will@border.force9.co.uk
Wendy Kenyon, SERP, Macaulay Institute, Aberdeen, AB15 8QH, Škotska
w.kenyon@macaulay.ac.uk

Dostupni izvještaji:

<http://www.bordersforesttrust.org/projects/ettrickhabitat.htm>

24. Konsultiranje o Tehničkim Aneksima II i V WFD-e, Škotska, Engleska i Wales

Tacke inspiracije

U ljeto 2002., Škotska agencija za zaštitu okoliša (SEPA) u Škotskoj i Agencija za okoliš (EA) u Engleskoj i Walesu izdale su dokumente vezane uz ucestvovanje javnosti, pod nazivom "Vodeci principi o tehnickim zahtjevima Direktive o organizaciji vode". Ti dokumenti ukljucuju principe i zahtjeve tehnickih Aneksa 2 i 5 nakon:

Inkluzivnih procesa izrade nacrtu i doprinosa interesnih grupa na pocetku proizvodnog procesa, te javnog predstavljanja dokumenata vezanih uz konsultiranje.

Pristupe koji ukljucuju ucestvovanje vezano uz tehnicke zahtjeve Direktive vrlo je teško odrediti, voditi i uciniti ih smislenima, ali ovaj primjer pokazuje da se napredak kod takvih pitanja može postici kada za to postoji volja.

Cilj/Vodic projekta

Opšti ciljevi vježbi vezanih uz konsultiranje bili su:

- Pomoci interesnim grupama u razumijevanju tehnickog konteksta Aneksa 2 i 5, vezanog uz administrativne i regulativne odredbe koje su potrebne za transpoziciju;
- Omoguciti usvajanje komentara na predložene principe u implementaciji ovih Aneksa buduci da oni pružaju osnovu za omogucavanje održivog korištenja vodenih dobara i efikasno postizanje smjernica Direktive, istovremenim pružanjem koristi okolišu;
- Saznati mišljenja o tome na koji nacin i kada bi se interesne grupe željele ukljuciti u tehnicke procese implementacije.

Nivo/jedinica planiranja

Dokumenti SEPA-e i EA-e o konsultiranju izdani su na nivou Škotske, te zasebno na nivou Engleske i Walesa.

Period

Dokumenti o konsultacijama izdani su pocetkom ljeta 2002., a komentari do avgusta/septembra 2002. Radionice sa interesnim grupama održavane su nakon predstavljanja dokumenata.

Prije toga, radionice sa interesnim grupama održane su na pocetku procesa (2001.) kako bi se omogucio pocetni doprinos u ranim fazama izrade nacrtu, te da bi se naglasila pitanja od najveće važnosti i interesa.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Tehnicki aneksi WFD složeni su i nije ih jednostavno razumjeti i tumaciti. Oni, medutim, osiguravaju osnovu i uputstva o nacinu ocjenjivanja, klasificiranja i vršenja monitoringa vodnog okoliša.

Ti zadaci doprinose utvrđivanju smjernica, razvoju programa mjera i regulatornih režima. Stoga je važno da nakon usvajanja principa, ili razmatranja o usvajanju, interesne grupe, nadležna tijela i organizacije na koje ce potencijalno uticati te procjene i uz njih vezane aktivnosti, shvate i u što vecoj mjeri podrže ta nacela.

Smjernice ove vježbe bile su:

- Omoguciti interesnim grupama da iznesu svoje prioritete i strahove vezane uz nacin na koji ce tumacenje tehnickog aneksa na njih uticati;
- Omoguciti interesnim grupama da komentarišu predložene tehnicke principe i tumacenja WFD;
- Omoguciti okosnicu kroz koju bi niz javnih tijela širom UK-a mogao pridonijeti razvoju jedinstvenog tumacenja i shvatanja zahtjeva Direktive.

Stepen ucestvovanja javnosti i ukljucenih interesnih grupa

Ucestvovanje interesnih grupa potaknuto je i potpomognuto u sklopu ovakvih faza:

- Na predstavljanju procesa Aneksa 2/5 organizovane su radionice kojim je prisustvovao niz interesnih grupa vezanih uz industriju i okoliš, te ostala javna i ne-javna tijela. Na tim su okupljanjima interesne grupe iznijele svoje stavove, strahove i probleme u svrhu doprinosa kasnijim vježbama izrade nacrtu, te pružanja konteksta za daljnje rasprave i interpretacije;
- Izrada nacrtu dokumenta zahtijevala je doprinos niza javnih tijela i agencija kako bi se u potpunosti prikupila strucna znanja iz svih sektora i interesnih podrucja. Organizacije koje su ucestvovala u Škotskoj bile su SEPA, Škotske vode, Škotska prirodna baština i Istražne službe ribarstva. U škotskom procesu takoder su ucestvovala i EA te Služba za okoliš i baštinu (EHS) iz Sjeverne Irske. Slicno tome, SEPA i EHS ucestvovala su u procesu u Engleskoj i Walesu koji je vodila EA, kako bi pomogle UK-u omoguciti široku dosljednost sadržaja i interpretacije;
- Na predstavljanju dokumenata Aneksa 2/5 organizovane su radionice kojim je prisustvovao niz interesnih grupa vezanih uz industriju i okoliš, te druga javna i ne-javna tijela. Na tim se okupljanjima otvoreno raspravljalo o prvonitnim reakcijama, strahovima i pitanjima koja su nastala nakon objavljivanja dokumenata;
- Nakon objave dokumenata uslijedilo je konsultiranje koje je omogucilo interesnim grupama iznošenje službenih komentara.

Glavni doprinos interesnih grupa

Na organizovanim radionicama, stajališta i problemi interesnih grupa:

- uzeti su na razmatranje i ukljucivanje tokom procesa izrade nacrtu;
- naglašeni su od strane interesnih grupa kako bi se ostali informisali o njihovim stavovima i na taj nacin potakli na raspravu, uz potencijalne reakcije ostalih ucesnika, te se tako omogucilo jedinstveno razumijevanje problema.

Opipljivi rezultati vježbi vezanih uz ucestvovanje javnosti

Završena je faza konsultiranja vezana uz ove dokumente i SEPA i EA dobile su širok raspon odgovora i reakcija, koje ce se upotrijebiti kod oblikovanja interpretacija (tumacenja) tehnickih aneksa, objašnjenja principa djelovanja tokom ovog procesa i omogucavanja uravnoteženog razmatranja problema interesnih grupa.

Vrlo je vjerovatno da ce se ukljucivanje i doprinos interesnih grupa u mnogim aspektima Aneksa 2/5 i opšteg tumacenja WFD-e ocitovati nakon ove vježbe i procesa. Nadamo se da ce SEPA i EA, uz potporu niza drugih javnih organizacija profitirati usvajanjem transparentnog i ukljucivog pristupa interpretaciji WFD u narednim godinama. Škotski

izvršni odbor u Škotskoj i Ministarstvo poljoprivrede, hrane i ruralnih poslova Engleske i Walesa poduprli su takav SEPA-in i EA-in pristup.

Naucene lekcije

Rezime nekih od kljucnih lekcija:

- Mogue je razviti i pružiti prilike za ucestvovanje u tehnickim procesima i pitanjima WFD;
- Interesne grupe cijene pokušaj da se ukljuce u takva pitanja i procese, jer njihovi znacajni i oštromni doprinosi donose korist nadležnim tijelima u pogledu transparentnosti i povjerenja;
- Saradivanje agencija i javnih organa u Škotskoj, Engleskoj i Walesu koristi unaprijedivanju nacionalnog razumijevanja i radnih odnosa;
- Slicno tome, recipročno uključivanje SEPA-e, EA-e i RHS-a u svoje procese izrade nacрта unaprijedilo je jedinstveno shvacanje širom UK-a, uz pružanje garancije interesnim grupama da se njihove zajednicke interpretacije provode i predlažu.

Kontakti za detaljnije informacije:

Callum Sinclair, SEPA South West, 5 Redwood Crescent, Peel Park, East Kilbride, Strathclyde, G74 5PP, Škotska. Tel: 01355 574 298; Fax: 01355 574 688; E-mail: callum.sinclair@sepa.org.uk

25. Globalni plan odbrane od poplava za rijeku Júcar, Španjolska

Elementi inspiracije

Informisanje javnosti o ovom slucaju bio je dvostruki, iterativni proces. Tijela nadležna za rijecni sliv nisu samo prenosila informacije vezane uz procjenu poplava, vec su istovremeno uključivala i predstavnike zajednice u fazu osmišljavanja strategija za kontrolu poplave.

Kljucne rijeci

Poplave, utvrđivanje rizika, transparentnost, zajednicke odgovornost.

Cilj/Vodic projekta

Izrada globalnog plana za kontrolu poplava.

Pozadina

Tijela nadležna za rijeku Júcar provela su razlicita hidrološka i hidraulicka istraživanja na rijeci Júcar, sa smjernicom reduciranja štete prouzrokovane poplavama u ravnici, koja je imala vrlo važne društvene i ekonomske posljedice. Smjernica procesa ucestvovanja uglavnom je bila uključiti interesne grupe i opštu javnost u donošenje odluka,

koordinaciju mjera u rijecnom slivu i na lokalnim i regionalnim nivoima. Plavna ravnica obuhvaca površinu od 4000 km², a ima više od milijun stanovnika.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Proces ucestvovanja javnosti započeo je 1998. Osnivanjem ad hoc odbora koji je bio sastavljen od članova nadležnih tijela za vodu i predstavnika opština koje se nalaze na područjima sklonim poplavama. Odbor se zatim proširio kako bi uključio predstavnike ministarstva koja pripadaju centralnoj španjskoj vladi, odjele regionalne vlade, nevladina udruženja i udruženja korisnika. Trajni sekretarijat odbora omogućio je vodenje procesa konsultiranja, a izgradnju kapaciteta osigurala su nadležna tijela rijeke Júcar. Kako bi se opštoj javnosti predstavio proces, organizovano je nekoliko radionica i sastanaka. Karte rizika prezentirane su na radionici u Valenciji u aprilu 2002. , nakon dugotrajnog procesa konsultacija sa upravama i opštom javnosti. Te su karte zajedno sa ostalom osnovnom dokumentacijom uključene u CD sa pomagalima GIS koja omogućavaju njihovu vizualizaciju i analizu. Sve te informacije besplatno su podijeljene javnosti.

Glavni doprinos interesnih grupa

Jedan od ključnih elemenata bio je složiti se da zamisao o kulturi “nulto g rizika” ne može biti prihvacena. Mora se priznati da je uvijek postoji određen stepen opasnosti, te stoga treba odrediti prihvatljiv stepen rizika.

Karte sa rizikom od poplava mogu biti dobro sredstvo primjene tog principa, služeci kao prvi izvor informacija u svrhu traženja kompromisa između urbanog razvoja i kontrola poplava, koji uključuje značajne ekonomske implikacije.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ i naucene lekcije

- Objavljivanje i podjela karata (mapa) sa rizicima;
- Određivanje prioriternih aktivnosti;
- Razumijevanje stepena ranjivosti od strane zajednice, te njeno prilagodavanje na razmjer do kojeg poplava može na nju uticati;
- Povećanje transparentnosti i ispravnosti, te isticanje ekonomske i društvene važnosti politike vezane uz kontrolu poplava.

Za detaljnije informacije molimo kontaktirati:

- www.mma.es (službena web stranica španjolskog Ministarstva za okoliš);
- teodoro.estrela@chj.mma.es; (upravitelj projekta i voditelj procesa iz nadležnog tijela za rijeku Júcar);
- manuel.menendez@cedex.es (tehnicka istraživanja)

26. Alcobendas – grad vode za 21. stoljece, Španija

Tacke inspiracije

Osvještavanje o potrošnji vode i promjena stavova o potrošnji vode.

Cilj/Vodic projekta

Osvještavanje javnosti, lokalnih vlasti i Ministarstva za okoliš u madridskom predgradu Alcobendasu o potrošnji vode, kako bi se stvorila kultura poštivanja vode.

Nivo/jedinica planiranja

Alcobendas, satelitski grad na periferiji Madrida, sa 90 000 stanovnika.

Period: 2000-2001.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Ukljucivanje javnosti u štednju vode.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Veliki broj stanovnika, nadležnih organa i lokalnih organizacija.

Širok raspon aktivnosti, informacija i medijskog pokrica: samo kod objavljivanja rezultata (pogledati dole) provedeno je:

- Konferencija za novinare kojoj je prisustvovalo 30 novinskih, radijskih i televizijskih predstavnika;
- Ured projekta primio je više od 1000 poziva i posjeta predstavnika medija;
- 4 televizijska izvještaja o sistemima štednje vode;
- 17 programa o “Olca Alcobendas”;
- 14 intervjuja na drugim radio-stanicama;
- 113 članaka objavljeno je u različitim časopisima i pisanim medijima;
- O projektu je obaviješteno ukupno 250 novinara.

Korištene metode i sredstva

Opsežan paket uključivao je:

- Razmjenu tehničkih i naučnih informacija kako bi se potaklo uvođenje efikasnih tehnologija i programa za štednju vode, te uprave za potražnju vode;
- Promovisanje novih regulativa;
- Stimulisanje tržišta tehnologije vezane uz štednju vode;
- Poticanje na promjene u proizvodnim sektorima;
- Povećanje javne osviještenosti o potrebi aktivnog ucestvovanja u štednji vode;
- Pružanje primjera uvođenja efikasnih mjera štednje vode u nove domove;
- Objavljivanje rezultata i metodologija kako bi se one mogle primijeniti i u ostalim gradovima.

Opipljiv rezultat

Procjena uštede vode za Alcobendas: 102 200 000 litara godišnje.

Naucene lekcije

Najvažniji aspekt vezan uz “Alcobendas – grad vode za 21. stoljeće” nije štednja u apsolutnom smislu, već stvaranje mehanizama koji uzrokuju trajnu promjenu u stavovima prema štednji vezanoj uz korištenje vode u gradovima.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

WWF Španjolska, Alfredo Lopez, aguascont@wwf.es
Henrik Dissing, WWF Danska, h.dissing@wwf.dk

Dostupni izvještaji

<http://www.wwf.es/>

27. Forum o vodi na Balearskim otocima, Helcom, Španija

Tacke inspiracije

Ovaj je primjer inspirativan jer ga je direktno promovisalo Vijeće za okoliš Balearske vlade, te osmislila i organizirala Fondacija za razvoj i ekologiju, članica EEB-a, te ozbiljna i odgovorna organizacija. Zapažanja uključenih interesnih grupa vezana uz prve dvije inicijative – radionice na otocima *Balearic, Pitiusic* i *Menorca* - također se čine veoma pozitivnim.

Cilj/Vodic projekta

Glavna smjerna Forum o vodi na Balearskim Otocima je ucestvovanje gradana u izradi analize trenutne situacije vezane uz upravljanje vodom i postizanje osnovnog konsenzusa za politiku vezanu uz vodu na Balearskim Otocima. Taj bi konsenzus dao značajan doprinos u usmjeravanju upravljanja vodom prema održivom modelu, što je želja stanovnika; to se u ovom slučaju odnosi na upravljanje hidrološkim dobrima.

Nivo/jedinica planiranja

Balearski Otoci (Eivissa, Formentera, Mallorca i Menorca, 5 016 kvadratnih km), Zapadni Mediteran, Španija

Period: 2001-2003., kao minimum.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Glavne smjernice ove inicijative su:

- Postici, u kontekstu neutralnosti, komunikaciju između poslovnih, društvenih i institucionalnih grupa bez stalnih intervencija informativnih medija;
- Stvoriti neslužbene ambijente za sastanke između voda društvenih sektora koji su često uključeni u sukobe;
- Osigurati, u kontekstu pregovora, da strane dobivaju informacije o sukobima od prikladnog tehničara iz lokalne vlade;
- Ustanoviti, bez posredovanja informativnih medija i bez bilateralnih pregovarskih tenzija, ključne probleme glavnih voda sektora koji su najvažniji kod upravljanja vodom na ta tri otoka;
- Izdvojiti nedostatke u usmjerenjima društvenih organizacija vezanim uz upravljanje vodom;
- Otkriti glavne izvore sukoba, stajališta niza sektora vezana uz ovu temu i razmjere tih sukoba;
- Utvrditi tačke za osnovni konsenzus o vodi na Balearskim Otocima, kako bi se formirala nova kultura vezana uz vodu na Otocima.

Ko je učestvovao i na koji način (stepen/oblik učestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

2001. godine projekat je imao za cilj učestvovanje velikog broja interesnih grupa, uključujući individualne građane, lokalne, otocne i autonomne uprave, nevladina udruženja, predstavnike političkih stranaka, zemljoposjednike, vodosnabdijevanje, tehničare za tretiranje vode i desalinizaciju, konsultante, itd. Glavni cilj bio je da grupe budu što je više moguće heterogene, tj. osigurati prisutnost žena i starih i mladih osoba, koji su još uvijek nedovoljno zastupljeni u području upravljanja vodom. Na sve radionice bile su pozvane 32 osobe, a 23 su u prosjeku bile prisutne na svakoj od njih.

Korištene metode i sredstva

Za prvu fazu (radionice na *Pitiusic* otocima i Menorci 2001.) korištena je metoda logičke okosnice. Ona se uglavnom sastoji od raspravljanja unutar cijele grupe ili 4-5 ljudi prijedloga svih učesnika, te njihovog primjerenog svrstavanja u određeni dijagram. Konacan rezultat su nizovi logičkih grananja koji su dobiveni konsenzusom cijele grupe. U ovom slučaju, prijedlozi predstavljaju glavne probleme i glavna rješenja vezana uz upravljanje vodom na tri otoka: Ibizu, Formenteri i Menorci.

Na Mallorci će se tokom faze u 2002. možda primijeniti metodologija EASW (Evropska radionica za scenarije podizanja svjesnosti). To je složenija grupna metoda koja u principu slijedi isti put, ali na zatvoreniji i fiksni način. Inicijativa EASW predstavljena je od strane Evropske Komisije DG XIII D 1994. kao pilot aktivnost, kako bi se istražila nova moguća djelovanja i društveni eksperimenti za promovisanje inovacija vezanih uz društveni okoliš u Evropi.

Za detaljnije informacije pogledati: <http://www.cordis.lu/easw/home.html>

Obje metode zahtijevaju obučene konsultante. Za radionice vezane uz logičku okosnicu bio je zadužen jedan voditelj, uz pomoć troje asistenata, također obučanih, a kod ovog

slučaja provedena je skracena verzija koja ja trajala samo jedan cijeli dan (od 09:00 do 20:30, ukljucujuci rucak i nekoliko pauza za kafu). Uobicajena verzija obicno zahtijeva dva dana.

Metoda EASW zahtijeva velik broj konsultanata (od 4 do 6) i ne može biti uspješna ako je kraca od jednog i po dana.

Indikativni troškovi

Prva faza Balearskog Foruma koštala je otprilike 30 000 eura.

Vodenje radionice EASW košta otprilike 13 000 eura.

Opipljiv rezultat

Do sada su pružene neke ohrabrujuće inicijative od strane nekoliko interesnih grupa, koje su se organizirale kako bi potakle vladu na razmatranje određenih tema. Na Menorci su, na primjer, član Rezervata biosfere na Menorci i tehničar iz Vijeca Sant Lluís bili slobodno izabrani da potaknu otocne organe nadležne za projekat da organiziraju Otcnu upravu vode, uz postojecu Balearsku. Uprkos tome što ova inicijativa nije bila a priori pozitivna za Balearsku vladu (koja promovise Forum), shvacena je kao dobar korak unutar cijelog procesa ucestvovanja.

Kontakti za detaljnije informacije:

- Fundación Ecología y Desarrollo / gea21. Plaza San Bruno, 9 – Of. 1a. 50001 Zaragoza (Španija) / Tous i Ferrer, 12, entlo. C, 07003 Palma, Mallorca, Balearski Otoci (Španija). Tel +34976 298282/ +34 971728218. Fax +34 976 203092/+34 971728218. www.ecodes.org
- Direcció General de Recursos Hídrics, Conselleria de Medi Ambient, Gran Via Asima, 4a, 07009 Polígon Son Castelló. Palma, Mallorca, Balearski Otoci (Španija). Tel. +34 971 177141. www.caib.es

27. Saradnja na nivou porjecja rijeke Emån, Švedska

Elementi inspiracije

Široka saradnja na nivou rijecnog sliva kako bi se postigao održiv razvoj, poticanjem obavezivanja i podrške lokalnih ljudi u obnovi podrucja i implementaciji mjera vezanih uz okoliš. Upravljanje podrucjem porjecja.

Kljucne rijeci

Interesne grupe, šira javnost, mjere, saradnja.

Pozadina

Trenutno postoji nekoliko sukoba između različitih interesnih grupa u slivu rijeke Emån. Cijeli glavni kanal i nekoliko pritoka područja su Nature 2000. Ovaj dio Švedske suočen je sa problemima smanjenja stanovništva i niskim nivoom obrazovanja. Saradnja na širokoj osnovi vezana uz riječni sliv korištena je kao metoda za postizanje slijedecih smjernica:

- Bolji kvalitet vode unutar područja rijeke Emån;
- Zagadenje ne bi trebalo ograničiti korištenje vodenih dobara za proizvodnju pitke vode, ribolov, kupanje, industrijske svrhe, itd.;
- Bolji okoliš za pastrmku i losos;
- Visoke vrijednosti okoliša unutar riječnog područja bice očuvane i razvijene;
- Sve prirodne vrste postojeće u održivim populacijama;
- Ekonomska održivost i održivost okoliša regiona.

Nivo/jedinica planiranja

Područje sliva koje obuhvata 4 500 km².
Uključeno stanovništvo – više od 2000 (=2%).

Period: 1994 – još je u toku.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Na području rijeke Emån stvara se put prema održivosti okoliša uključivanjem javnosti u upravljanje vodom. Udruženje interesnih grupa potice volonterske akcije, predanost i podršku lokalnog stanovništva i industrije u obnovi i razvoju područja. Smjernice ucestvovanja javnosti u različitim projektima:

- Upotreba znanja i iskustva nevladinih udruženja i ostalih interesnih grupa;
- Izbjegavanje ili rješavanje sukoba koji nastaju između različitih interesnih grupa;
- Podizanje svjesnosti i nivoa znanja o vrijednostima okoliša u regionu rijeke Emån;
- Povećavanje saradnje između različitih preduzeca i interesnih grupa unutar riječnog područja;

- Povećanje interakcije između različitih interesnih grupa kako bi se pronašle strategije za eksploataciju prirodnih dobara sa stanovišta održivosti.

Model rijeke Emån za ucestvovanje javnosti – Ko je ucestvovao i na koji način?

U udruženju interesnih grupa Emån saraduje osam opština, dva regionalna upravna odbora, Vijeće rijeke Emån, Savez švedskih poljoprivrednika, vlasnici ribnjaka, ribička društva, udruženja za lokalnu povijest i društva za zaštitu prirode. Sve navedene organizacije imaju predstavnike u odboru direktora. Posao obavljaju različite radne grupe. Svaka od njih ima svog predsjedavajućeg i 6-15 članova koji zastupaju različite interesne grupe i posjeduju specifično znanje vezano uz zadatke.

Različita nadležna tijela i nevladine udruženja sudjeluju u poslovima radnih grupa.

Odbor

Koordinator projekta

Uprava vode   Trgovina i turizam   Zemljoradnja i šumarstvo   Ribe i ribolov
Brzaci   Smjernice vezane uz okoliš   Priroda i kultura   Otrovne supstance u
okolišu

Organizacija udruženja interesnih grupa Emån

Korištene metode i sredstva

Ucestvovanje javnosti postignuto je održavanjem seminara, informativnih sastanaka i saslušanja, cirkuliranjem dokumenata u svrhu prikupljanja komentara (npr. dokumenti o smjernicama), formiranjem radnih grupa (članovi grupe donose informacije svojoj organizaciji i obratno), podjelom biltena, novinskim konferencijama, itd. Prikupljeni su i podijeljeni zapisnici sa raznih sastanaka. Uvijek postoji mogućnost rasprave na web stranici.

Glavni doprinos interesnih grupa

Interesne grupe uključene su u proces planiranja, oblikovanje smjernica vezanih uz okoliš, te u pregovore o mjerama obnove. Sve su interesne grupe, uključujući i nevladina udruženja, pružile doprinos vezan uz informativne dokumente, te su iznijele svoje stavove o svim predloženim planovima mjera.

Ociti rezultati ucestvovanja javnosti u području sliva rijeke Emån

Slijedeće mjere rezultat su saradnje između opšte javnosti i ostalih interesnih grupa:

- Dva nova sporedna prolaza za ribe urodila su povratkom pastrmke (*Salmo trutta*) i lososa (*Salmo salar*) na 20 kilometara glavnog kanala. Dalje uz rijeku planiraju se novi prolazi;
- Mrijestilišta za mjesne zalihe pastrmke obnovljena su u nekoliko dijelova rijecnog sistema;
- Potpun popis i procjena rizika vezana uz brzake u gradovima i na cestovnoj mreži. Dvije brane grade se 2002.;
- Formirano je sedamnaest radnih grupa sa 200 poljoprivrednika za unaprjeđivanje kvaliteta vode i biološkog diverziteta;
- Obnovljena je i očišćena jedna napuštena industrijska lokacija. Uklonjeno je 35 000 tona kadmija i 9 000 tona materijala kontaminiranog olovom. Također postoje planovi za čišćenje dva jezera koja su zagađena živom;
- Od 2002., vodeni tok iz devet hidroelektrana koordinira se u skladu sa novim planom za zaštitu od suše (plan upravljanja tokom). Interesne grupe preuzele su ekonomsku odgovornost za neophodna ulaganja;
- Predstavljen je plan ribarstva na nivou pod-sliva za cijelo područje porječja;
- Provedeno je biotopsko označavanje svih rijeka i potoka (ukupna dužina od 800 kilometara);
- Još jedan rezultat ucestvovanja javnosti bio je plan ocuvanja prirode i kulturne historije.

Naucene lekcije

- Za opštu javnost važno je ostvarivanje lokalne koristi i uvid u stvarne rezultate njihovih doprinosa i ukljucivanja;
- Ljudi su više zainteresovani za pružanje doprinosa i ukljucivanje ako je problem vezan uz njihovo susjedstvo;
- UJ zahtijeva puno vremena i ukljucuje inicijative vezane uz edukaciju i informisanje, te razmjenu ideja;
- Važno je stvoriti razlicita poprišta za ucestvovanje i raspravu;
- Također je važno zapamtiti da se pozitivni rezultati procesa UJ, i veliki i mali, moraju proslaviti;
- Još jedan znacajan faktor je ukljucivanje medija.

Rezime

Saradnja vezana uz rijecni sliv zapocela je kao sredstvo rješavanja sukoba. Mnogi ljudi su bili, ili su još uvijek, ukljuceni u proces na razlicitim nivoima. Javnost je ukljucena u provodenje mjera. Teško je, međutim, nagovoriti sve da sudjeluju. Cesto se ne pojavi više od 10-15% ljudi koji su bili pozvani na ucestvovanje u seminarima ili saslušanjima. Razliciti oblici ucestvovanja privlace razlicite interesne grupe. Stoga mora postojati nekoliko mogucnosti komunikacije. Internet je jedan od dobrih primjera. Dobro medijsko pokrice korisno je kada želimo ukljuciti više ljudi u proces. Korisna je cinjenica da su u nekim slucajevima interesne grupe bile ukljucene na nivou pod-sliva. Lakše je raspravljati o problemu ili mogucnostima u blizini domova ljudi.

Trošak projekta

Ukupni budžet za projekte smjernice 5b koji su provedeni od 1997-2000. iznosio je 2,02 milijuna eura. Troškovi ucestvovanja javnosti tokom tog vremena mogu se procijeniti na 150 000 eura.

Troškovi ucestvovanja javnosti od 2001-2002. procijenjeni su na otprilike 100 000 eura. Vecina tih troškova odnosi se na rad na poljoprivrednom projektu. Manji dio odnosi se na planiranje prolaza za ribe, informisanje i predavanja u školama, te na administraciju udruženja interesnih grupa Emån.

Za detaljnije informacije molimo kontaktirati:

- www.emaprojektet.h.se
- Bodil Liedberg Jönsson
- Bod@hultsfred.se

28. Plan upravljanja vodom za opštinu Örebro, Švedska

Tacke inspiracije

Ukupno otprilike 70 razlicitih nadležnih tijela i organizacija uzvodno od podrucja porjecja i unutar opštinskih granica konsultirano je o nacrtu plana.

Kljucne rijeci

Iskustva, dugotrajna tradicija informisanja i ucestvovanja javnosti.

Cilj/Vodic projekta

Izrada plana upravljanja vodom kao nadopuna ukupnom opštinskom planu korištenja zemlje i vode. Daljnji je cilj ispunjavanje regionalnih i nacionalnih smjernica, vezanih uz okoliš, za površinske i podzemne vode.

Nivo/jedinica planiranja

Površina opštine je 1600 km² i podijeljena je na nekoliko podrucja porjecja.

Period

Od prije 1990. nadalje.

Vodic o ucestvovanju javnosti

Cilj je ukljuciti ljude u proces planiranja kako bi reagovali i dali doprinos, ali takoder i ispunili zahtjeve za ucestvovanje javnosti švedskog Zakona o planiranju i izgradnji iz 1987. vezanog uz konsultiranje javnosti u izradi sveukupnih planova. Cinjenica da Švedska ima sistem za ucestvovanje javnosti vec dugo vremena, te razvijene rutine, takoder je inspirativna.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u razlicitim fazama planiranja

Projekat provode radna grupa i vodeca grupa koje su sastavljene od državnih službenika.

Ukupno otprilike 70 razlicitih nadležnih tijela i organizacija uzvodno od podrucja sliva i unutar opštinskih granica konsultirano je o nacrtu plana. Radna i vodeca grupa uzele su u obzir njihova mišljenja i komentare. Prilagodeni dokument ponovo je pušten u cirkulaciju u svrhu konsultacija.

Medu ucesnicima su bila i udruženja za zemljoradnju i ocuvanje vode, zajedno sa univerzitetom Örebro.

Korištene metode i sredstva

Konsultiranje je provedeno održavanjem seminara, informativnih sastanaka i saslušanja, te puštanjem u opticaj predloženih planova za korištenje zemlje na razmatranje ukljucenim stranama.

Glavni doprinos interesnih grupa

Doprinos udruženja zemljoradnika vezan uz dobrovoljne nasuprot obaveznim mjerama obradivanja zemlje. Doprinos društava za ocuvanje vode vezan uz njihovu trenutnu ulogu u monitoringu, te društava za ocuvanje prirode vezan uz mjere zaštite vrsta. univerzitet Örebro ukazao je na način na koji treba odrediti i zaštititi osjetljiva područja, te je podržao projekat prenošenja informacija opštoj javnosti.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Vodece i radne grupe sastale su se sa interesnim grupama kako bi odgovorile na pitanja i opravdale svoja djelovanja. Velik dio doprinosa interesnih grupa važan je za reviziju plana upravljanja vodom. To će također uticati na razvoj planova za korištenje zemlje.

Naucene lekcije:

Važno je da javnost vidi stvarne rezultate i direktnu korist od njihovog doprinosa i uključivanja.

Službene procedure za UJ

Konsultiranje o savjetodavnim sveukupnim planovima i detaljnim planovima razvoja, u Švedskoj je obavezno u sklopu Zakona o planiranju i izgradnji iz 1987. Javnost također ima pristup izvještajima i dokumentima u javnom domenu, u sklopu švedskog Zakona o administrativnim procedurama iz 1986.

Za detaljnije informacije molimo kontaktirati:

Opštinu Örebro.

Stadsbyggnadskontoret@orebro.se

29. Udruženje za vodu , za rijeku Fyrisån u Švedskoj

Tacke inspiracije

Uključivanje mnogih značajnih interesnih grupa u odbor udruženja za vodu i bliska povezanost između udruženja i javnosti.

Ključne riječi

Interesne grupe, široka javnost.

Cilj/Vodici projekta

Zaštita i obnova rijeke, te pružanje informacija opštoj javnosti vršenjem monitoringa aktivnosti vezanih uz upravljanje vodom (zahvatanje, akvakulturu, itd.) i korištenje rijecnih dobara na ekonomican i održiv način.

Nivo/jedinica planiranja

Podrucje porjecja: 2 000 km².

Period

1962-1983. I dalje je u toku.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Ukljucivanje relevantnih interesnih grupa u odbor udruženja za vodu i provođenje mjera. Informisanje javnosti i na taj nacin promovisanje održivog upravljanja vodom.

Korištene metode i sredstva i glavni doprinos interesnih grupa

Udruženje sa sastoji od odbora i tri radne grupe za monitoring, mjere i upravljanje vodom. Clanovi odbora udruženja za vodu i radnih grupa zastupaju opštine, industrijske pogone, udruženja za navodnjavanje, udruženja za isušivanje, ribicko društvo i vlasnike brana. Oni zastupaju ljude iz razlicitih podrucja pod-sliva. Mnogi ucesnici, poput škola, poljoprivrednika, nevladinih udruženja, itd., ukljuceni su u razlicite projekte na podrucju pod-sliva i na samom lokalnom nivou, uz podršku udruženja. Zapoceto je nekoliko projekata vezanih uz okoliš (jedan od njih uz potporu WWF-a) koji su povezani sa udruženjem za vodu. Udruženje zapošljava jednu osobu na pola radnog vremena za administrativne usluge i vrijeme za monitoring.

Održavani su seminari, informativni sastanci i saslušanja.

Dani za aktivnosti organizovani su nakon što su lokalni ljudi preuzeli inicijativu i pomogli u obnovi jezera, cisteci npr. trstiku širom obala kako bi stvorili bolje uslove za život životinja. Također su održavani i sastanci sa zemljoposjednicima o implementaciji predloženih mjera.

Opipljiv rezultat (efekat) UJ?

Javnost preuzima inicijativu, pokazuje izdržljivost i stvarno je ukljucena u rad i implementaciju mjera. Osjeća se ukljucenom. Ponovno razmatra pojedine dodijeljene dozvole za korištenje vode kako bi se izbjegao prenizak vodeni tok u jezerskom sistemu. Zemljoposjednici i ostali obnavljaju mocvarna podrucja. Mjere se provode na lokalnom nivou.

Naucene lekcije

Pozitivan nacin rada u udruženju za vodu je zapocinjavanje (malih) projekata vezanih uz vodu i osiguravanje ukljucivanja javnosti u projekte na nivou pod-sliva.

Rezime: UJ ogranicava troškove provođenja mjera. Ljudi obavljaju razlicite vrste dobrovoljnog rada u sklopu razlicitih neprofitabilnih udruženja.

Pozitivne i negativne tacke

Bliska povezanost između odbora i javnosti kroz sistem udruženja za vodu. Odbor ima glavnu odgovornost i svako je svjestan svoje uloge u njemu.

Trošak projekta?

60 000 eura (isključujući administrativne troškove) za mjere vezane uz okoliš i za analizu vode.

Službene procedure za UJ

Udruženja za vodu regulisana su Švedskim Zakonom o vodi kao pravni entiteti.

Za više informacija molimo kontaktirati:

www.uppsala.se/miljokontoret (samo na švedskom), Anders Larsson,
Anders.Larsson@mk.uppsala.se

30. Helcom MLW, Region Baltickog mora

Tacke inspiracije

Prekogranična saradnja vezana uz obnovu rijeke, razrada strategije održivog razvoja, planiranje i upravljanje obalnim slivovima.

Cilj/Vodic projekta

Saradnja na nivou obalnog porječja na 5 velikih područja, vezana uz očuvanje prirode, obnovu močvarnih područja, upravu vode i razvoj zajednice unutar okvira zajedničkog projekta “Helcom MLW”, koji se zasniva na pristupu ICZM.

Nivo/jedinica planiranja

Neki od tih nekoliko hiljada km² (i vezano uz najveće riječne slivove u Evropi – Nemunas, Odra, Vistula); 3 od tih područja su prekogranična.

Period: U toku od 1995. (1999.)

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Pokretanje lokalnih zajednica u svrhu doprinosa međunarodnim Vodicima vezanim uz okoliš.

Ko je ucestvovao i na koji način (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

Osnova UJ bila je osnivanje savjetodavnih grupa na lokalnom nivou, uključujući u principu sve relevantne interesne grupe u pristup “okruglog stola” kroz različite faze

procesa planiranja, u kombinaciji sa raznim pokušajima komunikacije usmjerene na širu javnost.

Korištene metode i sredstva

Grupne rasprave za okruglim stolom sa svim interesnim grupama. Mediji, informativni odbori, leci, javni sastanci, konsultiranje o nacrtanim planovima.

UJ sa jedne strane ukljucuje aktivnosti podizanja svjesnosti vezane uz ulogu i funkciju mocvarnih podrucja (i medunarodni znacaj tih podrucja za ocuvanje biološkog diverziteta), te sa druge strane posebno podršku u razvoju alternativnih izvora prihoda.

Glavni doprinos interesnih grupa

Upucenost u lokalnu situaciju, kontekst lokalnog razvoja, koordinacija sa ostalim važnim programima, ideje za demonstrativne aktivnosti.

Vidljiv rezultat (efekat) UJ?

Lokalna zajednica i nekoliko interesnih grupa obavezalo se da ce nastaviti proces, koji je nažalost odgoden zbog nedostatka vanjskog finansiranja (medunarodnih i državnih fondova).

Nevladina udruženja na lokalnom nivou (npr. "Fond za prirodu Rusne" i "Klub za jedrenje Kintai" u delti Nemunas kojeg dijele Litva i Rusija) znatno su profitirala od ucestvovanja u procesu, dok su istovremeno dala doprinos kroz širenje ključnih informacija lokalnim mrežama (npr. lokalnim poljoprivrednicima).

Naucene lekcije

Naucene lekcije: U ovim je podrucjima prošireno siromaštvo i nemoguće je privuci lokalnu pažnju i podršku medunarodnoj zajednici u pružanju usluga vezanih uz okoliš, bez razmjene u smislu podrške u razvoju.

Lokalni, holisticki održivi razvojni proces imperativan je za održavanje primjerenog doprinosa i prihvacanje medunarodnih smjernica vezanih uz okoliš. Moguce je pokrenuti takav proces, ALI to oduzima puno vremena i njegov kontekst mora neizbježno biti u obliku razmjene: šta lokalna zajednica zauzvrat dobiva od državne/medunarodne zajednice, ako prihvati određene razvojne odredbe i ogranicenja?

Nevladina udruženja na lokalnom nivou (npr. "Fond za prirodu Rusne" i "Jedriličarski klub Kinsai" u Litvi), koja se sastoje od poljoprivrednika zainteresovanih za okoliš, cine osnovu u održavanju barem nekih vrsta procesa, nakon opoziva memoranduma procesa kojeg je projekat finansirao.

Uspostavljanje lokalne strukture održivog razvoja dugorocno ce biti imperativno za održavanje takvog procesa, te za izgradnju lokalnog kapaciteta za interakcije između medunarodnih/nacionalnih smjernica za okoliš i zahtjeva lokalnog razvoja. Nadalje, posebno u ruralnim zajednicama sa malim sredstvima (koje su od narocite važnosti u kontekstu Istocne Evrope), takva ce struktura u širem smislu takoder znacajno doprinijeti

u jaccanju lokalnih razvojnih mogucnosti i kapaciteta. Jedan takav primjer mogao bi biti partnerstvo Solway Firth u Škotskoj.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

- Lennart Gladh, WWF Švedska, lennart.gladh@swipnet.se
- Henrik Dissing, WWF Danska, h.dissing@wwf.dk

31. Komisija za rijeku Dunav/Forum o okolišu Dunava

Tacke inspiracije

Planiranje na nivou rijecnog sliva. Povezivanje okružnog, lokalnog i nivoa porjecja.

Cilj/Vodic projekta

Dijalog o prekogranicnom planiranju vezanom uz rijecni sliv, osnivanje WG za WFD, izrada popisa kljucnih problema za WFD, osiguravajuci ucestvovanje javnosti u upravljanju rijekom Dunav i koordinaciju kroz osnivanje Foruma o okolišu Dunava (DEF). DEF je platforma nevladinih udruženja sa kombinovanom lokalnom i regionalnom strukturom, osnovana 1999. u svrhu promovisanja ucestvovanja nevladinih udruženja u vladinim forumima, programima i inicijativama. Mreža i djelovanje još uvijek su u fazi razvoja.

Nivo/jedinica planiranja

Planiranje rijecnog sliva Dunava odvija se na nizu nivoa, od zajednica pod-sliva do medunarodnih komisija. Ucestvovanje interesnih grupa odvija se na razlicite nacine na razlicitim stepenima u sveukupnom procesu. Citav niz pristupa ucestvovanju javnosti, od rada sa zajednicama direktno na jednom nivou do osiguravanja da su reprezentativne organizacije ukljucene na medunarodnom nivou, dobar je nacin prikaza kako ucestvovanje javnosti znaci razlicite stvari na razlicitim nivoima, ali da bi trebalo imati jedinstven skup principa transparentnosti procesa i ukljucivanja.

Period: U toku od 1994.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

- Regionalni projekat Dunav podržava Forum o okolišu Dunava (nevladinih udruženja);
- Povezivanje okružnog, lokalnog i nivoa porjecja.

Ko je ucestvovao i na koji nacin (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

- Interesne grupe su posmatraci Komisije, što pretpostavlja puno ucestvovanje, bez glasackih prava.

- Ukljucivanje medunarodnih interesnih grupa, npr. WWF kao posmatrac ICPDR. Velik broj manjih nevladinih udruzenja (nacionalnih i lokalnih) povezan je sa tim preko platformi za saradnju, posebno kroz Forum o okolišu Dunava.

Korištene metode i sredstva

Status posmatraca koji je zagantovan predstavnicima nevladinih udruzenja na sastancima Komisije. Medunarodna Komisija za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR) je koordinaciono tijelo za medunarodne aspekte implementacije Direktive. ICPDR promovise ucestvovanje javnosti u procesu planiranja, kroz finansijsku podršku informacijskom sistemu ICPDR-e, ukljucujuci i Jedinicu za nadzor Dunava, te operativne mreže poput Foruma za okoliš Dunava (DEF), MLIM i AEWS.

Posmatraci nevladinih udruzenja pohadaju sastanke ICPDR-e i pružaju znacajan doprinos radu Komisije (npr. kod osnivanja Strucne ekološke grupe).

Glavni doprinos interesnih grupa

- Izrada dokumenta sa kljucnim pitanjima vezanim uz WFD;
- Ucestvovanje u nekoliko WG-a u sklopu ICPDR-e;
- Pružanje znanja o lokalnim problemima i prekogranicnoj dimenziji.

Rezultat (efekat) UJ?

Medunarodna saradnja vezana uz razmjenu iskustava i zajednicko usmjeravanje (MS+Acs+neACs) na planiranje rijecnog sliva i implementaciju WFD.

Naucene lekcije

Koordinacijske strukture potrebne su kako bi se malim (državnim i lokalnim) nevladinim udruženjima omogućio direktan ili indirektan pristup medunarodnoj saradnji vezanoj uz rijecni sliv, npr. preko predstavnika imenovanih od strane udružene platforme nevladinih udruženja. Veca nevladina udruženja sa medunarodnim programom mogu igrati ulogu pomocnika u povezivanju manjih nevladinih udruženja sa medunarodnim strukturama.

Službene procedure za UJ vezano uz rijecni bazen

Nevladinim udruženjima može biti zagantovan status posmatraca ICPDR-e, što se smatra najproduktivnijim nacinom rukovodenja ucestvovanjem javnosti na okružnom nivou rijecnog sliva

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Sekretarijat ICPDR-e
Charlie Avis, WWF DCPO, charlie.avis@wwf.hu

Dostupni izvještaji

www.icpdr.org

32. Zeleni koridor donjeg toka Dunava (LDGC), Bugarska, Rumunija, Ukrajina, Moldavija

Tacke inspiracije

Prekogranična saradnja u obnovi mocvarnih područja, uloga nevladinih udruženja, RBM na širokoj osnovi, uključivanje međunarodnih interesnih grupa, osiguravanje dosljednosti u ucestvovanju na lokalnom nivou kroz intervjue prije početka projekta o osviještenosti vezanoj uz okoliš, te društvene procjene.

Cilj i nivo projekta

Prekogranična saradnja 4 države vezana uz obnovu mocvarnih područja, upravljanje i zaštitu usmjereno na zadržavanje/retenciju nutrijenata iz rijeke Dunav, uključujući ukupno 700 000 ha (od čega 200 000 ha za obnovu mocvarnih područja).

Period

Pripreme su započele krajem 1990-ih, LDGC je službeno odobren 2000.; još je u toku – očekuje se da će biti višegodišnji program.

Vodic o ucestvovanju javnosti (zašto UJ?)

Podizanje svjesnosti široke javnosti i ciljanih grupa, npr. lokalnih opština. Mobilizacija lokalne zajednice kako bi se osigurala spremnost za iskorištenje novih prilika za razvoj.

Ko je ucestvovao i na koji način (stepen/oblik ucestvovanja javnosti), u kojoj fazi planiranja?

- Nevladina udruženja - ucestvovanje u izradi nacrtu koncepta i u konkretnim aktivnostima;
- Intenzivno lokalno ucestvovanje u detaljnom designu na lokalnom nivou, koje se očekuje unutar okvira udružene sveukupne vodeće grupe projekta;
- Nevladina udruženja - uključena u razvoj i implementaciju komunikacijske strategije za LDGC;
- Uključivanje međunarodnih interesnih grupa, osiguravajući dosljednost sa ucestvovanjem na lokalnom nivou kroz intervjue prije zapocinjavanja projekta o osviještenosti o okolišu i kroz društvene procjene;
- Lokalna nevladina udruženja - uključena u razvoj i implementaciju komunikacijske strategije za LDGC, Zeleni Balkan (Bugarska) i After School klub (Rumunija).

Korištene metode i sredstva

Izložbe sa putovanja, lokalni događaji, rad štampe i medija, leci, sastanci sa lokalnim opštinama i ostalim interesnim grupama, prikupljanje sredstava sa medunarodnim donacijama.

Glavni doprinos interesnih grupa

Prikupljanje sredstava, osoblje, znanje, motivacija, predanost, medunarodni kontakti, slike, kreativnost, lokalni kontakti.

Rezultat (efekat) UJ?

Povecana podrška javnosti na lokalnom nivou vezana uz aktivnosti obnove mocvarnih podrucja.

Naucene lekcije

Prekogranična predanost i djelovanja vezana uz obnovu mocvarnih podrucja kao mjeru (retencija nutrijenata) za suocavanje sa sprednim izvorima zagadenja i intervjui pokazali su pozitivan stav prema obnovi mocvarnih podrucja, dok su istovremeno otkrili nedostatak osnovnog znanja o funkcijama mocvarnih podrucja, što je dovelo do potrebe za komunikacijskim strategijama. Medunarodna i lokalna nevladina udruženja mogu igrati znacajnu ulogu u mobiliziranju javnosti, npr. u aktivnostima vezanim uz obnovu mocvarnih podrucja.

Za detaljnije informacije kontaktirati:

Sekretarijat ICPDR
Charlie Avis, WWF DCPO, charlie.avis@wwf.hu
Henrik Dissing, WWF Danska, h.dissing@wwf.dk

**Aneks III. – Grupa za izradu nacрта i ostali koji su
doprinijeli
(saradnici)**

Novembar 2002.

Radni proces grupe za izradu nacrtu (plana) vezan uz ucestvovanje javnosti

Ono u šta vjerujemo je izvršavanje onoga o cemu se govori. Stoga je grupa za izradu nacrtu organizovala izradu ovog Vodica o ucestvovanju javnosti upravo na nacin koji ukljucuje ucestvovanje. Dole je prikazan radni proces do novembra 2002.:

Faza 1: Inicijacija i odredivanje referentnih termina

Intervjui sa clanovima radne grupe, Evropska Zajednica	
Sjednica vezana za zajednicko pronalazenje rjesenja; izrada nacrtu dokumenta sa popisom problema	24.oktobra 2001.
Radionica	6/7.marta 2002.

Faza 2: Unutrašnji proces izrade koncepcijskih smjernica o najnovijem stanju:

Spajanje postojecih informacija po sekcijama	mart/maj 2002.
Prikupljanje primjera ucestvovanja javnosti u projektima upravljanja vodom	
Sastanak s WG 2.9 u Madridu	15.aprila 2002.
Razvoj koncepta 01 tokom radionice 2	21/22.maja 2002.
Uskladivanje, dodatno prikupljanje podataka	juni 2002.
Izrada nacrtu Vodica i prezentacija na sastanku WG Brisel	4/5. jula 2002.

Faza 3: Konsultacije i uskladivanje

Konsultiranje strucnjaka i ciljanih grupa po džavi (ukljucujuci i zemlje u pristupu)	juli/septembar 2002.
Radionica sa strucnjacima i ciljanim grupama iz Država	
Clanica, te državama pristupnicama u Amsterdamu	7/8. oktobra 2002.
Uskladivanje i razvoj nacrtu Vodica	okotbar 2002.
Predstavljanje Vodica Direktorima Voda	novembar 2002.

Od pocetka 2003. do 2005., Vodici-dokumenti koje su sastavile razne radne grupe u okviru Zajednicke Strategije Implementacije, testirace se u nizu pilot rijecnih slivova širom Evropske Zajednice, kako bi se ocijenila prakticnost svih vodica-dokumenata i njihova medusobna dosljednost. Najprije ce se testirati pitanja vezana uz korake u 2004. (2003-2004), a nakon toga pitanja vezana uz kasnije korake. Takozvani "horizontalni vodici" testirace se u svim pilot rijecnim slivovima u prvoj fazi. Vrlo je vjerovatno da ce se Vodic o ucestvovanju javnosti testirati kao takav.

Slijedeci daljnji razvoj aktivnosti mogao bi ukljucivati uspostavljanje kontakta i razmjenu iskustva sa Medunarodnim udruženejm za ucestvovanje javnosti (IAP2), sa sjedištem u Sjevernoj Americi, tj. u Denveru⁷. Sveukupni rad na izradi ovog vodica-dokumenta, te rezultati koji su proizašli iz iskustava kroz osnivanje Mreže evropskih strucnjaka, mogao

⁷ IAP2 je osnovan 1990. i okuplja prakticare za ucestvovanje javnosti i osobe zainteresovane za tu temu. Udruženje trenutno ima 1000 clanova, uglavnom iz Sjeverne Amerike; organizovano je u 18 podružnica, medu kojima su 1 australijska i 1 južno-afrička, ali nijedna evropska. IAP2 predstavlja dokumente o najboljim praksama i metodama (pogledati www.iap2.org).

bi se valorizirati pružanjem doprinosa vezanog uz evropsko područje, za koje trenutno ne postoje podaci.

Članovi grupe za izradu nacrtu su:

Belgija	Didier D'hont	Didier.dhont@lin.vlaanderen.be Tel: +32 2 553 2140 Fax: +32 2 553 2145
EZ	Marta Moren Jacqui Cuff EEB/RSPB	marta-cristina.moren-abat@cenc.eu.int Jac.cuff@virgin.net Tel/fax: +44 1767 262670
Francuska	Coralie Noël	coralie.noel@environnement.gouv.fr Tel: +33 1 4219 1376 Fax: +33 1 4219 1294
Njemacka	Heide Jekel	heide.jekel@bmu.bund.de Tel: +49 1888 305 2521 Fax: +49 1888 305 3334
Grcka	Andreas Loukatos	alouk@epem.gr Tel/fax: +30 3010 8627598
Nizozemska	Jetske Verkerk Marc de Rooy Annet van den Hoek	j.verkerk@riza.rws.minvenw.nl Tel: +31 320 298 882 Fax: +31 320 298 514 m.drooy@riza.rws.minvenw.nl Tel: +31 320 298 431 Fax: +31 320 298 514 avandehoek@wxs.nl Tel/fax: +31 26 3617 786
Švedska	Clas Mangusson	clas.mangusson@naturvardsverket.se Tel: +46 8 698 1223 Fax: +46 8 698 1480
Španija	Manuel Menendez	manuel.menendez@cedex.es Tel: +34 91 335 7939 Fax: +34 91 335 7922
TUD	Erik Mostert	e.mostert@citg.tudelft.nl Tel: +31 15 2787800 Fax: +31 15 2787799
UK	Aram Wood	aram.wood@environment-agency.gov.UK Tel: +44 1454 624306
WWF	Henrik Dissing, WWF	hd@mof.kk.dk Tel: +45 33662851

Gradska Vijecnica Kopenhagena
(nova kontakt osoba: Guido Schmidt guido@airtel.net)

Ostali saradnici:

UK Kevin Collins, projekt SLIM, Systems Discipline, Tehnološki
Fakultet, Otvoreno Sveucilište, znacajno su doprinijeli Sekciji 7
E-mail: k.b.collins@open.ac.uk
Tel: +44 (0) 1908 655095

Primjere ucestvovanja javnosti u projektima vezanim uz upravljanje vodom i/ili tehnike
ucestvovanja javnosti omogucili su:

Estonija Gulnara Roll, nevladino udruženje za prekogranicnu saradnju
E-mail: Gulnara.Roll@ctc.ee
Tel: +372 7 421 001

Finska Anne-Mari Ventelä, Fond za zaštitu jezera Pyhäjärvi
E-mail: anne-mari.ventela@pyhajarvi-instituutti.fi
Tel: +35 8 2 838 0660

Francuska Patrice Garin, Institut za upravljanje vodom CEMAGREF
E-mail: patrice.garin@cemagref.fr
Tel: +33 4 67 04 63 39

Francuska Dominique Drouet, Recherche Developpement RDI
E-mail: r.d.i@wanadoo.fr
Tel: +33 1 42 33 35 00

UK Callum Sinclair, Škotska agencija za zaštitu okoliša
E-mail: callum.sinclair@sepa.org.uk
Tel: +44 1355 574298

UK Wendy Kenyon, Institut Macaulay, Aberdeen
E-mail: w.kenyon@macaulay.ac.uk
Tel: +44 131 650 7251

Teme vezane uz okoliš

Uopšte

VODA

Zemlja

Zrak

Industrija

Otpad

Priroda

Urbano

Finansiranje

Zakon

Ekonomija

Ocjenjivanje

Nuklearna pitanja

Rizici

Edukacija

Katalog sa objavama pogledati na:

<http://europa.eu.int/comm/environment/pubs/home.htm>

Ured za službene objave Evropskih Zajednica

L-2985 Luxembourg

ISBN: 92-894-5128-9

ISSN: 1725-1087